Activitatea de anvergură a lui Douglass și a celorlalți „vînători de creiere", desfășurată în favoarea Statelor Unite, pune în umbră fenomenul similar care se petrece, pe scară mai mică, și în centrele științifice și industriale europene. Chiar dacă nu există statistici de ansamblu precise, unele date indică fluxuri importante de „materie cenușie" în interiorul Europei occidentale. Astfel, Suedia atrage numeroși oameni de știință danezi și norvegieni. (Din cei 20 la sută ingineri danezi care lucrează în străinătate, un sfert sînt instalați în Suedia). R. F. a Germaniei, la rîndul ei, reprezintă un punct de atracție pentru cadre calificate din Elveția și Austria, de unde ea absoarbe jumătate din promoțiile universitare, pierzînd în schimb un sfert din propriile sale cadre științifice și tehnice, care au optat în ultimii ani pentru alte țări ale Europei occidentale.

Numeroase guverne au promulgat recent legislații pasibile să faciliteze și să încurajeze imigrația de competențe de care au nevoie. În S.U.A., în 1963, o lege specială a suprimat limitele pe naționalități privind admiterea definitivă a unor categorii de străini. Rezultatul a fost un aflux considerabil de „inteligențe" pe care îl înregistrează graficul alăturat. Cu prilejul prezentării proiectului, secretarul de stat Dean Rusk sublinia dorința guvernului său de a favoriza în continuare imigrația de specialiști : „Imigrația, dacă este bine administrată, poate fi una din cele mai importante resurse naționale".

Dar cel mai puternic lovite prin atragerea specialiștilor sînt țările în curs de dezvoltare. În fiecare an, un număr din ce în ce mai mare de tineri africani, sud-americani sau asiatici, formați în universitățile și școlile superioare din țările de origine, pleacă spre țările dezvoltate. Deplasările evidențiază cîteva curente privilegiate : din America Latină spre S.U.A., din țările Commonwealthului (în principal din India și Pakistan) spre Anglia și din Africa spre Franța. În acest fel, în special Anglia, are posibilitatea să compenseze într-o anumită măsură pierderile de specialiști. În 1964, de pildă, au fost recrutați 3 300 profesori, 1 600 ingineri, 1 300 infirmieri, 800 medici din țările în curs de dezvoltare, în principal din țările Commonwealthului.

Statistici naționale care ar putea fi utilizate pentru a delimita cu precizie amploarea fenomenului nu există : singurele date, în prezent disponibile, sînt cele reunite de Oficiul de imigrație al S.U.A. și raportul întocmit de dr. Ehsan Naraghi, sociolog iranian, membru al Asociației internaționale de sociologie, care în 1965, din însărcinarea directorului Fondului special al Națiunilor Unite, a făcut o anchetă în țările Americii de Sud, Africii și Asiei. Raportul său, publicat în 1966, se intitula în mod semnificativ „Lumea a treia se golește". Potrivit aprecierilor, se pare că America Latină este cea mai afectată de „exodul" crescînd al specialiștilor. În 1964, au intrat în S.U.A. 3 773 de medici din această regiune. Numai din Argentina, de la 1 iulie 1950 pînă în iunie 1964, au fost admise în Statele Unite 13 800 de persoane cu înaltă calificare, dintre care 5 400 muncitori calificați, 2 000 de cadre administrative superioare și 6 400 de tehnicieni. În decurs de 10 ani (1954—1964), „exodul de competențe" provenind din Brazilia a crescut extrem de rapid, de la 90 la 2 600 de persoane. Este o constatare aproape generală pentru țările în curs de dezvoltare. Fenomenul a diminuat între 1959 și 1961, dar s-a accelerat din nou în ultimii ani. Cînd se știe, de pildă, că o țară mică cum este Republica Dominicană a furnizat Statelor Unite 300 de medici, se pune întrebarea ce mai rămîne acestei țări pentru a acoperi necesitățile ei sanitare.

Frapant este și cazul Asiei. La sfîrșitul anului 1966 — calcula ziarul „Le Monde" — 1 143 de resortisanți indieni predau în universitățile și colegiile americane. În același timp, numai 192 de americani ocupau posturi similare în India. Dezechilibrul este de 1,5 la 10. Alte țări, cum ar fi Kenya, Iran, Egipt, țările Maghrebului, Pakistan asistă cum cadrele lor, care studiază la Londra, Paris sau Washington — de multe ori pe cheltuială proprie sau cu burse ale țărilor de origine — tentați de oferte avantajoase, nu se mai reîntorc în patria lor. Rezultatul pentru aceste țări : repercusiuni grave asupra dezvoltării economice. În schimb pentru S.U.A., de pildă, după cum calcula un membru al Congresului american, suma totală a „asistenței tehnice" acordată țărilor în curs de dezvoltare a fost din plin compensată prin achiziționarea de specialiști din aceste țări.

Fenomenul „brain gain"

„Pierderea talentelor" a luat o asemenea amploare încît, între 25 și 26 august a.c., experți a zece țări (între care India, Argentina, Etiopia) s-au reunit în incinta castelului Vidy, lîngă Lausanne, pentru a încerca să analizeze diferitele aspecte ale problemei, și în special măsurile necesare pentru a contracara efectele ei.

Multe guverne au și început să reacționeze. Așa a luat naștere fenomenul „brain gain" (în traducere exactă „cîștigarea

Imigrația și emigrația oamenilor de știință și inginerilor din Anglia

oameni de știință ingineri un simbol = 100 de oameni

	imigrați	emigrați	
1961	900 / 2300	1300 / 1900	0
1962	1000 / 2100	1300 / 2200	-300
1963	1000 / 1600	1500 / 2500	-1400
1964	1100 / 2100	1700 / 3100	-1600
1965	1100 / 2200	1800 / 3300	-1800
1966	1200 / 2400	2000 / 4200	-2600

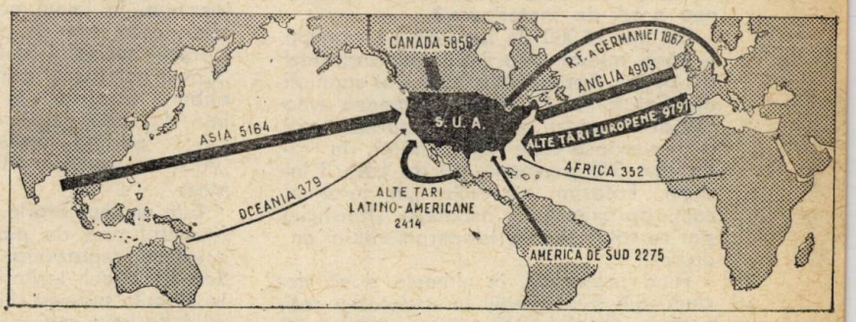

de creiere"). Anglia a creat în S.U.A., începînd din 1958, o adevărată rețea de recuperare a oamenilor de știință. Societatea britanică Industrial Chemical Industries obișnuiește să expedieze în fiecare an o echipă de „recrutori" în Statele Unite și Canada, așa cum face concurentul ei american Allied Chemical în Anglia. Dar numai 100 de cadre științifice au putut fi recîștigate.

R. F. a Germaniei a găsit, se pare, soluții mai eficiente. O analiză metodică a cauzelor imigrării în S.U.A. a condus guvernul la desfășurarea unei acțiuni de modernizare a structurii cercetării științifice. O măsură cu efecte directe și practice a fost înființarea unui serviciu de relații cu oameni de știință vest-germani de peste hotare care le oferă condiții avantajoase celor care acceptă să se reîntoarcă în țară. Suedia folosește alt mijloc : Parlamentul a hotărît înființarea, în caz de urgență, a noi posturi și catedre universitare. (În acest fel a fost recuperat, anul trecut, matematicianul Lennart Carleson, căruia i se oferise un post la Harvard.)

În ce privește țările slab dezvoltate, sociologul Naraghi sugera în raportul său o reexaminare a politicii de asistență tehnică acordată de Națiunile Unite — între altele ca în aceste țări să fie trimise cadre din țările de origine care s-au calificat în țările dezvoltate.

Disputa pentru „inteligență" este pe cale de a ajunge la stadiul unui conflict deschis, deoarece fenomenul „exodului de competențe" reprezintă o componentă și, tot mai evident, una din cauzele decalajului tehnologic dintre S.U.A. și Europa occidentală, problemă care din 1965 este frecvent dezbătută în cadrul O.E.C.D., C.E.E. și N.A.T.O., cu scopul declarat de a depune eforturi comune pentru a încerca să se estompeze avansul tehnologic american. Căci, cu toate că rămînerea în urmă a Europei occidentale din punct de vedere tehnologic nu se manifestă în toate domeniile cercetărilor moderne și dezvoltării tehnice, ea vizează o serie de ramuri care, după cum arăta premierul Wilson în fața Consiliului European, „vor determina, mai mult decît altele, viitoarea imagine a economiei și societății".

Rodica GEORGESCU

„Andorra este ultimul stat feudal din Europa și primul stat anarhist", îmi spunea un avocat andorrez. Cuvintele sale au fost înăbușite de corul claxoanelor mînioase ale automobilelor, care se scurgeau pe o lungime de peste o milă pe principala arteră de circulație a țării, Avinjuda Meritxell.

ANDORRA

magazinul feudal al Europei

În urmă cu 80 de ani, doi ingineri francezi, care construiau un drum din Franța spre Andorra trecînd prin Pirinei, au fost alungați cu pietre de țărani andorrezi. Nu sînt decît 40 de ani de cînd unul dintre coprincipii Andorrei, episcopul de Seo de Urgel din Spania, își vizita principatul călare pe catîr. Azi, muntenii andorrezi au renunțat la catîr în favoarea automobilelor „Ford Mustang". Pe cele circa 50 de mile de șosea ale Andorrei circulă cam 12 asemenea automobile americane, precum și 5 000 de automobile cu numere de înregistrare andorreze. Întrucît în Andorra locuiesc aproximativ 14 000 de persoane, revine un automobil la fiecare 2,8 locuitori. Ce oraș din lume, afară de Los Angeles, sau ce țară se poate mîndri cu un asemenea grad de motorizare?

Din cei 14 000 de locuitori permanenți ai țării, numai vreo 5 000 sînt andorrezi get-beget. Aproximativ 8 500 sînt spanioli din Catalonia. Există de asemenea vreo 550 de francezi, precum și reprezentanți a numeroase alte naționalități, în total cam 370 persoane, printre care 8 indieni. Folosim expresiile „în jurul a, cam, aproximativ", deoarece statisticile sînt cu totul străine temperamentului andorrez.

Fiind proiectați, în ultimele două decenii, din Evul Mediu în societatea rafinată a secolului XX, țăranii andorrezi și-au menținut firește anumite obiceiuri anacronice. De pildă, în Andorra există telefoane, dar nu și carte de telefon. Vizitatorul ridică receptorul și spune: „Vreau să vorbesc cu monsieur André sau cu señora Teresa". Operatoarea are în minte listele celor 736 de abonați și îi face imediat legătura. Oficialități ale Ministerului Comunicațiilor din Barcelona și, ulterior, reprezentanții unei firme particulare franceze au încercat să editeze o carte de telefon pentru principatul Andorrei. Locuitorii refuză. De ce? Pur și simplu nu vor să aibă carte de telefon.

Nici andorrezii, nici străinii care formează majoritatea locuitorilor țării, nici turiștii nu au nevoie să timbreze scrisorile pe care le trimit din interiorul țării. Pentru expedierea unei scrisori în exterior se folosesc fie timbre franceze, fie timbre spaniole, fie oficiile poștale franceze, fie cele spaniole din Andorra. Nu există timbre poștale andorreze. Dacă cineva s-ar încumeta să afirme că a sosit timpul ca Andorra să emită timbre, ar fi luat în rîs.

Un gigant între liliputani

Andorrezii reprezintă o minoritate națională în propria lor țară. Spaniolii îi depășesc din punct de vedere numeric în proporție de doi la unu. Acest lucru nu este vizibil imediat pentru vizitatorul străin, deoarece spaniolii și andorrezii vorbesc exact la fel limba catalană. Relațiile dintre andorrezi și locuitorii străini ai principatului (spanioli sau francezi) devin uneori încordate. Acest lucru este explicabil, întrucît în ochii energicilor catalani spanioli și ai nerăbdătorilor francezi, muntenii andorrezi sînt niște țărani înapoiați, în timp ce andorrezii îi privesc pe francezi și pe spanioli ca pe niște intruși. De curînd, la un hotel din Andorra un ospătar a intrat în lift înaintea unui om de afaceri francez, strigînd: „Sînt în țara mea, mă aflu aici pe pămîntul meu". La care francezul a răspuns fără ezitare: „Oare chiar așa stau lucrurile? Unul dintre coprincipii voștri este Charles de Gaulle. Țara voastră există prin curtoazia țării mele. La urma urmelor, ești vasalul meu!"

Dacă Andorra este ultimul stat feudal din Europa, vina o poartă împăratul Carol cel Mare. Potrivit unei legende întreținute cu grijă, în anul 804 andorrezii l-au ajutat pe Carol cel Mare să treacă prin „țara" lor. Pentru a-i răsplăti, împăratul a acordat Andorrei autonomia. În imnul național al andorrezilor, care este de dată relativ recentă (sfîrșitul secolului al XIX-lea), se spune: „Carol cel Mare, părintele meu, mă va elibera de arabi". În localitatea San Julian de Loria există o casă veche cu o placă purtînd următoarea inscripție: „Aici a dormit împăratul Carol cel Mare".

Este un fapt istoric că, în anul 1278, pe frumosul pod de piatră din Escalls, în Andorra, reprezentanții episcopatului de Seo de Urgel, teritoriu situat în Spania, la 12 mile sud-vest de Andorra, și ai contelui de Foix, regiune reprezentînd azi o parte a sud-vestului Franței, au semnat un tratat prin care deveneau conducătorii comuni ai Andorrei. În timp ce în întreaga Europă feudalismul se prăbușea, Andorra și-a păstrat învelișul feudal, menținînd un echilibru delicat între conducătorii ei francezi și spanioli. În 1789, revoluționarii francezi au încercat să lichideze feudalismul în Andorra, decretînd libertatea și independența acestui teritoriu. Alarmați, andorrezii au strigat: „Deu meu, res d'aixo, mai" (în catalană: „Dumnezeule, nu vrem așa ceva"). În 1806, Napoleon a restabilit drepturile suverane ale Franței asupra Andorrei. El a spus: „Să păstrăm Andorra ca o amintire istorică".

În decursul secolelor, 53 de episcopi de Urgel au fost coprincipi ai Andorrei. În acești 689 de ani au existat 47 conducători francezi — conți, regi, împărați și președinți de republică, coprincipele actual fiind Charles de Gaulle. În mod ciudat, nici unul din coprincipii domnitori nu s-au întîlnit vreodată cu celălalt, și nici un coprincipe francez înainte de generalul de Gaulle nu a pus vreodată piciorul în teritoriul său feudal. Era și greu, deoarece în Andorra nu intră nici un tren, nu există aeroport, călătoria cu automobilul este lungă și obositoare, iar un elicopter ar trebui să efectueze o aterizare dificilă pe un teren de fotbal înconjurat de munți.

Printre așa-zisele state liliputane din Europa (Monaco, Liechtenstein, Andorra și San Marino), Andorra, cu suprafața ei de 191 mile pătrate, este un gigant. Teritoriul statului Liechtenstein reprezintă o treime din teritoriul Andorrei, iar San Marino — o optime. Minusculul Monaco nici nu se poate compara cu Andorra. Dar aceste statistici induc oarecum în

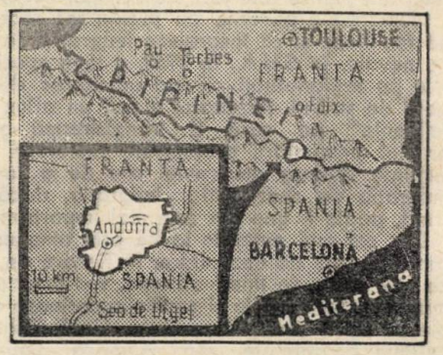

eroare deoarece munții ocupă aproximativ 90 la sută din suprafața Andorrei. Piscurile înzăpezite alcătuiesc un peisaj grandios, dar fac dificilă viața locuitorilor.

Din zorii istoriei andorrezii au crescut vite și cai, au cultivat suficiente cereale pentru nevoile lor, s-au ocupat cu silvicultura și, mai recent, au început să cultive tutun, să exporte cherestea și să facă contrabandă. Natalitatea este slabă. În anul 1007, un precursor al recenzorilor din zilele noastre a numărat 2 681 locuitori în văile Andorrei. După aproape 1 000 de ani, populația abia s-a dublat. Majoritatea sporului de populație se explică prin imigrarea catalanilor. În 1939, mulți republicani catalani s-au refugiat în Andorra. Azi, acești imigranți harnici dețin cel puțin 80 la sută din cele 1 000 de magazine din Andorra.

„Aqui Radiu Andorra"

Un alt accident al istoriei a contribuit în mare măsură la smulgerea Andorrei din Evul Mediu. În ajunul ultimului război mondial, întrepridul proprietar al unei rețele de radiodifuziune din Toulouse a hotărît să înființeze în Andorra un post de radio. Căutînd un semnal cu care să înceapă emisiunea de dimineață, el a înregistrat ciripitul unei păsări din Pirinei. Dar postul de radio Milano a protestat, afirmînd că s-a făcut cunoscut de multă vreme ascultătorilor prin semnalul său reprezentînd ciripitul unei păsări. O crainică andorreză, pe nume Victoria Font, a găsit soluția, anunțînd pe un ton înalt: „Aqui Radiu Andorra". Zi de zi, în cursul războiului, cetățenii Franței ocupate de naziști puneau postul de radio Andorra pentru a asculta muzică și a încerca să uite de suferințele lor. Căci radioul andorrez nu menționa niciodată războiul, ci transmitea doar muzică. Și cuvintele „Aqui Radiu Andorra" au devenit în Franța o glumă cunoscută. După sfîrșitul războiului, francezii au început să caute în atlasuri pentru a descoperi unde se ascunde Andorra.

Uluitorul succes al principatului din Pirinei în domeniul turismului este un fenomen recent, datînd abia de un deceniu. Numărul turiștilor, infim în deceniul precedent, a ajuns acum la 700 000 anual. Înconjurată de munți, Andorra reprezintă o atracție pentru turismul de vară. Singurul drum care duce din Franța

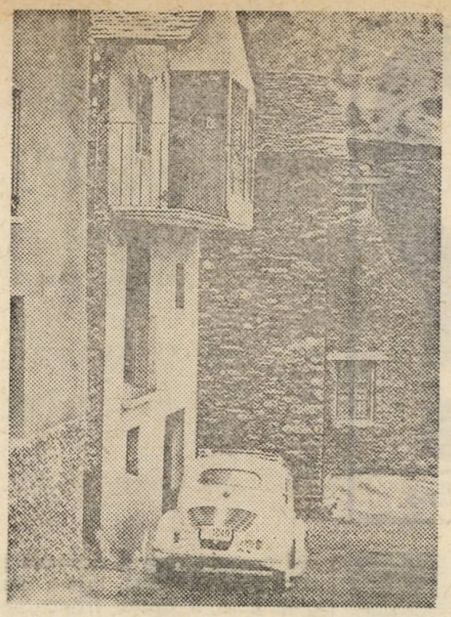

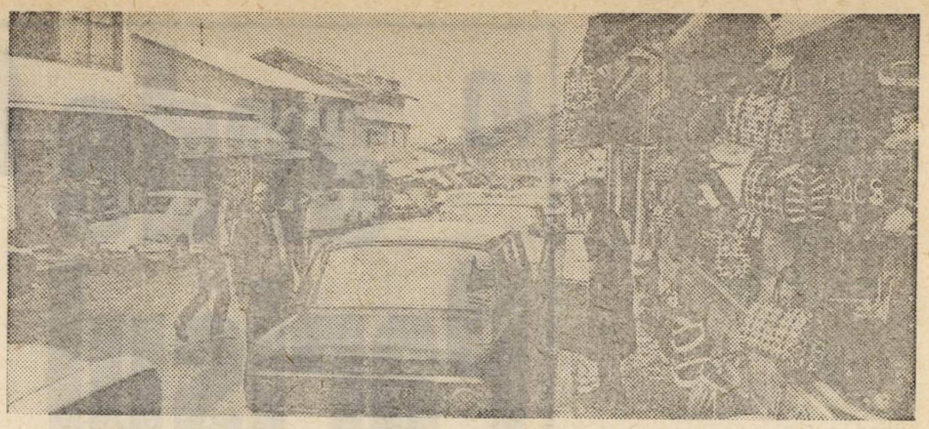

Înainte de a trece în Franța, turiștii își pot face ultimele cumpărături la Pas de la Casa

Placa de pe automobil poartă însemnul „AND" (Andorra)

spre Andorra urcă prin trecătoarea Envalira și, timp de șapte și uneori chiar mai multe luni pe an, era închis circulației. Andorrezii s-au resemnat să fie izolați de lumea din afară timp de peste jumătate de an, deoarece așa trăiseră totdeauna. Dar refugiații catalani nu au putut suporta să fie înconjurați de zăpezi timp de șapte luni și unul din ei, Andreu Claret, a reușit recent să curețe drumul în cursul celei mai mari părți a anului și să pună capăt parțial izolării Andorrei.

De ce au năvălit turiștii în Andorra ? Nu pentru frumusețea peisajului, deși teritoriul este bogat în biserici romane, fermecătoare poduri medievale și sate de munte care nu s-au schimbat în decursul secolelor. Nu pentru a trăi în sînul naturii, care a făcut din Andorra una din grădinile botanice ale Europei. Nu pentru a călări prin minunatele păduri ale țării, deoarece nu există cai de închiriat. Nu pentru a înota, deoarece în această țară cu minunați torenți de munte nu există nici o piscină. Nu pentru a se destinde și a se bucura de aerul sănătos de munte, deoarece hotelurile confortabile din Andorra se pot număra pe degetele unei singure mîini. Nu, turiștii vin din alt motiv : să cumpere. Țara reprezintă un mare magazin fără taxe vamale.

În mod oficial, în Andorra există 1 000 de magazine. În mod neoficial, numărul lor e evaluat la 1 500. Vizitatorii sînt încredințați că există cu cîteva mii mai multe. Sosind din Franța pe drumul principal, ajungi brusc pe Avinjuda Charlemagne din Les Escaldes, orașul geamăn al capitalei Andorrei, Andorra-la-Vella, în mijlocul unei circulații intense. Automobilul se tîrăște ca o broască țestoasă Avinjuda Charlemagne devine Avinjuda Meritxell, și Les Escaldes devine Andorra-la-Vella, dar schimbarea este imperceptibilă. Pe ambele părți ale străzii, perete în perete, se află 700 de magazine care vînd, la prețuri imbatabile, tot ce vrei : mantouri de vizon, din vizoni crescuți în Andorra, automobile „Mercedes" sau „Ford Mustang", parfumuri de la Paris, aparate de fotografiat și aparate de radio cu tranzistori japoneze, ultimele modele de aparate de ras electrice, sticle cu whisky și chiar și insigne ale clubului „Volkswagen". Spune-ți orice dorință, și Andorra ți-o îndeplinește.

În Andorra oricine, dar absolut oricine, vinde mai ieftin decît magazinele cu rabat din restul lumii. Pe trotuarele cu gropi din Andorra trec jubilînd mii de turiști încîntați de chilipirurile obținute. Pe strada principala se înșiră stațiile de benzină și turiștii stau la coadă pentru a-și cumpăra carburant la un preț derizoriu. Anul trecut, Andorra a cîștigat 300 000 de dolari din taxele foarte mici asupra benzinei, și unul din motivele pentru care intrarea și ieșirea din Andorra durează atît de mult este că șirurile de automobile sînt nevoite să se oprească în spatele camioanelor cu benzină care se deplasează între un port petrolier de la Mediterana și principat.

Cum poate vinde Andorra atît de ieftin mărfuri din întreaga lume ? Deoarece produsele importate — și totul este importat — sînt vîndute deseori de țările exportatoare la prețuri inferioare celor normale. Nici Andorra, nici țările de „tranzit" — Franța și Spania — nu percep taxe la mărfurile care intră în Andorra. În medie, produsele de consum sînt vîndute în Andorra la prețuri reprezentînd 35—50 la sută din prețurile lor în Franța sau Spania. Nu este totuși absolut exact să spunem că Andorra nu percepe nici o taxă la mărfurile importate. Există un impozit, variind de la 2 la 6 la sută, care în 1965 a adus guvernului 600 000 de dolari.

Contrabandiștii amatori

Dar Andorra a început să simtă strînsoarea dificultăților economice. Numărul turiștilor a scăzut la 600 000 și ar putea să ajungă chiar la 300 000. Mulți dintre ei nu mai petrec nici măcar obișnuita noapte în principat. Intră în Andorra cu rezervoarele de benzină de la automobile aproape goale și cu gîturile uscate de sete ; își umplu rezervoarele la prima stație de benzină și se răcoresc în prima cafenea ; peste două sau trei ore, în funcție de intensitatea traficului în ziua respectivă, trec frontiera de vest a Andorrei în Spania, pentru a-și petrece adevăratul concediu.

Conducătorii guvernului dezmint energic că situația s-a înrăutățit pentru prospera Andorră. Ei afirmă că se înalță multe construcții și că francezi, spanioli, englezi și chiar cîțiva americani cumpără vile și apartamente în Andorra. Andorra construiește stațiuni de schi și elaborează proiectul unui tunel sub trecătoarea Envalira, datorită căruia va fi deschisă pentru circulație tot anul.

Chiar dacă în Andorra se construiește, totul se face haotic, neorganizat, fără nici un plan. Nu există parcuri, teatre, nu există nici un fel de viață culturală.

Sistemul de asigurări sociale al secolului XX a pătruns anul trecut în Andorra feudală sub forma unei legi pe baza căreia a fost introdusă ziua de muncă de opt ore, săptămîna de muncă de șase zile și concediul anual plătit de două săptămîni. Experții în problemele andorreze se îndoiesc însă că legea cu privire la asigurările sociale va fi aplicată vreodată.

Andorrezii băștinași își mențin dominația politică prin măsuri discriminatorii împotriva imigranților catalani si francezi. Numai andorrezii din a treia generație au drept de vot și drept de a deține funcții de stat. Guvernul andorrez a adoptat o lege interzicînd neandorrezilor să dețină magazine sub propriul lor nume. De aceea străinii sînt obligați să cumpere un nume de la un andorrez. Un nume andorrez valorează între 15 și 100 de dolari lunar și, în mod legal, magazinul aparține andorrezului. Acest aranjament displace în mod vădit catalanilor.

„Bine, dar e țara noastră", subliniază andorrezii. „Da — răspund catalanii — dar noi sîntem aceia care am adus prosperitatea comercială a Andorrei. Fără noi ați fi și acum un stat feudal adormit". Așa cum spun francezii, este un dialog între surzi.

Există un motiv hotărîtor pentru care numărul turiștilor din Andorra a scăzut considerabil. Autoritățile vamale franceze și spaniole, staționate în jurul frontierei de 68 mile a principatului, iau măsuri tot mai severe împotriva turiștilor care ies din Andorra. Ele nu scutesc de taxe vamale decît o cutie cu țigări și o sticlă de alcool. Turiștii tind astfel să se transforme în contrabandiști. După ce au reușit să treacă cu bine de postul vamal de frontieră, turiștii răsuflă ușurați și deschid aparatele de radio cu tranzistori pe care le-au ascuns în buzunare sau mîngîie aparatele de fotografiat dosite. Dar după 25 de mile, sau chiar după 60 de mile, pe drum îi așteaptă vameși francezi mai puțin naivi. Brusc, ei formează o barieră și, unul după altul, turiștii încărcați cu pradă din Andorra sînt prinși. Dacă fac contrabandă pe scară mare, ei sînt de obicei arestați iar automobilul le este confiscat.

Dar Andorra va supraviețui vameșilor și recesiunii. Andorrezii sînt oameni șireți : ei importă în mod legal mărfuri din Franța și îi determină pe francezi să le treacă din nou, prin contrabandă, în țara lor. Începem să ne întrebăm dacă nu cumva cetățenii statelor liliputane ale Europei sînt vrăjitori. Monegașții, care au un teritoriu mic, nu au reușit oare să găsească un mod ingenios de a-l extinde pe seama Franței ? Ei aduc stînci și pămînt dintr-o carieră din Franța, le aruncă în Mediterana, și iată că pămîntul devine monegasc !

Paul Evan RESS

(După Life)

Io arde Parisul?

Dominique Lapierre și Larry Collins

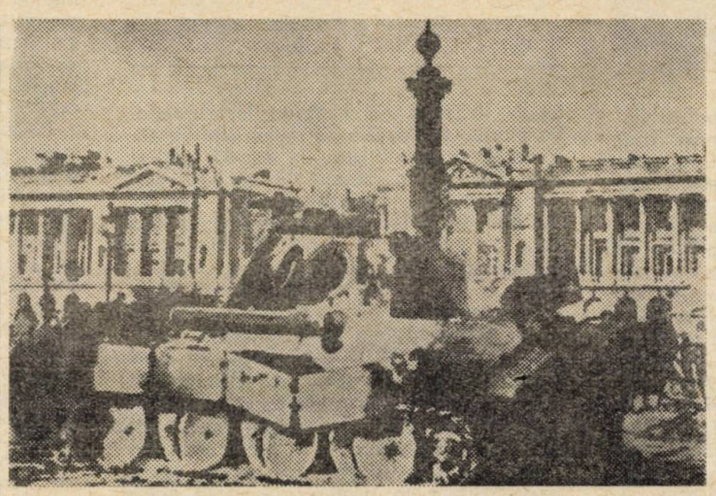

Un tanc al armatei germane distrus în Place de la Concorde, cu o lovitură de tun trasă de pe un tanc francez, care se afla la 1 800 m distanță pe Champs Elysées

■ Choltitz împrumută un pistol ■ „Cer să ordonați imediat încetarea focului" ■ Cel mai extraordinar trofeu ■ Rol la dejunul cu Leclerc ■ Un tun german amenință Turnul Eiffel ■ Ziua răfuielilor ■ „O chestiune în esență franceză" ■ De Gaulle ia cunoștință de actul de capitulare

În spatele hotelului Meurice, la colțul străzii Saint-Honoré cu strada Castiglione unde a apărut cu tancul lui, aspirantul Marcel Christen descoperă cu uimire un adevărat cîmp de luptă. „Doamne sfinte — își spune el — e ca la Stalingrad!" În mijlocul străzii Castiglione, mai multe vehicule ard ca niște torțe. Obloanele de fier distruse, vitrinele în țăndări, fațadele căscate, cadavrele germane înțesate pe caldarîm dau împrejurimilor hotelului Continental un aspect înspăimîntător. Tînărul ofițer, care a participat în ajun la atacul împotriva închisorii Fresnes, își scoate revolverul și sare din tanc. Însoțit de caporalul Henri Villette, pilotul tancului, se îndreaptă spre intrarea hotelului Continental. Cei doi francezi se află deodată față în față cu un căpitan din Wehrmacht, care, cu casca în mînă, iese pe ușa hotelului. „Predă-te!" îi strigă alsacianul Christen în germană. „Ja, ja!" răspunde germanul ridicînd imediat mîinile. Cei doi oameni împing prizonierul în holul hotelului tapetat cu saci de nisip. În curînd, din toate părțile apar ofițeri germani cu mîinile ridicate. Ori de cîte ori observă un german purtînd Crucea de Fier, Villette se aruncă asupra lui și i-o smulge. Colecționează aceste medalii încă din Libia. Are la centiron cele 18 Cruci de Fier ale germanilor pe care i-a omorît el însuși. În holul hotelului, caporalul privește minunîndu-se toate medaliile negre care îi apar în față. N-a văzut niciodată un asemenea tezaur.

Etaj cu etaj, Christen și caporalul curăță rapid hotelul. Cînd ajung la etajul V, Christen aude, de după o ușă, gemete slabe. O sparge cu piciorul și descoperă un grup de americani scheletici, legați cu lanțuri de perete. „Ei, băieți, — strigă aspirantul stupefiat — sînteți liberi!" Infanteria și forțele F.F.I. pătrund la rîndul lor în hotel și îi capturează pe ultimii germani. Este exact ora 14,30. Primul punct de sprijin al lui Choltitz a căzut.

În fața hotelului Meurice, lupta continuă însă cu aceeași violență. Prins sub focul mitralierei căpitanului Otto Nietzki, care mătură grădina Tuileries, locotenentul Yves Bricard strigă unui ofițer german care iese dintr-un tufiș cu mîinile în aer: „O să te iau prizonier ceva mai tîrziu", și se trîntește în țărînă. În colțul străzii Saint-Roch, d'Estienne, trăgătorul de pe „Laffaux", ultimul supraviețuitor al celor cinci tancuri „Sherman" care, cu o oră și jumătate înainte, porniseră atît de voios la asaltul străzii Rivoli, observă un ofițer care se prăbușește sub arcade. Căpitanul Branet nu va intra în hotelul Meurice. Cu corpul ciuruit de schije de grenadă, a căzut la 50 de metri de țintă. Peste cîteva secunde, d'Estienne simte niște ghiare care îi sfîșie pielea. În lancul lui a explodat o grenadă. D'Estienne se agață de chiulasa tunului și, scrîșnind din dinți, continuă să tragă. Dar privirea i se tulbură. Vede strada Rivoli jucîndu-i înaintea ochilor, apoi nimic. A leșinat. Ultimul „Sherman" părăsește lupta și se repliază cu cea mai mare viteză spre postul de prim ajutor de la Comedia Franceză unde se află acum tancul „Montfaucon" al fostului recepționist de la hotelul Continental și tancul „Villers-Cotterêts" al lui Pierre Laigle. Tancul „Douaumont", în fundul căruia zace Bizien, s-a oprit și el în Place de la Concorde. Pe Rue Royale, părăsit în cele din urmă de ultimul lui ocupant, pilotul René Champion, tancul „Mort-Homme" continuă să ardă.

După plecarea tancului „Laffaux", pe Rue de Rivoli se așterne o scurtă și sfîșietoare tăcere. Apoi caruselul blindatelor reîncepe. Căpitanul Buis și tancurile lui îl înlocuiesc pe Branet și pornesc cu toată viteza spre Place de la Concorde.

Locotenentul Henri Karcher privește placa ovală care se află acum înaintea lui. „Hotel Meurice — restaurant", repetă el cu o încîntare amestecată cu respect. Cu pușca-mitralieră în mînă, locotenentul și cei trei oameni care îl urmează se năpustesc în hotel. Prima imagine care îi apare francezului este un uriaș portret al lui Hitler, tronînd într-o vitrină plină cu poșete, pudriere, bijuterii. Vitrina zboară în țăndări. Intrînd la cartierul general al comandantului Marelui Paris, primul gest al lui Karcher a fost de a trage asupra efigiei lui Hitler.

Din fumul gros care întunecă holul apare silueta unui ofițer german cu mîinile în aer. Karcher sare spre el și lipește teava fumegîndă a puștii mitralieră de centironul lui. „Toți oamenii unul cîte unul, cu mîinile în sus și fără arme!" ordonă el. Germanul dă un ordin. În curînd, în timp ce împușcăturile încetează, apărătorii de la parter, mînjiți de funingine, sudoare și sînge, ies din fum și vin să se predea celor trei francezi. Karcher privește cu un zîmbet ironic această trupă rătăcită, pe jumătate orbită de fosfor, tușind și clătinîndu-se pe picioare, cu hainele sfîșiate, ultimul simbol al arogantului Wehrmacht care stăpînea Parisul.

Apare acum un ofițer purtînd pantaloni cu vipușcă roșie, semnul statului major. Coboară scara și se îndreaptă spre Karcher. Francezul se oprește în fața lui. „Unde este generalul vostru?" întreabă el.

Generalul este așezat în fața unei mese lungi, în colțul unei mici încăperi situate exact deasupra capului lui Karcher. Cu capul în mîini, Dietrich von Choltitz pare pierdut în gînduri. În fața lui, în căptușeala de mătase a chipiului așezat pe masă, se află micul pistol 6-35 pe care îl va preda peste cîteva clipe învingătorilor săi. Choltitz a trebuit să împrumute această armă: n-a avut în viața lui un pistol. Unger, Jay, Bressendorf, Arnim sînt alături de el. Și-au aruncat și ei pistoalele pe masă. Pentru toți acești oameni, care au fost conducători ascultați și temuți, a sosit momentul adevărului. Dietrich von Choltitz așteaptă deznodămîntul fără emoție vizibilă. Consideră că nu are să-și reproșeze nimic. Chiar în același moment, soldații lui execută ordinul führerului. Luptă „pînă la ultimul cartuș"! Onoarea lui de

soldat rămîne deci neatinsă. Și cînd va fi făcut el însuși prizonier, va putea, fără să-și piardă onoarea, să le ordone oamenilor săi să depună armele. Crede că se poate gîndi fără teamă la judecata Istoriei. Nu i-a permis lui Hitler să-și exercite răzbunarea asupra acestei capitale în care destinul îl trimisese, cu 19 zile înainte, pentru a încununa o lungă carieră militară. În aceste ultime momente de libertate, Choltitz este încredințat că s-a comportat absolut corect, atît față de el însuși cît și față de țara sa.

Cînd se deschide ușa, Dietrich von Choltitz ridică privirea. Apare caporalul Helmut Mayer. Pentru a doua oară în decurs de două ore, ordonanța bate discret din călcîie : „Sie kommen, Herr General".

De data aceasta „ei" sînt la capătul culoarului. Acum cîteva secunde, cînd a sosit pe coridorul de la etajul I, Karcher s-a găsit față în față cu un grup de germani cu mîinile în aer. Deodată unul dintre ei a izbucnit într-un rîs isteric. Era un locotenent, mic de statură și chel, care striga într-o franceză impecabilă : „E cea mai frumoasă zi din viața mea... Sînt austriac. Îi urăsc pe naziști. Tot războiul am reușit să nu plec pe front. De trei zile m-au afectat aici ! Ah ! Ce fericit sînt că vă văd !" Apoi, locotenentul s-a aruncat la picioarele francezului stupefiat și a început să-i sărute cu furie bocancii.

Parcurgînd lungul coridor întunecos la capătul căruia așteaptă comandantul învins al Marelui Paris, Henri Karcher simte cum îi zvîcnesc tîmplele. „Băiete, nu trebuie să-ți ratezi intrarea !", își tot spune el. Ofițerul german care îl precedează se oprește în fața unei uși și îi face loc. Karcher intră. Choltitz se ridică. Karcher ia poziție de drepți și salută :

— Locotenent Henri Karcher, din armata generalului de Gaulle ! anunță el.

— Generalul von Choltitz, comandantul Marelui Paris, răspunde germanul.

Karcher îl întreabă pe Choltitz dacă este dispus să se predea.

— Ja ! răspunde acesta.

— Sînteți deci prizonierul meu !

— Ja ! spune Choltitz.

În acest moment, în încăpere intră un al doilea ofițer francez. La vederea comandantului Piere de la Horie, colonelul Hans Jay tresare. Cei doi bărbați se cunosc de multă vreme. Înainte de război, participaseră ca adversari la alte lupte. Dar ele aveau loc pe pistele de concursuri hipice ale Europei, unde fiecare reprezenta echipa militară a țării sale. Cînd privirile lor se întîlnesc, germanul și francezul se înclină ușor. La Horie se întoarce atunci spre Choltitz : „Domnule general — îi spune el — ați vrut să luptați. Ați luptat și asta ne-a costat mulți oameni. Cer să ordonați imediat încetarea focului la toate punctele dv. de sprijin care continuă să reziste". Apoi, la Horie ordonă generalului german să-l urmeze. Și, adresîndu-se lui Karcher, adaugă ceremonios : „Dragul meu camarad, fii te rog amabil și ocupă-te de «ceilalți» !"

Generalul german strînge mîna lui Jay și lui Unger, le urează fiecăruia în șoaptă „noroc", își potrivește chipiul și iese.

În timp ce ei pleacă, Karcher cere să inspecteze cartierul general al Marelui Paris. Colonelul von Unger se oferă imediat să-l însoțească. Cînd intră în fostul birou al lui Choltitz, Karcher observă o bucată mare de pînză împăturită cu grijă pe masa generalului.

— Ce-i asta ? îl întreabă el pe Unger.

— E drapelul statului major al Marelui Paris, răspunde germanul. A fost adus adineaori, cînd ați intrat dv. în hotel, explică el.

— Perfect, răspunde francezul, mi-l veți preda oficial.

Cei doi ofițeri sînt singuri în încăperea plină de fum. De afară, se aude zgomotul intermitent al împușcăturilor care continuă în grădina Tuileries și în Place de la Concorde. De pe trotuarul de jos se înalță un zgomot și mai neliniștitor. Mulțimea începe să înconjoare hotelul Meurice. Față în față, într-o impecabilă poziție de drepți, cei doi ofițeri se salută. Apoi, cu un gest solemn, colonelul cu păr alb înmînează tînărului său învingător uriașa emblemă roșu și negru, care timp de patru ani, două luni și zece zile, a fluturat deasupra clădirii de pe Rue de Rivoli nr. 228.

După încheierea acestei scurte ceremonii, Karcher formează un număr la telefonul negru care se află pe masa lui Choltitz. „Auteuil 04—21 ?" întreabă el cînd aude un sunet la celălalt capăt al firului. Recunoaște o voce familiară. „Tată — spune el socrului său, un general în retragere — îți prezint respectele mele. Aici locotenentul Henri Karcher. În ciuda pronosticurilor tale nefavorabile despre cariera mea militară, am onoarea să te anunț că am făcut prizonier pe generalul german comandant al Parisului împreună cu statul lui major și drapelul lui !"

Jos pe stradă, comandantul De la Horie, cu revolverul în mînă, încearcă să-și apere prizonierul. Imposibil. Dietrich von Choltitz suportă fără să clipească asaltul mulțimii furioase. Femei cu fața desfigurată de ură se aruncă asupra lui, încearcă să-i smulgă epoleții, îl scuipă în față. Bărbații îi strigă cuvinte insultătoare. La vederea acestui general german care înaintează cu mîinile ridicate, populația Parisului nu-și poate înăbuși mînia adunată în cursul celor patru ani de ocupație, de întemnițări, torturi, execuții și deportări. Și Choltitz plătește pentru naziștii care l-au precedat, pentru toți naziștii Germaniei.

„Mă vor linșa", se gîndește generalul. În spatele lui aude respirația grea a credincioasei lui ordonanțe Mayer. Caporalul ține strîns în mînă valiza pe care a pregătit-o cu atîta grijă pentru această tristă călătorie. La fiecare pas, în timp ce, obosit, lasă să-i cadă brațele, Choltitz aude vocea îngrijorată a lui Mayer : „Mai sus, mai sus, Herr General, dacă nu ridicați brațele vă vor omorî !" În fața lor, de-a lungul străzii Rivoli, un strigăt de triumf trece din gură în gură : „Generalul neamț a fost prins".

La Horie observă în sfîrșit automobilul blindat spre care își duce prizonierul. Și în învălmășeală uită ordonanța. Îngrozit, Mayer vede cum automobilul demarează și el rămîne singur în mijlocul mulțimii. Cu o lovitură a patului puștii, un F.F.I. îi smulge valiza și începe s-o golească. Mayer reușește să scape din mîinile care se agață de uniforma lui, începe să fugă și se cramponează de blindajul automobilului militar. Deasupra capului său, caporalul descoperă atunci silueta generalului. Dar timp de o secundă, Choltitz a uitat de ordonanța sa. În timp ce se îndreaptă spre captivitate privește împietrit un spectacol pe care nu-l va uita niciodată. O pariziană cu capul gol a început să danseze carmagnola în mijlocul străzii Rivoli. Deasupra capului ea flutură cu o bucurie triumfătoare cel mai extraordinar trofeu din această zi de Eliberare : pantalonii cu vipușcă roșie ai generalului comandant al Marelui Paris.

■

Chiar în inima Parisului, în sufrageria cu lambriuri a prefectului de poliție, situată în fața bisericii Sainte-Chapelle, un alt general, cu hainele pline de praf, tocmai se așeza la masă. Philippe Leclerc atinsese cea mai glorioasă etapă a îndelungatei călătorii care urma să-l ducă pînă la Rin. Își respectase promisiunea făcută la Koufra. Era eliberatorul Parisului. Unul dintre acele hazarduri miraculoase, de care este plină Istoria, făcuse ca acest triumf să survină exact la patru ani după plecarea lui Leclerc spre Paris. Într-adevăr, pentru ofițerul francez epopeea recuceririi începuse în după amiaza zilei de 25 august 1940. În acea zi, trecînd în pirogă rîul african Wouri, el raliase Camerunul la Franța liberă. Toată armata lui se afla pe atunci în pirogă. Erau 17 oameni : trei ofițeri, doi misionari, 7 agricultori și 5 funcționari. După 4 ani, Leclerc se înapoia în fruntea a 16 000 de soldați care constituiau unitatea cea mai modernă a armatei franceze reînviate.

În fața generalului se află tînărul colonel a cărui insurecție l-a adus pe Leclerc la Paris. În vechea lui uniformă de pe vremea războiului din Spania, căreia șase zile de luptă în Paris i-au conferit o nouă glorie, Rol ia dejunul cu Leclerc. Acesta a strîns mîna conducătorului comunist a cărui existență și rol le ignorase pînă atunci. Pentru comandantul Diviziei a II-a blindate, acest prim dejun în Parisul eliberat nu avea să dureze decît timpul necesar pentru a lua aperitivul. Un ofițer i-a șoptit la ureche cîteva cuvinte. Imediat, Leclerc se ridică și intră în camera alăturată, o sală de biliard. Acolo, Philippe Leclerc va primi peste o clipă capitularea oficială a ultimului general german comandant al capitalei Franței. Se deschide o ușă. Gîfîind, congestionat, generalul german își face intrarea. Se îndreaptă spre Leclerc. Prezentările sînt scurte. „Sînt generalul von Choltitz", anunță

Ofițerul francez Henri Karchar care a capturat pe generalul Choltitz și statul lui major, la hotelul Meurice

el. „Ich bin der General Leclerc", răspunde șeful Diviziei a II-a blindate în germana pe care a învățat-o odinioară la școala militară Saint-Cyr.

Cei doi militari discută pe scurt termenii actului de capitulare dinainte pregătit. Apoi, tînărul locotenent Betz întinde generalului german un stilou. În acest moment intră în cameră Rol. Mirat că nu a fost invitat la această ceremonie la care consideră, pe drept cuvînt, că a adus una din principalele contribuții, șeful F.F.I. insistă pe lîngă Leclerc ca și numele lui să figureze pe actul de capitulare alături de acela al șefului Diviziei a II-a blindate. În cele din urmă Leclerc acceptă. Cei doi generali convin atunci să trimită un ofițer german și un ofițer francez pentru a duce ordinul de capitulare la fiecare din punctele de sprijin care continuă să reziste.

■

Știrea capitulării comandantului Marelui Paris s-a răspîndit în întregul oraș. Bucuria populației nu mai cunoaște margini. Poate că niciodată în istoria lumii nu și-a deschis inima un întreg oraș așa cum făcea Parisul în ziua aceea.

→

arde Parisul?

În tot cursul acestei zile minunate, redobîndindu-şi înflăcărarea, energia şi generozitatea, Parisul a iubit, şi-a strigat bucuria, a dansat, a şi murit, cu un entuziasm delirant.

Pe străzile Parisului, pe care se desfăşura o chermeză fantastică, aveau loc simultan scenele cele mai stranii. Membri ai F.F.I. urmăreau pe acoperişuri franctirori germani. Pe Champs-Elysées, fanfara pompierilor cînta rînd pe rînd „God Bless America" şi „Marsilieza". În jurul punctelor de sprijin germane care mai rezistau, soldaţi din Divizia a II-a blindate şi membri ai F.F.I. luptau şi mureau împreună, în timp ce, cu cîteva străzi mai departe, alţi soldaţi, care terminaseră lupta, îşi sărbătoreau victoria. Pe străzi începeau să defileze coloane de prizonieri germani, cu privirile rătăcite şi cu părul vîlvoi.

■

Pentru a-i scăpa de mînia mulţimii pe primii prizonieri de la hotel Majestic, comandantul Henri de Mirambeau şi cîţiva infanterişti din regimentul din Ciad îi conduc spre cinematograful „Empire" de pe Avenue de Wagram. În fruntea micii coloane merge, cu mîinile sus, comandantul S.S.-iştilor care a ieşit adineaori de la „Majestic" cu un steag alb pentru a oferi lui Mirambeau capitularea sa. Deodată, pe cînd prizonierii şi escorta lor intră pe Avenue de Wagram, ofiţerul S.S. coboară braţul şi scoate din mînecă o grenadă pe care o aruncă asupra lui Mirambeau.

De la o fereastră a Ministerului Sănătăţii, în Place de l'Etoile, un spectator priveşte îngrozit scena. E Norman Lewis, un civil american care fugise în cîrje pentru a aduce prietenilor săi steagul Statelor Unite pe care îl ascunsese în vederea zilei Eliberării. Îl vede pe Mirambeau prăbuşindu-se într-o băltoacă de sînge, în timp ce infanteriştii deschid focul asupra prizonierilor. În curînd izbucnesc împuşcături din toate părţile. Fostul combatant american pe teritoriul Franţei în 1917 avea să plătească scump dorinţa sa de a asista la eliberarea Parisului. O ploaie de gloanţe pierdute se abătu asupra ferestrei sale, omorîndu-l pe loc.

De cealaltă parte a Senei, ascunşi în spatele unui platan de pe Quai d'Orsay, soldatul Leandre Medori, un ţăran corsican căruia Parisul i se părea „enorm", şi tovarăşul lui, Jean Ferracci, care împărţise la zeci de parizieni numărul de telefon al sorei sale, supraveghează cu teamă ferestrele Ministerului Afacerilor Externe de unde porneşte un foc ucigător. Ori de cîte ori ridică capul, gloanţele fac să zboare aşchii din scoarţa platanului din faţa lor. Infanteriştii care îşi părăsesc adăposturile sînt doboriţi imediat. Deodată corsicanul aude în spatele lui un zgomot surd. Jean Ferracci s-a prăbuşit fără să rostească un cuvînt. Medori aude atunci scîrţîitul şenilelor de la tancurile care vin să înlocuiască soldaţii. Vede un „Sherman" care pivotează exact în faţa lui şi care se aruncă asupra grilajului Ministerului Afacerilor Externe. E tancul „Saint-Cyr" al sublocotenentului Jean Bureau. Imediat, asupra tancului se abate o ploaie de grenade mici, cenuşii şi rotunde. Bureau telefonase tocmai părinţilor săi dintr-un imobil vecin. „Tată, voi ataca Ministerul Afacerilor Externe!" anunţase el cu mîndrie. Peste cîteva clipe, văzu o flacără izbucnind de la o fereastră. Turela tancului sări, într-o ierbă de scîntei. „Saint-Cyr" a fost distrus cu un foc de bazuca. Jean Bureau şi cei patru tovarăşi ai lui s-au prăbuşit în fundul sicriului lor de oţel.

În faţa Şcolii militare, brigadierul Pierre Lefevre şi soldatul Etienne Krafft, cei doi şoferi de automitralieră care îşi lansaseră vehiculele într-o cursă febrilă sub turnul Eiffel, s-au angajat într-o nouă competiţie, mai periculoasă. Sub poarta de intrare a Şcolii militare se află un tun german de 88 mm îndreptat spre turnul Eiffel. Strecurîndu-se pe lîngă Champ-de-Mars, cele două automitraliere ajung cu toată viteza în Place Joffre, trec în trombă în faţa Şcolii şi deschid focul cu toate armele lor dintr-o dată. Şeful vehiculului lui Lefevre, subofiţerul Jean Feller, îşi descarcă pistolul asupra servanţilor germani.

Îngrozit de zgomotul bătăliei care se dă în jurul Şcolii militare, caporalul Walter Hollesch, care ocupă nu departe de acolo Ministerul P.T.T., îşi adună oamenii şi îi anunţă că este hotărît să se predea. Pentru a reglementa această formalitate, Hollesch găseşte un mijloc abil. Sparge geamul avertizorului de incendiu al Ministerului. De îndată ce aude glasul pompierului de serviciu, anunţă: „Ministerul P.T.T. e gata să se predea".

O ploaie de obuze de mortier se abate acum chiar asupra interiorului curţii Şcolii militare. Din balconul unui imobil de pe Rue Savorgnan-de-Brazza, brigadierul Jacques Menard, tovarăşul lui Michel Jouys, şi „doamna foarte bine", care le-a acordat ospitalitate „pentru a trage cîteva salve de mortier asupra nemţilor", îi văd pe germanii înnebuniţi fugind în curte în toate direcţiile.

■

În timp ce zgomotele bătăliei se potoleau treptat, „ocupanţii Parisului" defilează pentru ultima oară pe străzile inundate de soare şi de bucurie, în mijlocul strigătelor, cîntecelor şi aclamaţiilor cu care erau salutaţi eliberatorii. La vederea turmelor de soldaţi îngroziţi şi cu privire rătăcită care, de la fiecare punct de sprijin, se îndreptau spre ultima lor destinaţie pariziană — o cazarmă de pompieri, subsolurile Prefecturii Poliţiei, holul gării Montparnasse — populaţia Parisului nu reuşea să-şi înăbuşe ura. Ca şi cum ar fi vrut să steargă dintr-o dată patru ani de suferinţă, de teamă, bărbaţi şi femei se năpustiră pretutindeni asupra soldaţilor lui Choltitz lovindu-i, insultîndu-i şi scuipîndu-i, uneori omorîndu-i. Mai degrabă decît să suporte răzbunarea mulţimii furioase, unii germani, de pildă un locotenent de Panzere de la cazarma din Place de la République, au preferat să-şi zboare creierii în ultimul moment. Alţii, ca soldatul Georg Kilber, din regimentul al 3-lea de securitate, s-au îmbrăcat în civil şi reuşiră să se strecoare în mulţime unde îi aclamară pe eliberatori.

Dar în ansamblu, foarte puţini germani au reuşit să evite momentele grele şi umilitoare pe care le trăise Dietrich von Choltitz cu cîteva clipe înainte, pe Rue de Rivoli.

Şi pentru cîţiva francezi această zi a eliberării este ziua răfuielilor. Colaboraţioniştii, care nu avuseseră înţelepciunea sau posibilitatea de a fugi împreună cu ocupantul, au fost arestaţi cu zecile şi deseori executaţi fără judecată. „Trăgătorii de pe acoperişuri", pe care sinistra Miliţie a guvernului de la Vichy îi lăsase în urma ei pentru a semăna panica în rîndul populaţiei, au fost înconjuraţi unii după alţii, capturaţi şi executaţi în public.

■

Într-un automobil Hotchkiss negru descoperit, Charles de Gaulle se îndreaptă spre întîlnirea lui cu Istoria. Pe măsură ce rămîn în urmă ultimii kilometri care îl despart de capitală, se simte „plin de emoţie şi în acelaşi timp senin". Fără ştiinţa şi consimţămîntul aliaţilor, într-un automobil francez condus de un şofer francez, de Gaulle intră acum în oraşul în care împuşcăturile continuă. Intră prin poarta pe care o lăsase în urma lui într-o seară din luna iunie 1940, în haosul înfrîngerii. Peste cîteva clipe va asista la deznodămîntul acestei Eliberări care va fi, aşa cum dorise el, „o chestiune în esenţă franceză".

Mai departe, în inima Parisului, de cealaltă parte a Senei, în faţa înaltei faţade acoperită cu statui a primăriei oraşului, un mic grup de oameni se pregăteşte în acest moment să pecetluiască printr-o primire oficială intrarea triumfală a generalului. Sînt şefii insurecţiei care îl aşteaptă pe generalul de Gaulle „pentru a-l primi în Parisul eliberat". Aveau să aştepte zadarnic. Automobilul negru nu se îndreaptă spre primărie. Aclamat frenetic de mulţime, el o ia pe Avenue du Maine, spre altă destinaţie. Cînd se opreşte în sfîrşit în faţa postului de comandament al lui Leclerc, marele orologiu de la gara Montparnasse bate jumătatea orei patru. Îndelungatul exil al lui Charles de Gaulle a luat sfîrşit.

Intrînd în gară în aclamaţiile mulţimii, de Gaulle observă o siluetă cunoscută. Este cea a fiului său Philippe care, avînd asupra lui unul din cele 15 ordine de capitulare semnate de generalul german, pleacă împreună cu un ofiţer al Wehrmachtului spre Camera Deputaţilor unde cîţiva germani rezistă încă.

Pe cheiul nr. 21 unde îl aştepta Leclerc, de Gaulle ia cunoştinţă de actul de capitulare. Înainte de a părăsi gara, strînge mîna cîtorva ofiţeri din statul major al lui Leclerc. Deodată, în faţa lui apare un om mic de statură, purtînd pe cap o beretă. De Gaulle priveşte de sus în jos această ciudată siluetă îmbrăcată într-o veche uniformă roasă. E Rol. Colonelului din F.F.I. i se pare că de Gaulle ezită. Apoi, o mînă se întinde spre a lui şi o strînge cu căldură.

Cu pas lent şi solemn, conducătorul Franţei libere urcă în sfîrşit treptele peronului de la locuinţa ministrului de război de unde au fost scoase în grabă busturile mareşalului Pétain.

De Gaulle regăseşte aceste locuri venerabile aşa cum le lăsase. Acelaşi uşier care îl salutase la plecare îl primeşte şi azi. Vestibulul, scara, armurile sînt aceleaşi. În biroul ministrului, unde intră, nu a fost deplasată nici o mobilă, nici o tapiserie, nici o perdea. Pe masă, telefonul a rămas în acelaşi loc. Iar pe butoanele soneriilor, se pot vedea aceleaşi nume. Şi totuşi, se gîndeşte de Gaulle, „evenimente gigantice au zguduit universul. Armata noastră a fost nimicită. Franţa era pe cale să se prăbuşească". [1])

Într-adevăr, în clădirile Republicii nu lipseşte nimic, cu excepţia Statului. Înapoindu-se „acasă", de Gaulle hotărăşte să înceapă prin restabilirea acestui Stat.

■

Pentru prima oară de cinci zile, împuşcăturile încetează aproape pretutindeni pe străzile Parisului. Pe Rue d'Anjou, în penumbra marelui salon al consulatului Suediei, un german epuizat capitulează singur, pentru a doua oară în 24 de ore. E Bobby Bender, misteriosul agent al Abwehrului. Se ridică, se îndreaptă spre un cuier de care atîrnă impermeabilul lui, scoate din buzunar un revolver şi se întoarce în poziţie de drepţi în faţa lui Lorrain Cruse. De data aceasta, tînărul adjunct al lui Chaban-Delmas acceptă revolverul.

(În numărul viitor, capitolul final)

[1]) „Memoriile" generalului de Gaulle — vol. II, pag. 306.

Art Buchwald

Există oare viață pe Pămînt?

Săptămîna trecută, a fost mare agitație pe planeta Venus. Oamenii de știință venusieni au reușit pentru prima oară să trimită un satelit spre planeta Pămînt și de atunci satelitul transmite continuu semnale și fotografii.

Satelitul fusese dirijat spre o regiune cunoscută sub numele de Manhattan *) (după marele astronom venusian, profesorul Manhattan, care a descoperit-o pentru prima oară cu telescopul cu 200 000 de ani-lumină în urmă).

Datorită condițiilor atmosferice excelente și semnalelor extrem de puternice, oamenii de știință venusieni au izbutit să obțină informații prețioase în ce privește posibilitatea de a trimite pe Manhattan o farfurie zburătoare pilotată. La Institutul de Tehnologie de pe Venus a avut loc o conferință de presă.

— În baza aterizării satelitului de săptămîna trecută — a declarat profesorul Zog — am ajuns la concluzia că pe Pămînt nu există viață.

— Cum ați aflat acest lucru ? a întrebat reporterul pentru probleme științifice al ziarului venusian „Evening Star".

— În primul rînd, în regiunea Manhattan suprafața Pămîntului este formată exclusiv din ciment. Or, pe ciment nu poate crește nimic. În al doilea rînd, atmosfera este încărcată cu oxid de carbon și alte gaze mortale și nimeni nu ar putea să respire acest aer și să supraviețuiască.

— Ce importanță are acest lucru pentru programul nostru de lansare a unei farfurii zburătoare ?

— Va trebui să luăm cu noi propriul nostru oxigen, ceea ce înseamnă o farfurie zburătoare mult mai grea decît programasem inițial.

— Există oare și alte riscuri pe care le-ați descoperit în urma studiilor dv.?

— Priviți această fotografie. Vedeți acest nor negru care plutește deasupra Manhattanului ? L-am numit Centura Consolidată Edison. Nu știm din ce este alcătuită, dar ne-ar putea produce o mulțime de neplăceri și va trebui să facem noi experiențe înainte de a trimite un venusian pe Pămînt. Mai încolo vedeți ceva care pare a fi un rîu, dar constatările făcute de satelit arată că este poluat și că apa nu poate fi băută. Asta înseamnă că va trebui să transportăm propria noastră apă, ceea ce va spori și mai mult greutatea farfuriei zburătoare.

— Domnule, ce sînt toate aceste mici pete negre de pe fotografii ?

— Nu știm sigur. Par a fi particule de metal care se deplasează de-a lungul anumitor traiectorii. Emit gaze, fac zgomot și se ciocnesc mereu una cu alta. Există atît de multe traiectorii și atît de multe particule de metal încît este imposibil ca o farfurie zburătoare să aterizeze fără să fie distrusă de una din ele.

— Ce sînt aceste stalagmite proiectate în sus ?

— Sînt un tip de formații granitice care noaptea emit lumină. Profesorul Glom le-a numit zgîrie-nori, deoarece par să zgîrie cerul.

— Dacă tot ceea ce spuneți este adevărat, nu va fi oare amînat cu cîțiva ani programul lansării farfuriei zburătoare ?

— Da, dar vom începe să lucrăm de îndată ce Grubstart ne va acorda fondurile suplimentare cerute.

— Profesore Zog, de ce cheltuim miliarde și miliarde de zlchi pentru a trimite o farfurie zburătoare pe Pămînt, odată ce acolo nu există viață ?

— Deoarece dacă noi, venusienii, vom reuși să respirăm în atmosfera Manhattanului, va însemna că putem trăi absolut oriunde.

---

*) Insula Manhattan, partea centrală a New Yorkului.

(Din International Herald Tribune)

INTERNATIONAL Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

„FISURILE SOCIETĂȚII NOASTRE"

ÎN ULTIMELE cîteva zile, prima pagină a ziarelor a fost plină de știri despre marșuri asupra Pentagonului, conflicte rasiale în orașe, folosirea stupefiantelor în universități și acte de violență în întreaga țară.

Ceea ce nu s-a cercetat cu destulă energie sînt cauzele acestor situații demoralizatoare. Este clar că toate aceste simboluri spectaculoase ale revoltei împotriva vechii ordini politice și morale nu reprezintă decît manifestări exterioare ale unor tulburări mult mai adînci în viața națiunii americane.

Desigur, în sine, toate acestea nu sînt noi. „Sîntem instabili pînă în adîncurile ființei noastre", scria Walter Lippmann în 1914, în „Pasivitate și Autoritate". „Nu există nici o relație umană fie că e vorba de aceea dintre părinți și copii, soț și soție, muncitori și patroni care să nu ducă la o situație curioasă. Nu sîntem obișnuiți cu o civilizație complicată, nu știm cum să ne comportăm după dispariția contactelor personale și a autorității eterne. Nu există precedente după care să ne ghidăm, nu există nici o înțelepciune care să nu fi fost destinată unui secol mai puțin complicat. Am schimbat mediul nostru înconjurător mai repede decît știm cum să ne schimbăm pe noi înșine".

Aceasta este rădăcina problemei și dacă a fost reală atunci, cîteva știri apărute recent în ziare ne arată în ce măsură noi am devenit acum mai apți de schimbare. Ministerul Comerțului a anunțat că populația țării va depăși luna viitoare cifra de 200 milioane, adică va fi de două ori mai mare decît în 1914. Consiliul experților economici sărbătorește acum cea de-a 80-a lună de boom economic neîntrerupt și fără precedent ca amploare din istoria acestei țări. Sîntem nu numai duși ci de-a dreptul împinși spre ispită.

Biroul de statistică a muncii din Statele Unite a arătat însă zilele trecute că suma de bani de care o familie muncitorească tipică, formată din patru persoane, dintr-un oraș american, are nevoie pentru a trăi „modest", a crescut în ultimii 8 ani cu 50 la sută. Totuși guvernul are de înfruntat o problemă a sărăciei, o problemă a locuințelor și un război care costă între 25 și 30 miliarde de dolari pe an.

Este absolut clar că nu există o credință sau o serie de principii care să conducă poporul american prin frămîntările provocate de schimbări. Nu este posibil nici măcar să se obțină un acord oarecare cu privire la principiul de orientare și scopul războiului, ca să nu mai vorbim de un teren comun asupra a ceea ce este primordial și ceea ce este secundar în catalogul ameliorărilor.

Filozoful suedez Gunnar Myrdal și-a exprimat de curînd la Washington părerea că cheltuielile necesitate de refacerea cartierelor insalubre și de recalificarea locuitorilor acestora „vor însuma mii de miliarde de dolari".

„Am ajuns la concluzia că ideea comună după care America este o țară imens de bogată, ai cărei locuitori se bucură de bunăstare, reprezintă în mare măsură o exagerare — a spus el. Bunăstarea americană este ipotecată masiv. America poartă o uriașă povară a datoriilor față de săracii săi. Plătirea acestei datorii nu este numai o dorință a celor cu sentimente filantropice. Neplata acestei datorii implică riscuri".

Myrdal și-a exprimat certitudinea că această datorie nu va putea fi plătită atîta timp cît în centrul atenției noastre stă războiul. Lucru mai important încă, el a pus la îndoială dorința de a se rezolva problema sărăciei ca și faptul că americanii ar dori cu sinceritate să facă sacrificiile necesare pentru a oferi posibilități egale negrilor.

De curînd, a discutat aceste probleme și ministrul sănătății, educației și bunăstării, John Gardner, dar din punct de vedere nu politic, ci moral. „Trăim un moment de divergență și diviziune, a declarat el la Universitatea din Carolina de Nord. Toată lumea susține cu o furie nestăvilită propria sa părere sau părerea partidului său, sau a celor ce-i sînt apropiați... Fisurile din societatea noastră sînt periculos de adînci".

Această problemă ar putea forma desigur mai degrabă subiectul unei cărți decît al unui articol, dar necesitatea de a ajunge la rădăcina lucrurilor în loc de a ne mulțumi cu înregistrarea efectelor lor senzaționale este deosebit de mare și ea va solicita toate resursele morale și intelectuale ale națiunii.

Nu există însă șanse de a se depune un asemenea efort în toiul unui asemenea război. Atîta timp cît acesta va continua nu vor avea loc nici un fel de schimbări în ce privește prioritățile financiare, mentale și fizice, ale guvernului.

James RESTON

Zeci de mii de londonezi au organizat un marș din Trafalgar Square pînă în fața ambasadei S.U.A. la Londra, în semn de protest împotriva agresiunii americane în Vietnam

au declarat în această săptămînă...

ALES BEBLER, președintele Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite : *„Nu pot fi obținute progrese în direcția restabilirii păcii în Vietnam, atîta timp cît va continua bombardarea teritoriului Republicii Democrate Vietnam de către forțele aeriene ale Statelor Unite. Îndată după ce bombardamentele ar fi întrerupte, practic în aceeași zi, poate începe procesul restaurării unei păci complete și stabile.*

Supunîndu-vă aceste concluzii, îmi exprim speranța că le veți acorda considerația cea mai serioasă, îndeosebi în ce privește punctul esențial care este următorul : Tot mai mulți oameni de pe glob și din țara dv. cer să faceți acest lucru. Aparțin și eu acestei mase crescînde de oameni și sînt sigur că majoritatea covîrșitoare a membrilor Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite sînt pe deplin de acord cu mine.

Prin urmare, vă adresez în numele Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite apelul presant de a emite, în calitate de comandant suprem al forțelor armate ale țării dv., ordinele necesare pentru întreruperea bombardamentelor asupra teritoriului Republicii Democrate Vietnam și de a da acest ordin fără întîrziere și fără condiții". (Scrisoare adresată președintelui S.U.A., Lyndon Johnson)

ELISABETA A II-A, REGINA ANGLIEI : *„Se va introduce o legislație care va reduce împuternicirile Camerei Lorzilor și va elimina actuala ei bază ereditară, permițîndu-i astfel să se dezvolte în cadrul unui sistem parlamentar modern. Guvernul meu este pregătit să înceapă consultările necesare în vederea unei schimbări constituționale de o asemenea însemnătate".* (Mesajul Tronului la deschiderea sesiunii parlamentare)

KURT GEORG KIESINGER, cancelarul Republicii Federale a Germaniei : *„Guvernul vest-german face tot ce-i stă în putință pentru a ajuta Anglia să intre în Comunitatea Economică Europeană, dar nu poate să exercite presiuni asupra Franței. De la bun început le-am spus prietenilor englezi că dorim intrarea lor. Vă avertizăm însă că este o problemă înspăimîntător de dificilă. Vederile generalului de Gaulle în privința Europei au rămas neschimbate din 1950. Chiar dacă am reuși să convingem guvernul francez, nu cred că am putea schimba esența politicii franceze, adică să-l facem pe generalul de Gaulle să renunțe la concepția sa despre Europa. Cel mult, am putea convinge guvernul francez că, în cele din urmă, va fi aproape imposibil să se reziste puternicei opinii publice din interiorul Comunității, fără o criză destructivă între cei șase".* (Conferință de presă la Bonn)

DIE WELT

„A EXISTAT TOTUȘI UN MOTIV?"

MINISTRUL DE STAT, lordul Chalfont, negociatorul britanic la C.E.E. din Bruxelles, în convorbirea avută cu ziariști britanici la Lausanne nu a făcut nici o aluzie că Marea Britanie ar lua în considerare recunoașterea Germaniei răsăritene sau a liniei Oder-Neisse, pentru a exercita presiuni asupra guvernului vest-german în eforturile de primire în C.E.E. Acest lucru a fost confirmat în unanimitate de către toți ziariștii care au participat la convorbirea cu lordul Chalfont în camera nr. 109 a hotelului „Beau Rivage" din Lausanne.

Se cristalizează în schimb din ce în ce mai puternic cele patru puncte principale la care lordul Chalfont ar fi făcut aluzie ca puncte centrale ale unei politici britanice revizuite în problema Europei, în cazul eșuării eforturilor britanice pentru intrarea în C.E.E.

Acestea sînt următoarele :

1. să se pună capăt tuturor proiectelor comune anglo-franceze,
2. retragerea armatei de pe Rin,
3. renunțarea la angajamentul privind Berlinul occidental,
4. revizuirea obligațiilor britanice în cadrul N.A.T.O. avînd în vedere posibilitatea de a nu mai reînnoi Tratatul în 1969.

Dat fiind că guvernul britanic s-a distanțat insistent de aceste idei și le-a dezmințit în mod categoric, în cercurile politice din Londra, discuțiile agitate nu s-au mai învîrtit atît în jurul conținutului pretinselor declarații ale lui Chalfont, cît în jurul motivelor atitudinii sale.

Se pune deci întrebarea : oare lordul Chalfont nu a făcut altceva decît să gîndească cu voce tare în camera sa de hotel, sau a lansat un balon de încercare, după cum bănuia fostul cancelar al trezoreriei, conservatorul Ian Macleod ?

Această problemă nu va fi probabil lămurită definitiv niciodată și nu în ultimă instanță datorită faptului că ziariștii prezenți nu afirmă cu claritate dacă au participat la o convorbire confidențială sau dacă ceea ce s-a spus în camera 109 a fost conceput pentru a ajunge în public fără a se indica însă sursa, fiind vorba despre informații ce țintesc un obiectiv anumit.

Această confuzie a reieșit din faptul că unii ziariști au publicat convorbirea integral, indicînd ca surse „foruri europene", în timp ce alții au caracterizat convorbirea drept confidențială și au păstrat tăcerea. Din rîndurile celui de-al doilea grup face parte corespondentul diplomatic al ziarului „Daily Mail" care s-a văzut determinat să corecteze interpretarea guvernului britanic în sensul că convorbirea din camera lordului Chalfont a constituit o discuție despre o situație ipotetică. El scrie : „Tonul discuției a fost mai degrabă concret decît filozofic. După aceasta ziariștii au avut impresia fermă — justă sau greșită — că în strategia britanică privind C.E.E. are loc o evoluție nouă și serioasă".

Punctul de plecare al disputatelor convorbiri de la Lausanne l-a constituit o întrebare adresată lordului Chalfont, și anume dacă afirmația sa că Marea Britanie deține și cîteva atuuri în divergențele cu C.E.E. nu este un simplu bluff. Evident că Chalfont s-a simțit provocat și a declarat că în cazul unui nou veto al Franței, Marea Britanie este constrînsă să-și revizuiască politica externă și că aliații Marii Britanii sînt conștienți de consecințele respingerii cererii britanice de a intra în C.E.E.

Nu există nici o îndoială că în cercurile politice din Londra, lordul Chalfont nu este singurul care face asemenea reflecții. Quintin Hogg, fostul lord Hailsham, care face parte din cabinetul-fantomă al conservatorilor, într-un interviu acordat la 30 octombrie postului de radio BBC, s-a făcut purtătorul de cuvînt al primului grup care manifestă semne clare de oboseală în lupta pentru intrarea în C.E.E. și care ia în considerare o reorientare a politicii britanice. În acest interviu Hogg a manifestat înțelegere pentru poziția și ideile lordului Chalfont, pledînd pentru ca argumentele enunțate la Lausanne să nu fie folosite ca amenințări la adresa altor guverne, dar ele să arate limpede că Marea Britanie mai dispune de atuuri.

Poziția lui Hogg arată clar că și în rîndul conservatorilor există mari divergențe de păreri, deoarece concepția lui se distanțează evident de punctul de vedere al lui Alec Douglas Home, care a caracterizat o asemenea schimbare fundamentală a politicii britanice, asemănătoare celei la care s-a făcut aluzie în camera 109, ca fiind „periculoasă pentru țară și securitatea ei".

jeune afrique

RĂSPUNS D-LUI ROCKEFELLER

ÎNTR-O EXPUNERE ținută la Rio de Janeiro la 22 septembrie 1967, David Rockefeller, președintele lui Chase Manhattan Bank, a făcut o pledoarie ferventă în favoarea „liberei întreprinderi" în țările subdezvoltate, ilustrînd îndelung teza după care ajutorul particular străin ar fi necesar promovării economice a țărilor sărace și că „investiția particulară străină se dovedește un catalizator indispensabil pentru modernizarea economiei lor".

Înainte de a reaminti faptele, se impun două observații preliminare. Prima se referă la personalitatea lui Rockefeller și la funcțiile sale. Cea de a doua se referă la optica pe care o adoptă.

„Libera întreprindere" este un termen care, în gura și sub peniță unui Rockefeller, are o rezonanță curioasă. Nu este lipsit de interes să reamintim că David Rockefeller aparține unei familii care își datorește numele său aurit „liberei întreprinderi", care a marcat întotdeauna, într-o măsură sau alta, capitalismul american. Ea a folosit, de altfel, atît de bine și a abuzat într-o asemenea măsură de această libertate, încît adeseori a fost în situația de a-i lipsi pe alții de ea ; acest lucru a de-

Nigeria. Soldați din trupele federale pe aeroportul din Enugu, după înfrîngerea rezistenței unităților biafreze

terminat însuși guvernul american să adopte, de-a lungul anilor, faimoasa legislație anti-trust și să angajeze o serie de acțiuni judiciare menite să disloce imperiul pe care familia Rockefeller l-a construit sub eticheta „liberei întreprinderi" și să limiteze influența sa asupra economiei și politicii americane. David Rockefeller este, de asemenea, președintele lui Chase Manhattan Bank, care se numără printre cele trei bănci particulare mai importante din Statele Unite, și care deține un important portofoliu de acțiuni petroliere, aparținînd societăților particulare ce își trag cea mai mare parte a beneficiilor din țările subdezvoltate. Vorbind deci în mod subiectiv, este absolut natural ca Rockefeller să pledeze în favoarea întreprinderii particulare.

Se termină însă subiectivismul și începe neînțelegerea atunci cînd președintele lui Chase transpune la țările subdezvoltate vechiul conflict dintre întreprinderea particulară și întreprinderea publică. Acest conflict, apărut cu peste un secol în urmă, și-a pierdut astăzi, în mod considerabil, din importanță. Toate țările subdezvoltate recunosc acum necesitatea planificării imperative sau indicative.

Fără sens în țările socialiste, depășit în țările occidentale dezvoltate, conflictul dintre întreprinderea particulară și întreprinderea publică este absolut nonsens în majoritatea țărilor subdezvoltate. Eroarea monumentală ce se face prea deseori în această privință este aceea de a se pierde din vedere faptul că, în țările subdezvoltate, *conflictul nu are loc între întreprinderea particulară și întreprinderea publică ci între interesele naționale și interesele străine.* A neglija această realitate elementară înseamnă a te expune unei regretabile iluzii optice.

Aceste două puneri la punct înlătură echivocurile pe care le-ar putea provoca ideile lui Rockefeller în privința ajutorului către țările subdezvoltate și a investițiilor particulare străine în aceleași țări.

Președintele lui Chase definește „ajutorul acordat de țările bogate țărilor sărace și în special acela furnizat de Banca Mondială", ca avînd o importanță determinantă în lupta împotriva subdezvoltării. Întrucît nu putem dezvolta prea mult aici comentariile asupra caracterului ambiguu și înșelător al termenului „ajutor", este suficient să reamintim că acest cuvînt este folosit în aceeași măsură pentru a se desemna atît împrumuturile și creditele acordate țărilor sărace cît și investițiile efectuate de societățile străine implantate pe teritoriul lor. O cotă de 10% din aceste împrumuturi și credite este furnizată prin intermediul Băncii Mondiale, careia i se rambursează capitalul plus comisioanele și dobînzile, acestea din urmă (cu singura excepție a IDA și AID a căror contribuție este de altfel neglijabilă) fiind superioare dobînzilor practicate pe piața mondială, adică 6—7 la sută pe an. Rockefeller se arată optimist în privința acestui ajutor. Împrejurările au făcut ca în cursul aceleiași luni (septembrie 1967) și în același oraș (Rio de Janeiro), Georges Wood, președinte al Băncii Mondiale, care este și el adept al întreprinderii particulare, să-și exprime decepția și pesimismul, declarînd că, „dacă volumul de fonduri consacrate dezvoltării nu crește și dacă nu se produce o ameliorare a condițiilor acordării acestora, ajutorul se va devora pur și simplu pe sine însuși. Taxele percepute la datoria oficială din trecut, inclusiv dobînzile și rata de amortizare, anulează de pe acum două treimi din mișcările oficiale de capitaluri spre țările pe cale de dezvoltare".

Conform tezei lui Rockefeller, investiția particulară străină este, împreună cu „ajutorul" public, catalizatorul progresului în țările lumii a treia.

Fără a urmări să neglijăm sau să minimalizăm incidențele pozitive pe care le-ar putea avea importul de capitaluri străine într-o țară subdezvoltată sau dezvoltată, nu trebuie să uităm că efectele sale se produc numai dacă și în măsura în care investițiile străine fac corp comun cu un plan național de dezvoltare și sînt orientate spre promovarea economică a țării gazde. Or, există în această privință constatarea izbitoare că întreprinderile străine implantate în țările sărace joacă rolul unei adevărate curele de transmisie, operînd un gigantic transfer de venituri din țările sărace spre țările bogate. Aceste transferuri iau forme la fel de diferite ca și repatrierea beneficiilor în țările lor de

→

au declarat în această săptămînă...

WILLIAM FULBRIGHT, președintele Comitetului senatorial american pentru relațiile externe : *„Afirmația Departamentului de Stat potrivit căreia 37 de țări, afară de S.U.A., ar ajuta Vietnamul de sud este, pentru a folosi termeni moderați, de natură să inducă în eroare. 10 dintre aceste țări n-au acordat ajutor Vietnamului de sud de anul trecut, iar alte 3 — din 1965. În multe cazuri, ajutorul acordat Vietnamului de sud este mult mai mic decît volumul comerțului cu Vietnamul de nord. Comerțul dintre Japonia și Vietnamul de nord a întrecut de 20 de ori, în perioada 1964—66, ajutorul dat de Japonia Vietnamului de sud. Comerțul dintre Italia și Vietnamul de nord a depășit de peste 10 ori ajutorul acordat de Italia Vietnamului de sud, comerțul dintre Noua Zeelandă și Vietnamul de nord a depășit de 8 ori ajutorul dat de Noua Zeelandă Vietnamului de sud, comerțul Olandei cu Vietnamul de nord a depășit de trei ori respectivul ajutor olandez, iar între Anglia și Vietnamul de nord comerțul a reprezentat aproape de două ori volumul ajutorului englez pentru Vietnamul de sud. Adevărul este că foarte puține țări sprijină, într-un mod cît de cît semnificativ, Statele Unite în Vietnam".* (Discurs rostit în Senat)

GENERAL MAIOR YAKUBU GOWON, șeful guvernului federal nigerian : *„Se pare că Portugalia este principalul sprijin moral și material al lui Odumegwu Ojukwu, liderul așazisei Republici Biafra. Cîteva alte state occidentale nu au o poziție foarte bine precizată, dar Portugalia, ultima putere colonială importantă din Africa, face tot ce-i stă în putință pentru a-l sprijini".* (Interviu acordat ziarului „The New York Times")

JOSEPH MOBUTU, președintele guvernului congolez : *„Acuzăm Portugalia de agresiune împotriva Congo-ului. Considerăm că Portugalia este cea care ne atacă trimițînd mercenari prin Angola. S-a dovedit astfel că, în ciuda dezmințirilor ipocrite, Portugalia reprezintă o amenințare permanentă pentru Republica Democrată Congo".* (Interviu acordat agenției „France Presse")

SUHARTO, președintele Indoneziei : *„Statele Unite trebuie să acorde Indoneziei un ajutor financiar sporit. Afirm cu toată sinceritatea că nu pot să descriu ce condiții se vor crea în Indonezia dacă eforturile noastre vor eșua, dacă economia nu va putea fi îmbunătățită, iar nivelul prosperității populației nu se va ridica într-un timp relativ scurt. Este cît se poate de evident că se vor crea condiții mai rele decît cele dinaintea mișcării din 30 septembrie".* (Discurs cu prilejul vizitei vicepreședintelui Hubert Humphrey)

reflector

LA WASHINGTON SE SPUNE CĂ....

...președintele Johnson va face o călătorie lungă pentru următoarea sa întîlnire cu aliații S.U.A. în războiul din Vietnam. Ultimele planuri prevăd ca întîlnirea să aibă loc, poate în noiembrie, la Bangkok — la o distanță de 12 000 de mile de Washington.

...vicepreședintele Hubert H. Humphrey a fost ales de președintele Johnson ca organizator, susținător al unității partidului și colector de fonduri în perioada premergătoare campaniei electorale. Vicepreședintele urmează să se consulte cu conducătorii locali ai partidului și să apară de mai multe ori la televiziune.

...sprijinitorii partidului democrat care merg din casă în casă la Washington pentru a strînge bani destinați fondului „Dolari pentru democrați" sînt uimiți de numărul refuzurilor răspicate cu care au fost întîmpinați anul acesta de familii în trecut destul de generoase.

...în ciuda asigurărilor că Germania occidentală va sprijini primirea Marii Britanii în Piața comună, cancelarul Kurt Georg Kiesinger a lăsat de fapt situația neschimbată după convorbirile sale cu premierul britanic Wilson. Kiesinger își afirmă sprijinul pentru intrarea Marii Britanii, dar arată de asemenea că nu are posibilitatea să depășească opoziția președintelui Franței.

...mulți membri republicani ai Congresului își exprimă în particular speranța că majorările de impozite cerute de președintele Johnson vor fi adoptate anul acesta sau anul viitor. Ei consideră că, în cazul în care Congresul al 90-lea nu aprobă impozitele, va trebui să se voteze o majorare în 1969 și că această sarcină ar putea să revină unui nou președinte. Republicanii sînt tot mai încredințați că vor reuși să-l aleagă pe viitorul președinte din rîndurile lor.

...primul ministru al Marii Britanii, Harold Wilson, este supus unor presiuni crescînde din partea membrilor partidului laburist pentru a se desolidariza de S.U.A. în problema Vietnamului. Unii observatori afirmă că nu ar fi surprinși dacă în următoarele două luni se va produce o schimbare în politica britanică.

(Din U. S. News and World Report)

ALEGERILE FEDERALE ELVEȚIENE

Așa cum era de așteptat, alegerile pentru Consiliul Național nu au adus modificări sensibile în ierarhia forțelor politice helvetice. Totuși cele patru partide guvernamentale (socialist, radical, conservator și agrarian) au pierdut o parte din alegătorii lor tradiționali în favoarea „Alianței independenților" și a comuniștilor. Aceasta i-a și făcut de altfel pe unii observatori ai vieții politice elveține să prevadă conturarea unei mai accentuate opoziții parlamentare. Desigur, stabilitatea corpului electoral nu s-a dezmințit, dar — așa cum remarca editorialistul de la „Gazette de Lausanne" — cel puțin de data aceasta, nu mai poate fi vorba de ceea ce numește el obișnuita „stabilitate letargică" a vieții politice helvetice.

CETĂȚEANUL NR. 50 000 000

Sybille Lemoine s-a născut la 25 septembrie ora 13,30 la maternitatea din Saint-Romain de Colbosc. Este a patra fiică a muncitorului petrolist Maurice Lemoine și a soției sale Ginette. Pentru că Institutul Național de statistică și de studii economice calculase, pe baza recensămîntului din 1962 și a mișcării demografice, că populația Franței va trece de 50 de milioane la 25 septembrie 1967, unul dintre copiii născuți în această zi (au fost 3 000) urma să se bucure de privilegiul de a fi desemnat drept francezul nr. 50 000 000. La 3 noiembrie s-a tras la sorți și aleasa a fost micuța Sybille care a primit 5 000 de franci din partea guvernului și numeroase daruri de la concetățeni.

origine, plasarea în străinătate a produselor vandabile ale materiilor prime exportate, sau exportarea în stare brută a bogățiilor agricole sau miniere ale țărilor subdezvoltate. Este suficient să menționăm aici, doar ca un exemplu, că în 1965, capitalurile particulare investite de Statele Unite în străinătate s-au ridicat la 1,6 miliarde dolari în timp ce, în cursul aceluiași an, capitalurile transferate din țările subdezvoltate spre Statele Unite au atins 2,6 miliarde dolari, sub forma de beneficii ale investițiilor particulare și 297 milioane dolari sub forma de beneficii ale investițiilor publice... În aceste condiții, se poate spune că ar fi mai exact să vorbim despre ajutorul țărilor sărace către țările bogate și nu invers...

Dacă la toate acestea se adaugă deteriorarea rapidă a cursurilor de schimb și caracterul defavorabil al structurii comerțului mondial în raport cu țările sărace, este greu să se împărtășească încrederea manifestată de președintele lui Chase în „ajutorul" și investițiile străine. Starea de subdezvoltare a lumii a treia este tocmai și în esență o consecință a acaparării de către întreprinderile străine a bogățiilor naturale și a pieților țărilor sărace.

În sfîrșit, interpretînd părerile economistului american Galbraith care consideră că țările sărace ar trebui „să înțeleagă în mod clar ce anume implică dezvoltarea", Rockefeller consideră că aceasta înseamnă „o înțelegere exactă a potențialului întreprinderii particulare". Dar aceasta înseamnă a forța puțin mîna acestui economist, ale cărui scrieri și a cărui gîndire se pretează cu greu la o asemenea interpretare.

Oricum, indiferent de părerea lui Galbraith sau a lui Rockefeller asupra acestui punct, nu ar trebui să insistăm prea mult asupra rolului pe care întreprinderile particulare, naționale și străine, îl pot avea în orice efort de dezvoltare. De asemenea, nu trebuie să se treacă cu vederea faptul că în lipsa unui efort național întreprins la nivelul puterii publice, întreprinderile particulare, naționale și străine, vor continua să blocheze în țările sărace orice proces de dezvoltare și de progres.

Dr. Nicolas SARKIS

La Teheran, după terminarea ceremoniilor prilejuite de încoronare, perechea imperială urmărește pe ecranul televizorului filmul în care sînt redate serbările

Le Monde

PARIS

LUPTĂ PENTRU INFLUENȚĂ LA ATENA

DEMISIA a cinci membri ai guvernului de la Atena, printre care ministrul afacerilor externe, precum și confirmarea prin decret regal a creșterii puterilor „omului forte" al regimului, colonelul Papadopoulos, constituie un nou episod al luptei surde de influență care se desfășoară în cadrul echipei conducătoare grecești.

Datele complete ale acestei lupte nu sînt cunoscute dată fiind natura regimului, dar acum a devenit neîndoielnic că junta militară care a luat puterea la 21 august este profund dezbinată. Fracțiunea care pare să predomine pentru moment — așa cum o confirmă promovarea colonelului Papadopoulos — rămîne intransigentă în ciuda unor eșecuri repetate și încearcă să radicalizeze și mai mult regimul.

Alți membri ai juntei, care au legături cu palatul regal, par a fi adepții unei poziții mai elastice menite să permită o soluție de schimb care ar reduce ostilitatea crescîndă a opiniei publice internaționale.

Pînă în prezent, conflictele dintre cele două grupuri s-au soldat în general prin soluții de compromis. Astfel, de cîtva timp regele era supus unei puternice presiuni din partea militarilor pentru a înlocui anumiți miniștri considerați „incapabili" sau „senili" de către ofițeri care, în calitate de secretari generali, dețin deja în mod real puterea. În cele din urmă, suveranul a fost nevoit să accepte „demisia" acestor miniștri ; dar cel puțin pentru moment, militarii nu au obținut posturile pe care le rîvneau și care au fost încredințate în cele din urmă unor personalități civile de mîna a doua, fără culoare politică precisă.

De asemenea, după ce a refuzat de două ori să semneze decretul care îi fusese prezentat de conducătorii juntei, cu privire la pensionarea unui număr de aproximativ 400 de ofițeri a căror lojalitate față de regim era considerată îndoielnică, regele a aprobat în cele din urmă punerea în retragere a peste 200 dintre ei.

Este neîndoielnic că aceste compromisuri succesive, din care ultimul din punct de vedere cronologic a dus la promovarea colonelului Papadopoulos în funcția de „guvernator" al țării, slăbesc în cele din urmă poziția palatului, ale cărui prerogative sînt reduse astfel treptat.

Desigur, lupta nu s-a terminat și problema „militarizării" guvernului rămîne deschisă. Adepții unei soluții de schimb au atuuri serioase, unul din cele mai importante fiind influența opiniei internaționale. Pentru a zădărnici reacțiile acesteia din urmă și, în special, ale organizațiilor de ziariști, junta a amînat toate procesele de presă în suspensie. Ea a anunțat, de asemenea, prin intermediul ambasadorului Greciei la Washington, un „calendar pentru restabili-

rea democrației" urmărind în mod vădit să obțină reluarea ajutorului militar american și poate, de asemenea, a diferite credite indispensabile economiei.

Noile atribuții ale colonelului Papadopoulos lasă însă să se creadă că dorințele exprimate de revenire la viața constituțională sînt menite să rămînă încă multă vreme în stadiul de intenții pioase. Realitatea este mai puțin trandafirie. Ea se exprimă zilnic prin noi arestări de recalcitranți la „ordinea nouă", prin noi restricții aduse libertății presei, prin condamnări grele împotriva unor tineri opoziționiști și prin înăbușirea oricărei vieți politice într-o țară care a fost leagănul democrației.

JORNAL DO BRASIL

BRAZILIA ÎȘI APĂRĂ INDUSTRIA DE RESTRICȚIILE IMPUSE DE S. U. A.

MARCELO RAFFAELLI, prim-secretar al ambasadei Braziliei la Washington, a declarat recent agenției U.P.I. că ramuri ale industriei braziliene cum sînt cele ale cărnii și textilelor vor fi serios amenințate, dacă Congresul nord-american va aproba unele restricții privind importul de către S.U.A. al acestor produse.

După părerea diplomatului brazilian, aprobarea măsurilor protecționiste prezentate spre examinare Congresului riscă să imprime relațiilor comerciale dintre Brazilia și Statele Unite trăsăturile caracteristice perioadei dinainte de cel de-al doilea război mondial. El a relevat că, în anul 1966, Brazilia a exportat în S.U.A. produse textile în valoare de 9,5 milioane dolari și carne congelată de 7 milioane dolari. Raffaelli a declarat că restricțiile preconizate de Statele Unite privind importul acestor produse constituie o sfidare la adresa Braziliei, țară în care guvernul nord-american și Banca Mondială au manifestat „preocupări" pentru dezvoltarea acestor ramuri ale industriei.

Este semnificativ faptul că, în timp ce Brazilia își adaptează industria necesităților pieței nord-americane, Statele Unite o amenință cu închiderea porților pentru produsele sale. Niciodată nu putem ști unde ne aflăm — a spus diplomatul brazilian, subliniind că țara sa se opune măsurilor protecționiste prezentate spre examinare Congresului.

Brazilia s-a alăturat celorlalte țări latino-americane reprezentate la Washington, care au hotărît să trimită secretarului de stat, Dean Rusk, o notă de protest față de aceste restricții.

Ambasadorul Braziliei în Statele Unite, fostul ministru de externe, Vasco Leitao da Cunha, a făcut o vizită subsecretarului de stat, Covey Oliver, pentru a-i prezenta dezaprobarea țării sale față de măsurile sus-amintite.

După cum este cunoscut, la recenta reuniune a țărilor în curs de dezvoltare din Asia, Africa și America Latină de la Alger, reprezentantul Braziliei, ambasadorul Azeredo da Silveira, a cerut în numele țării sale să se adopte măsuri în vederea îmbunătățirii accesului țărilor producătoare de materii prime pe piețele statelor dezvoltate și pentru înlăturarea tuturor barierelor tarifare.

La Wittenberg, în Republica Democrată Germană, a avut loc celebrarea celei de a 450-a aniversări a începutului Reformei religioase a lui Martin Luther

profil

NORODOM PHURISSARA

ministrul de externe al Cambodgiei

Norodom Phurissara s-a născut în anul 1919. După terminarea studiilor de drept intră, în 1944, în viața politică a țării ca viceguvernator al unei provincii, pentru a fi detașat ulterior în Ministerul Afacerilor Externe și în Ministerul Planificării.

În anul 1961, Norodom Phurissara devine secretar de stat adjunct în Ministerul Afacerilor Interne. Între anii 1962—1964 este secretar de stat în Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Cultelor. Apoi cumulează postul de director administrativ al Consiliului de Miniștri cu cel de decan al Facultății de Drept de la Universitatea Regală Khmeră din Phnom Penh. După alegerile din noiembrie 1966 este numit ministru al afacerilor externe în locul prințului Norodom Viriya, în cabinetul generalului Lon-Nol.

Norodom Phurissara păstrează această funcție și în guvernul excepțional format la 2 mai anul acesta de Son Sann. Formarea acestui guvern a fost determinată de necesitatea de a face față unei „situații economice și politice foarte serioase". De aceea programul guvernului format la 2 mai prevede ca toate eforturile să fie îndreptate spre îmbunătățirea situației economice care să ducă la îmbunătățirea condițiilor de trai ale populației cambodgiene.

Ca ministru al afacerilor externe, Norodom Phurissara și-a exprimat în nenumărate rînduri protestul hotărît față de agresiunea Statelor Unite ale Americii în Vietnam, cerînd încetarea imediată a intervenției. Ministrul de externe a condamnat atacurile repetate ale avioanelor americane și sud-vietnameze asupra teritoriului Cambodgiei. Aceste violări ale spațiului cambodgian, a declarat Norodom Phurissara, sînt determinate de creșterea dificultăților S.U.A. în Vietnam, precum și de faptul că Statele Unite au refuzat pînă în prezent să recunoască frontierele actuale ale Cambodgiei. Norodom Phurissara a subliniat de asemenea că țara sa va depune toate eforturile pentru consolidarea și extinderea mijloacelor de apărare a integrității teritoriale a țării.

În ceea ce privește relațiile Cambodgiei cu celelalte țări, ministrul de externe a declarat că țara sa va continua să promoveze o politică de neutralitate și să mențină legături strînse cu țările prietene.

A. M.

poșta redacției

PREMIUL NOBEL PENTRU PACE

Mircea Rusu, Călărași : **Comitetul pentru Premiul Nobel al Stortingului norvegian nu-și explică niciodată deciziile. Ca atare nu sînt cunoscute motivele care l-au determinat ca, pentru a doua oară consecutiv, să nu acorde Premiul Nobel pentru pace. Ultimul Premiu Nobel pentru pace a fost decernat în 1965 și atunci a fost atribuit nu unei persoane ci unei instituții și anume UNICEF (Fondul O.N.U. pentru ajutorarea copiilor).**

S-a hotărît ca suma rămasă de anul trecut să fie împărțită între cele două fonduri Nobel. O treime din bani va reveni fondului principal, iar două treimi fondului Nobel norvegian (care acordă premiile pentru pace).

PROBLEME PROCEDURALE

C. Grigore, București : **1) Reținem propunerea dv. de a prezenta mai amănunțit unele aspecte tehnice ale activității O.N.U. (procedura votului în Adunarea Generală, cum se fac înscrierile la cuvînt, dreptul de replică etc.) și ale activității parlamentelor din diverse țări.**

2) Pavilionul liberian este un așa-numit „pavilion de conveniență", arborat de diferiți armatori pentru că, la fel cu pavilionul panamez, de pildă, le asigură o degrevare a impozitelor. Liberia și Panama se numără printre statele care acordă serioase înlesniri fiscale proprietarilor de nave.

3) Nu înțelegem obiecția dv. în legătură cu fragmentele de cărți reproduse în revistă. Ceea ce ne reproșați dv. constituie, după părerea altor cititori și a noastră, tocmai meritul rubricii. Este vorba de faptul că pune la dispoziția cititorilor fragmente ample din lucrări inedite în limba română, permițîndu-le astfel să ia contact cu ele în mod operativ. Editarea integrală în limba română a cărților respective nu intră în atribuțiile noastre și nici nu sîntem de obicei la curent cu intențiile editurilor față de aceste cărți. De altfel, cele mai multe dintre ele („Moartea unui președinte", „Bomba de la Palomares", „Asasinii printre noi") au fost prezentate de „Lumea" încă înainte de apariția în volum a operei originale.

BIBLIOTECI TEHNICE DE ODINIOARĂ

Ing. D. Valeriu, București : **Cea dintîi bibliotecă tehnică din țara noastră a fost înființată în anul 1847, la Iași, de către hatmanul Dimitrie Sturza, fiul domnitorului Mihai Sturza. Această bibliotecă avea ca scop „înlesnirea domnilor ștabi și oberofițeri, cadeți și subofițeri ai miliției, care ar dori de a avea oarecari teoretice cunoștințe militare", după cum spunea porunca de zi dată de hatman. „Uvrajele" cuprinse în catalogul bibliotecii : tratate de artilerie, despre uniforme, despre instruirea cavaleriei, despre fortificații, tragerile artileriei, manualul duelului și altele. Un alt început de bibliotecă tehnică l-a făcut primăria municipiului București, în anul 1884, cînd a aprobat suma de 2 500 de lei pentru cumpărarea a 31 de cărți „ce se vor păstra cu inventar, pentru formarea bibliotecii Direcției Lucrări Tehnice". Mai toate volumele achiziționate erau, ca și cele din biblioteca militară a lui Dimitrie Sturza, în limbi străine — în special în franceză și în germană. Ele tratau probleme ale tehnicii timpului : arhitectura grădinilor, construcția halelor, calculul distribuirii gazului aerian, alimentarea orașelor cu apă, telefonul uzual urban, și altele. Astăzi, cea mai mare bibliotecă tehnică din țara noastră este aceea a Institutului de Documentare Tehnică, din București. Are peste 200 000 de volume și aproape 1 200 000 de reviste științifice.**

PRIMELE INSIGNE ROMÂNEȘTI

Ioan Dogaru, București : **Membrii divanurilor ad-hoc întrunite la 22 septembrie 1857, la Iași, și la 30 septembrie 1857 la București au fost purtătorii primelor insigne din țara noastră. Este vorba de cele două medalii „Divanul ad-hoc Moldova" și „Divanul ad-hoc Muntenia". Medalia moldovenilor, cu diametrul de 30 mm, era confecționată din argint aurit, pe care era gravat capul de zimbru, cu o stea între coarne și inscripția circulară : „Divan adhok 1857 deputat". Medalia muntenilor era din aur, cu un diametru de 15 mm. Purta inscripțiile „Dieu protège la Roumanie" și „Vox populi vox dei" precum și armele celor două principate.**

Prima insignă sportivă românească a fost pusă în circulație de Asociația vînătorilor români, în anul 1916.

PATENTE ȘI LICENȚE

Mircea Galuș, București. **„Patent" este termenul care desemnează acordarea de către un guvern a dreptului exclusiv de a fabrica, utiliza sau vinde un anumit produs sau o anumită marfă. El se acordă pentru produse reprezentînd rezultatul unei invenții sau descoperiri proprii. Drepturile decurgînd din obținerea unui patent sînt valabile numai în țara care l-a acordat. Dacă cineva dorește să beneficieze de aceleași privilegii în mai multe țări, trebuie să obțină cîte un patent separat în fiecare dintre ele. În ultimul deceniu dinaintea celui de-al doilea război mondial, numărul patentelor acordate de toate țările se ridica la circa 180 000 anual. Convenția internațională pentru protecția proprietății industriale, semnată inițial la Paris în 1883 și revizuită ulterior în repetate rînduri, stabilește drepturile în ceea ce privește patentul și „marca de fabrică" în țările participante. Una dintre regulile sale de bază prevede ca cetățenii unei țări să se bucure în această privință în altă țară de un tratament egal cu cel aplicat de țara lor cetățenilor celorlalte țări. Alt articol important se referă la dreptul de prioritate : orice persoană care a solicitat un patent într-una din țările afiliate la Uniunea pentru protecția proprietății industriale, are dreptul să solicite același lucru în oricare altă țară a uniunii în termen de 12 luni și să fie considerată ca avînd prioritate față de alți eventuali solicitanți.**

„Licența" este dreptul de a folosi un patent sau un „copyright" aparținînd altei persoane. Ea poate fi acordată numai de proprietarul de drept al patentului sau copyrightului. Tot licență se numește și dreptul acordat de stat anumitor persoane de a practica activități care ar fi considerate altfel ilegale (de exemplu licența de a vinde băuturi alcoolice, de a organiza o loterie etc.)

LIMBA GERMANĂ

Paul Serghei, București : **Limba germană este limba națională a celor două state germane și a Austriei și una din cele patru limbi naționale ale Elveției. Există, de asemenea, comunități de limbă germană în diverse state europene, precum și în unele regiuni din America de Nord și de Sud, Africa de sud și Australia. Limba scrisă (Schriftsprache) este absolut uniformă. Limba vorbită are însă numeroase dialecte destul de diferite între ele. La o extremă se situează germana standard (Hochsprache) folosită la radio, în școli, universități, teatre și bazată pe forma scrisă a limbii. Ea este relativ uniformă, deși accentul vorbitorilor diferă uneori în funcție de locul lor de origine. La cealaltă extremă se situează dialectele locale, uneori ininteligibile locuitorilor din alte regiuni.**

ÎN COMPLETAREA LISTEI

În nr. 41 al revistei „Lumea" a apărut la „Poșta redacției" o informație intitulată „Accesul femeilor în învățămîntul superior". Au fost amintite primele femei din țara noastră care, înfruntînd prejudecățile epocii, au făcut studii de specialitate obținînd diplome de licență. Aș vrea să adaug la lista lor și pe prima femeie medic veterinar din România. Este vorba de Zoe Drăgănescu, doctor în medicină veterinară, născută în București în anul 1894, fiică a căpitanului-veterinar Theodor Drăgănescu, veteran al Războiului pentru Independență. Ea a obținut diploma în anul 1919 și și-a practicat profesiunea pînă în anul 1952, cînd a fost pensionată.

DR. C. SIMIONESCU
București

INTERES PENTRU VECHILE DOCUMENTE ROMÂNEȘTI

Articolele publicate de tov. Virgil Cândea la rubrica „Pe urmele istoriei" reliefează între alte merite nepieritoare ale iluștrilor savanți Mihail Kogălniceanu și Nicolae Iorga pe acela de a-și fi consacrat o bună parte a activității cercetării și scoaterii la iveală a documentelor din istoria poporului român. Kogălniceanu, Iorga și alți istorici de seamă au epuizat și colecționat cele mai multe dintre fondurile acestor documente din țară și de peste hotare.

În prezent, pe lîngă intensul efort de valorificare a documentelor de către cercetătorii din țara noastră, observăm că și în alte locuri se dovedește interes pentru asemenea documente de istorie românească. Îmi permit să citez cîteva dintre mărturiile recente ale acestui interes. În Bulgaria a fost publicat și discutat un text care privește între altele acțiunile antiotomane ale lui Mircea cel Bătrîn. Este vorba de scrisoarea din 1404 trimisă de Sigismund de Luxemburg ducelui Burgundiei. Două importante culegeri : Catalogul documentelor Ordinului Teutonic și volumul de documente engleze privind istoria României editat de E. D. Tappe sînt de asemenea de mare interes pentru cercetătorii noștri. De curînd, Universitatea din Washington a luat inițiativa alcătuirii unei istorii în 7 volume a Europei central-răsăritene în care mai multe capitole și documente noi vor fi consacrate României.

I. LĂZĂROIU
București

N. Drăgulănescu, București : **1) Vă mulțumim pentru caldele aprecieri la adresa revistei. 2) Pentru orice relații în legătură cu învățămîntul postuniversitar adresați-vă rectoratului Universității București. 3) Textul care vă interesează nu a fost editat integral în limba română. 4) Premiul nu a fost atribuit nimă în prezent. 5) Adresați-vă ziarului „Munca".**

Grațian C. Mărcuș, Zalău : **Reținem propunerea dv. de a consacra Bosforului unul dintre viitoarele noastre „Reportaje pe glob".**

Gheorghe Dunca, Timișoara : **Am reținut interesantele date despre familia dv. (ne propunem să scriem în curînd și despre alt membru al ei) și le vom transmite autorului articolului îndată după înapoierea sa în țară.**

Valentin Munteanu, București : **Răspunsul dat cititorului Marian Voican din Craiova cuprindea datele esențiale despre bătălia Dardanelelor. Nu mai considerăm necesar să revenim în cadrul „Poștei redacției", al cărei spațiu este oricum insuficient pentru a cuprinde răspunsuri operative la toate scrisorile pe care le primim. Același lucru este valabil și în ceea ce privește răspunsul despre bătălia de la Narvik.**

S. Nistor, București : **Procedura a fost cea obișnuită.**

L. Rohay, Azuga : **Într-adevăr, în nr. 44, pag. 25, trebuie citit corect : „Uneori se amintește faptul că Dunărea curge spre est, și că acest curs al ei — între Viena, Bratislava, Budapesta, Belgrad, București și Sofia — impune...". Vă mulțumim pentru atenta sesizare.**

Ioan Lăzărescu, Ploiești : **Cei trei ambasadori a-l căror nume ni-l solicitați sînt Vasile Dumitrescu (Berna), Teodor Marinescu (Moscova) și Constantin Oancea (Bonn).**

Grigore Oprescu, București : **Vă mulțumim călduros pentru cuvintele de apreciere la adresa revistei. Continuul progres calitativ al rubricilor dv. preferate — articolele de analiză politică și reportajul pe glob — reprezintă în orice caz o preocupare a colectivului nostru redacțional.**

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

CPL

PITEȘTI

MOBILĂ
DE CALITATE SUPERIOARĂ

SUFRAGERIA „BÎLEA" 2

Se compune din : bufet, bibliotecă, vitrină, masa radio-televizor și masă extensibilă cu 6 scaune tip Hercules.

Garnitura este furniruită cu furnir de nuc, finisată cu lacuri poliesterice, luciu oglindă.

Garnitura a fost concepută din panouri modulate și tipizate cu posibilități de interschimbabilitate.

Noutatea garniturii constă în prezența unei vitrine cu cristale și oglindă, a unei mese combinate pentru radio și televizor, precum și alcătuirea bibliotecii și vitrinei, din două corpuri suprapuse, ceea ce oferă facilitatea în transport și manipulare, precum și multiple posibilități combinative în aranjare.

Prețul garniturii este de cca. 6 800 lei.

SUFRAGERIA „ASTOR"

Se compune din : bufet, vitrină cu cristale și oglindă din 2 corpuri suprapuse, masă joasă, masă extensibilă cu 6 scaune tip Hercules.

Garnitura este furniruită cu furnir exotic (mahon) și cu un fileu decorativ din lameliu, care se aplică și la spătarele scaunelor.

Pentru transport, picioarele tuturor pieselor (în afară de scaun) sînt demontabile.

Nota de suplețe a garniturii este subliniată de forma conică a picioarelor, iar decorația părților de jos a pieselor în ton cu butonii trăgători, conferă garniturii o eleganță deosebită.

Prețul aproximativ este de 5 600 lei.

Celi Comănești

produce

MOBILĂ CURBATĂ
SCAUNE
DE DIFERITE
TIPURI
PLĂCI
FIBROLEMNOASE
DURE

Lei 2

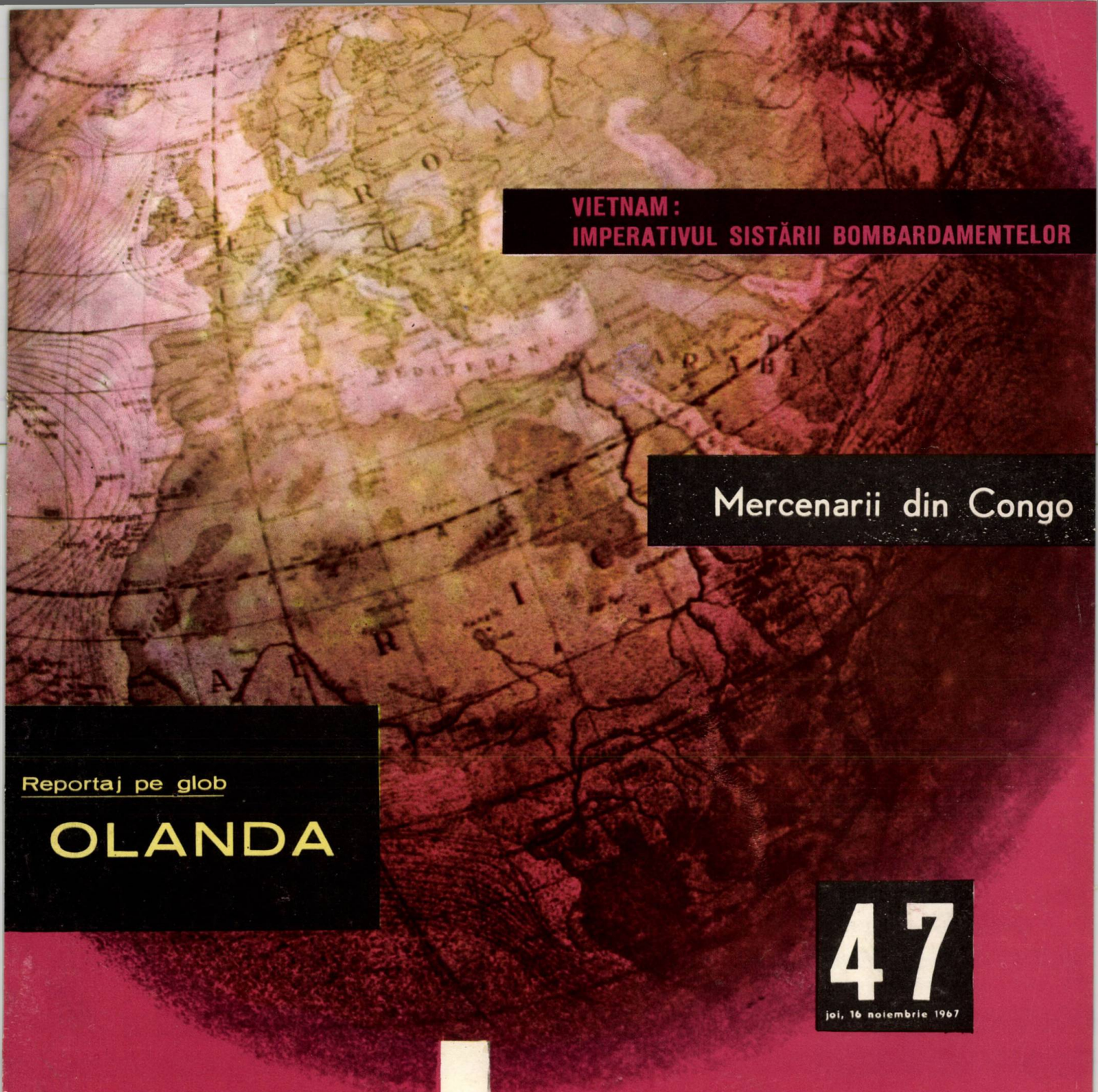

VIETNAM :
IMPERATIVUL SISTĂRII BOMBARDAMENTELOR

Mercenarii din Congo

Reportaj pe glob

OLANDA

47
joi, 16 noiembrie 1967

lumea

de la trimişii noştri

brasilia
new york
milano

Președintele Consiliului de Miniștri ION GHEORGHE MAURER a primit pe MAURICE SCHUMANN, ministru de stat însărcinat cu cercetarea științifică, probleme atomice și spațiale al Franței

La sediul din Tokio al organizației japoneze de comerț exterior JETRO a avut loc o expoziție de produse ale industriilor chimice, textile și alimentare din România

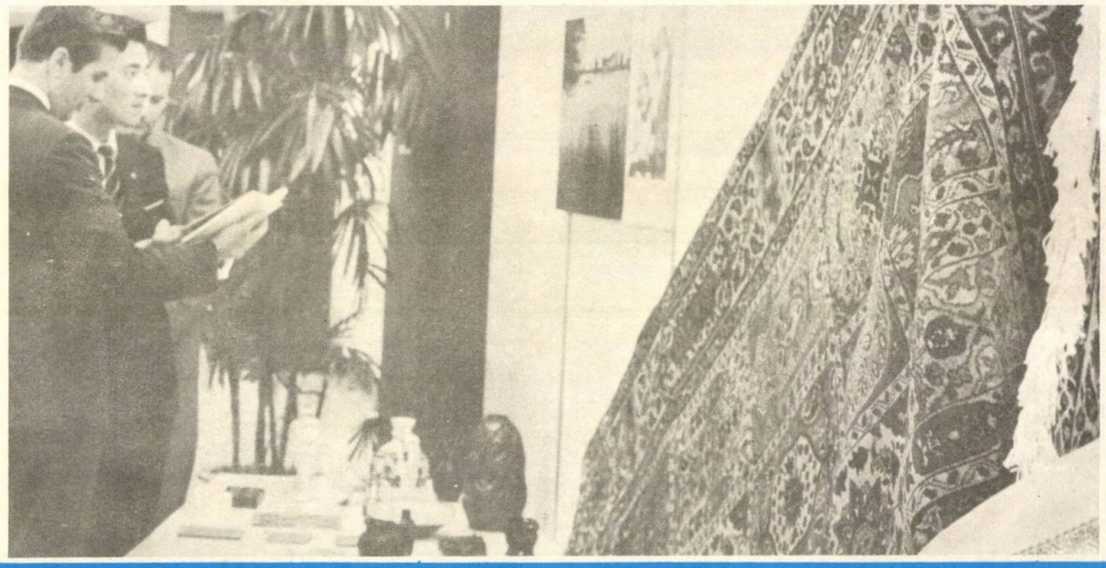

Uzina finlandeză „Autolava Oy" din orașul Raisio a echipat una din secțiile sale cu 12 strunguri moderne de producție românească

lumea

Nr. 47 (212) - 16 NOIEMBRIE 1967

sumar

MERSUL EVENIMENTELOR

2 Înlăturarea barierelor artificiale. — Un alt fel de McCarthy. — Primejdia vine dinspre sud. — Ce poate obține Sato ? *Felicia Antip*
3 Fondul problemei. *Radu Pascal*

DE LA TRIMIȘII ȘI CORESPONDENȚII NOȘTRI

5 BRASILIA — Opțiuni externe braziliene. *Eugen Pop*
6 NEW YORK — Săptămîna Consiliului de Securitate. *Cornel Răducanu*
8 MILANO — În „triunghiul industrial" italian. *Dr. N. S. Stănescu*
13 HAIFONG — Abnegație și curaj. *Adrian Ionescu*
21 KISANGANI — Din eșec în eșec. *Mohamad Bahri*

INTERVIURI

10 Acad. prof. ȘTEFAN BĂLAN, *ministrul învățămîntului* : O importantă conferință europeană. *Cristian Popișteanu*
12 HOANG TU, *ambasadorul R. D. Vietnam la București* : „Condiția primordială".

ARTICOLE ȘI REPORTAJE

11 Vietnam. Un imperativ al actualității. *Prof. dr. docent Tudor Popescu*
14 Alianța atlantică e numai „depășită" ? *Florica Șelmaru*
18 Africa și sursele de finanțare din Occident. *Radu Vasiliu*
20 Mercenarii din Congo. *Mircea Grigorescu*
23 Hollywoodul și scena politică americană. *René Centassi*

REPORTAJ PE GLOB

16—17 „Porțile" primitoare ale Olandei. *Ion Găleteanu*

■

24—26 „Arde Parisul ?" de *Dominique Lapierre* și *Larry Collins*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—31 Le Monde, Rinascita, The New York Times, The Christian Science Monitor, Die Tat

PROFIL

31 GERMAN ZEA HERNANDEZ, ministrul de externe al Columbiei

BREVIAR (2) • **POȘTA REDACȚIEI** (32)

DEPĂȘIREA BARIERELOR ARTIFICIALE

„Îți mulțumim, Scandinavie". Așa își intitula de curînd unul dintre editoriale ziarul „Christian Science Monitor". Și explica : „Cu ce prilej mulțumim Scandinaviei ? Pur și simplu ne-am dat seama că nici nu mai ținem minte de cînd țările scandinave nu au format obiectul unui editorial în ziarul nostru. De ce ? Pentru că popoarele Danemarcei, Finlandei, Islandei, Norvegiei și Suediei au învățat să trăiască într-o toleranță reciprocă atît de frățească încît rareori constituie obiectul unor evenimente care să facă necesare editoriale politice".

Absența acestor țări din cronica „evenimentelor" înțelese ca fenomene care exprimă o tulburare a atmosferei, o încordare, nu echivalează însă cu o desprindere de problematica internațională majoră. Dimpotrivă, nefiind implicate în dispute și controverse, ele își pot consacra eforturile unor acțiuni de natură să contribuie la o evoluție pozitivă a relațiilor dintre state. Oamenii politici din Suedia, Norvegia, Danemarca se întîlnesc frecvent cu oameni politici din alte țări europene, în dorința de a instaura un climat de colaborare și înțelegere reciprocă. La scurtă vreme după vizita primului ministru norvegian Per Borten în Bulgaria, ministrul de externe al Norvegiei, J. Lyng, a făcut o călătorie în Polonia. Ea va fi urmată, la 23 noiembrie, de cea a premierului suedez Tage Erlander, iar ministrul polonez al apărării, mareșalul Spychalski, va da curs în curînd invitației omologului său finlandez. În capitala Republicii Populare Polone, prezența ministrului norvegian și tratativele purtate cu acest prilej au fost privite ca o dovadă elocventă a posibilităților de colaborare între țări cu orînduiri politice diferite. Este ceea ce a ținut, de altfel, să spună la conferința sa de presă și J. Lyng care, deși se prevalase de butada lui Bernard Shaw — „nu întrebările sînt indiscrete, ci răspunsurile", nu a refuzat să expună punctul de vedere al guvernului său asupra multor probleme internaționale. Norvegia (ca și Danemarca) este, după cum se știe, membră a N.A.T.O., fapt reamintit și de J. Lyng la conferința sa de presă. Contactele bilaterale pe care le-au stabilit, în ciuda acestei apartenențe, cu statele socialiste din Europa, sînt însă tot atîtea argumente în sprijinul ideii că existența pactelor militare de pe continentul nostru își pierde, pe zi ce trece, orice justificare.

Dr. Joseph Luns, ministrul de externe al Olandei, aflat în vizită la Praga, însoțit de Vaclav David, ministrul de externe al R. S. Cehoslovace

De notat că guvernul vest-european care militează cu cea mai mare stăruință pentru desființarea alianțelor militare — e vorba, evident, de guvernul francez — recomandă, pentru atingerea acestui obiectiv, calea extinderii continue a cooperării. Vorbind despre necesitatea apropierii între țările din estul și vestul Europei, ministrul de externe francez, Maurice Couve de Murville, spunea zilele trecute că „singurul mod de a progresa în acest domeniu este să se pună capăt războiului rece, adică să se înceapă prin destindere și apoi să se continue prin cooperare și înțelegere discutarea problemelor într-un spirit pozitiv, cu dorința de a găsi o soluție".

Discuțiile consacrate unui proiect de reformare a Pactului Atlantic, care vor începe la Bruxelles, la 22 noiembrie, au fost generate tocmai de ceea ce cercurile americane din preajma N.A.T.O. numesc — cu o vădită lipsă de entuziasm — „o convergență frapantă a opiniilor despre necesitatea de a se dezvolta inițiativele îndreptate spre îmbunătățirea relațiilor politice cu țările socialiste". Este evidentă dorința S.U.A. de a coordona inițiativele de politică externă ale membrilor N.A.T.O. dar, după cum pe bună dreptate subliniază „Le Monde", nici acestia „nu sînt mai dispuși decît Franța să accepte ca politica lor să fie determinată din exterior și să dea impresia că este politica unui bloc". Ca atare, perspectivele noii dezbateri nu sînt prea promițătoare. Este ceea ce se demonstrează și în articolul «Alianța atlantică e numai „depășită"?», publicat în numărul de față al revistei. Fiecare nouă manifestare a diverselor guverne membre ale N.A.T.O. — de la exprimarea rezervelor față de poziția americană în problema tratatului de neproliferare pînă la hotărîrea guvernului danez de a permite desfășurarea lucrărilor Tribunalului Russell la Copenhaga — reprezintă un pas spre depășirea barierelor artificiale din calea cooperării intereuropene.

La Dortmund, în R. F. a Germaniei, a avut loc un miting de protest împotriva concedierii a 40 000 de mineri, ca urmare a închiderii mai multor mine de cărbuni din Ruhr

UN ALT FEL DE MCCARTHY

Dacă prin atmosferă electorală se înțelege starea de spirit care premerge și însoțește orice consultare a alegătorilor, se poate spune că Statele Unite trăiesc continuu sub semnul ei. Între alegerile generale sînt alegerile de la „jumătatea termenului", intervalele dintre acestea sînt și ele întrerupte de scrutine locale și parțiale, iar continuitatea este asigurată de sondajele neoficiale de opinie care nu încetează nici o clipă. Ca și copilul din anecdotă, americanul nu este în nici un caz lăsat „să moară neîntrebat". În ce măsură dorințele pe care le formulează sînt îndeplinite, asta e, firește, altă poveste.

Anchetele institutelor specializate, prin însăși definiția lor, nu sînt de natură să schimbe stările de fapt. Deși majoritatea alegătorilor americani indică în prezent, după cum ne asigură George Gallup, că ar prefera ca în locul lui Lyndon Johnson să fie președinte al Statelor Unite Nelson Rockefeller sau Richard Nixon sau George Romney sau Ronald

breviar

8 NOIEMBRIE. S-a înapoiat în Capitală, venind de la Moscova, delegația de partid și guvernamentală a Republicii Socialiste România care, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, a Prezidiului Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice și a Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., a participat la manifestările prilejuite de sărbătorirea celei de-a 50-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Din delegație au făcut parte tovarășii Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, conducătorul delegației, Ion Gheorghe Maurer, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Leonte Răutu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Iosif Banc, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Teodor Marinescu, membru al C.C. al P.C.R., ambasadorul Republicii Socialiste România la Moscova. ● Prim-vicepreședintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Emil Bodnaraș, a primit pe membrii delegației Asociației de prietenie sovieto-române condusă de Ivan Grigorovici Kovali, membru supleant al C.C. al P.C.U.S., secretar al C.C. al P.C. din R.S.S. Tadjică. ● A părăsit Capitala cosmonautul sovietic Pavel Popovici, împreună cu soția, care la invitația Consiliului General ARLUS și a C.C. al U.T.C. a participat la manifestările din țara noastră prilejuite de sărbătorirea semicentenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

9 NOIEMBRIE. Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit în audiență pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Iranului la București, Soltan H. V. Sanandaji, care a înmînat un mesaj din partea Șahinșahului Iranului.

13 NOIEMBRIE. Președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a primit pe Maurice Schumann, ministru de stat însărcinat cu cercetarea științifică, probleme atomice și spațiale al Franței, care face o vizită în țara noastră, la invitația vicepreședintelui Consiliului de Miniștri, Roman Moldovan, președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice. La întrevedere au participat Roman Moldovan și ing. Nicolae Sîrbu, vicepreședinte al Consiliului Național al Cercetării Științifice. ● A plecat spre Iran o delegație a Marii Adunări Naționale, condusă de Ștefan Voitec, președintele Marii Adunări Naționale, care, la invitația Senatului Iranian, face o vizită în această țară.

Reagan sau John Lindsay sau Charles Percy, Casa Albă nu-și va schimba, bineînțeles, locatarul înainte de data legiuită și, poate nici atunci. Tendințele, înclinațiile, repulsiile corpului electoral sînt însă studiate și cîntărite minuțios cu și fără prilej. Săptămîna trecută, alegerile municipale dintr-un număr de orașe americane au oferit un prilej real. Ce s-a constatat ? Că în diverse comunități urbane (Cleveland, Gary) s-a creat o majoritate, dispusă să accepte un primar negru, dar și că această majoritate, constituită în special din populația de culoare, a determinat o regrupare în jurul partidului republican a rasiștilor albi fideli în trecut partidului democrat.

Cu alte cuvinte, democrații înregistrează pierderi nu numai în flancul stîng (adversarii războiului din Vietnam și cei dezamăgiți de insuficiența programelor civile și sociale) ci și în flancul drept. Se va desprinde oare din acesta din urmă un segment destul de important pentru a susține la Convenția democrată o dizidență condusă de George Wallace (fostul guvernator rasist al Alabamei) ? Primejdia nu pare destul de serioasă pentru a alarma statul major al partidului. Cu totul altfel stau lucrurile în ceea ce privește aripa păcii din partidul democrat. Lipsită pînă săptămîna trecută de un port-drapel (Robert Kennedy refuzînd, după cum se știe, o eventuală desemnare pentru funcția executivă supremă), această aripă a căpătat acum un lider activ — senatorul Eugene McCarthy. El provine, ca și vicepreședintele Humphrey, din statul Minnesota, dar așa cum nu există nici o legătură între politica rezonabilă pe care o preconizează el și aberațiile defunctului său tiz, senatorul de tristă memorie Joseph McCarthy, atitudinea sa față de războiul din Vietnam este radical diferită de cea a concetățeanului său Humphrey. Hotărînd să devină oponentul președintelui Johnson în alegerile preliminare din New Hampshire, Wisconsin, Massachusetts și California, Eugene McCarthy urmărește să ofere alegătorilor o alternativă clară la politica vietnameză a actualei Administrații.

În fața acestei perspective de structurare a forțelor favorabile reglementării pașnice a conflictului vietnamez, guvernul a conceput și început o ofensivă propagandistică nouă cu mijloace și argumente vechi. Pînă și cercurile apropiate de Casa Albă — și deci dispuse să aplaude orice acțiune a președintelui Johnson — au fost însă descumpănite de ultima sa așa-zisă ofertă de pace. Vorbindu-le ofițerilor aflați pe na-

→

O fotografie a calotei nordice a Pămîntului, obținută cu ajutorul unui aparat automat aflat în cabina satelitului american Apollo 4

Soldați ai armatei federale nigeriene de pază în fața clădirii parlamentului regional din Enugu

Fondul problemei

În mai puțin de un an, oamenii politici și economiștii din țările Europei Occidentale au luat cunoștință de un fenomen grav, susceptibil să afecteze poziția acestora în contextul economiei mondiale. Este vorba, cum spunea mai deunăzi un comentator austriac, de „colonizarea industrială și tehnologică" a Europei de vest de către americani sau, cu titlul recent apărutei cărți a lui Jean-Jacques Servan-Schreiber, de „Sfidarea americană". Dincolo de Atlantic i se zice mai simplu : „tehnologic gap", rămînerea în urmă pe plan tehnologic. Fenomenul este asociat cu metafora unui război declarat de americani Europei. Război viclean, dus în surdină, fără vărsare de sînge, dar care merge de la aservirea economică pînă la devitalizarea valorilor naționale. „Expansiunea puterii americane — citim în «U. S. News and World Report» — este considerată mai importantă și mai trainică decît influența politică și militară pe care au exercitat-o S.U.A. în Europa Occidentală, în primii ani de după război", pe vremea planului Marshall și a trio-ului integraționist Adenauer-Robert Schuman-De Gasperi.

Cînd, săptămîna trecută, miniștrii pentru știință ai celor șase țări membre ale Pieței comune s-au întrunit la Luxemburg, pentru a dezbate această temă și a găsi soluții, ei nu au făcut decît să exalte virtuțile „integrării vest-europene" într-un moment în care problema aderării Angliei la C.E.E. a demonstrat viciile formulei. În fața unui pericol real, ei își pun speranțele în eficiența „micii Europe".

Dar să ascultăm și opinia autorului din a cărui carte nu citasem mai sus decît titlul : „A treia putere industrială mondială după Statele Unite și Uniunea Sovietică — scrie cunoscutul publicist de la «L'Express», în ultimă instanță, favorabil ideii integrării — ar putea fi, în următorii 15 ani, nu Europa (Occidentală), ci industria americană în Europa (Occidentală). Astăzi, în al zecilea an de existență, Piața comună este, în esență, americană". Cu alte cuvinte, la Luxemburg s-a propus o Piață comună americanizată împotriva valului de investiții americane !

Și chiar dacă n-ar fi așa, e greu de presupus — și aceasta e părerea celor mai lucizi economiști — că, singură, integrarea vest-europeană e în măsură de a combate hegemonia economică și politică a S.U.A. Scurta și frămîntata istorie a Pieței comune a dovedit că organismul este departe de a fi apt pentru a-și îndeplini o asemenea funcție. Piața comună, chiar dacă îi adăugăm Zona liberului schimb, este un teren destul de îngust față de potențialul economic imens al S.U.A., față de capitalul american, a cărui putere de luptă și de concentrare este mult mai mare decît cea a capitalului vest-european.

Se impune deci constatarea : în cadrul lumii occidentale, pentru Statele Unite, menținerea și consolidarea hegemoniei asupra Europei Occidentale sînt în interesul vital al economiei americane. E considerată însă la fel de necesară pentru Occidentul european abolirea acestei hegemonii.

Cînd vorbesc cu îngrijorată insistență despre decalajul tehnologic și pătrunderea masivă a capitalului american în Europa, vest-europenii evocă avantajele în care au crezut, de pe urma investițiilor americane, mai ales imediat după război. Ei descoperă însă că au ignorat o problemă-cheie : aceea a raportului dintre investițiile americane și interesele naționale, independența economică a țării lor. „Relațiile speciale" ale atlantismului vest-european cu partenerul de peste Atlantic au creat terenul propice ofensivei americane, resimțită azi ca o colonizare tehnologică a Europei.

Faptul că vest-europenii își dau seama că independența și interesele lor economice de perspectivă sînt afectate prin continuarea vechilor tendințe în relațiile lor cu Statele Unite constituie adevăratul fond al problemei.

Radu PASCAL

va de război Entreprise, președintele a spus : „Această sală a ofițerilor ar putea fi lesne transformată într-o sală de conferință. O navă neutră în largul unor ape neutre ar fi un loc de întîlnire cît se poate de convenabil atîta timp cît două părți sînt dispuse să se întîlnească la jumătatea drumului". Asta e oare problema ? Sediul conferinței ? Evident, pentru toată lumea acesta este doar un element minor. Esențial — și americanii care doresc încheierea rapidă a păcii în Vietnam știu acest lucru — ar fi ca Statele Unite să înceteze de îndată, necondiționat și definitiv, bombardamentele asupra Republicii Democrate Vietnam (în legătură cu necesitatea unei asemenea măsuri — puteți citi articolele publicate în paginile 11, 12, 13).

Inițiativa politică a lui McCarthy (și, simultan, o declarație pe aceeași linie a primarului republican al New Yorkului John Lindsay) caută să mute discuția pe terenul ei real. Numai dacă aceste tentative vor avea succes va dobîndi corpul electoral american posibilitatea de a se pronunța cu adevărat asupra problemelor-cheie.

PRIMEJDIA VINE DINSPRE SUD

Plecînd din cînd în cînd la Salisbury pentru tratative (mai curînd conversații) cu liderii sud-rhodesieni pe care, pe bună dreptate, i-au declarat cu doi ani în urmă rebeli, membrii cabinetului britanic speră să poată întreține iluzia că Anglia mai poate întreprinde ceva în această privință. Ultimul interlocutor britanic al lui Ian Smith a fost George Thomson, secretar pentru problemele Commonwealthului. Comunicatul publicat la sfîrșitul vizitei consemnează rezultatele : nule.

Rămași între ei, liderii rhodesieni au sărbătorit, la cîteva ore după plecarea ministrului englez, cea de-a doua aniversare a declarației lor „de independență". Cu șampanie din Republica Sud-Africană și cu moralul susținut de nedezmințitii lor prieteni de la Pretoria. Fără sprijinul puternic al Republicii Sud-Africane, liderii rhodesieni ar fi resimțit dureros sancțiunile economice aplicate din hotărîrea Organizației Națiunilor Unite. Cîteva țări învecinate, și anume Malawi, Botswana, Lesotho și Zambia, au fost recunoscute în mod tacit ca nefiind capabile să aplice rezoluția O.N.U. Cum însă alte 93 de state afirmă că o respectă, Rhodesia de sud ar fi ajuns în pragul falimentului dacă nu s-ar fi oferit o posibilitate de a-și vinde mărfurile pe o cale ocolită. Comparînd cifrele exporturilor și importurilor Rhodesiei cu cele ale foștilor ei parteneri comerciali, un comentator al revistei britanice „The World Today" a fost frapat de nepotrivirea dintre ele. Printr-o analiză atentă, el a ajuns la concluzia că există o singură explicație — Republica Sud-Africană joacă, pe cele mai felurite căi, rolul de intermediar între exportatorii sud-rhodesieni și clienții lor de odinioară : „Uneori mărfurile și-au schimbat țara de origine în plin ocean. Alte exporturi, probabil cele mai numeroase, au fost efectiv vîndute sud-africanilor și revîndute apoi altor țări. Carnea, de pildă, ajunge pe piața britanică după ce este reîmpachetată în ambalaje sud-africane".

Pentru rasiștii din Africa de sud, existența unei Rhodesii cu o orientare politică similară cu a lor reprezintă un obiectiv care ar merita unele sacrificii economice. Considerînd consolidarea regimului rebel din Rhodesia drept o poziție cîștigată, ei se pregătesc asiduu ca, împreună cu autoritățile coloniaiste portugheze, să pornească o adevărată ofensivă pentru dezmembrarea statelor africane independente. Ei se străduiesc să profite, în fel și chip, de orice semn de slăbire a unității africane și de orice conflict intern dintr-unul sau altul dintre statele eliberate. Nigeria și Congo sînt, în momentul de față, două obiective principale, atacate pe căi diferite. Nigeria este subminată din interior, după cum a declarat generalul Gowon, care a recunoscut, în mișcarea secesionistă biafreză, mîna colonialiștilor partughezi, în timp ce Republica Democratică Congo este atacată din exterior cu ajutorul mercenarilor. După cum au demonstrat și dezbaterile din Consiliul de Securitate (a se vedea corespondența de la pag. 7) și desfășurarea evenimentelor, instigarea și pregătirea externă sînt, în ambele cazuri, mai presus de orice îndoială. Tratînd pe larg, în numărul de față al revistei, problema mercenarilor folosiți împotriva Congoului, am urmărit să atragem atenția asupra unui fenomen periculos nu atît prin proporțiile sale actuale, cît prin implicații și finalitate (pag. 20).

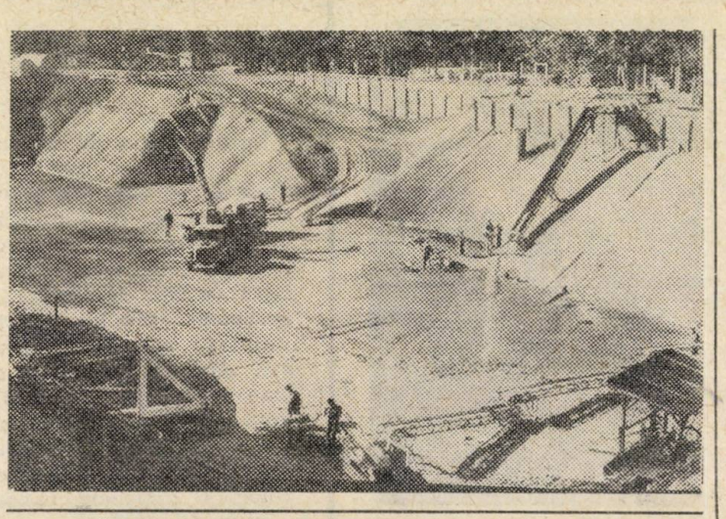

La Praga se lucrează intens pe marele șantier al tunelului prin care vor circula tramvaiele din centrul orașului, degajînd astfel circulația autovehiculelor

CE POATE OBȚINE SATO?

De la vizită la vizită, poziția de tratative a reprezentanților Japoniei în discuțiile cu guvernul american a fost tot mai solidă. Pe de-o parte, datorită creșterii continue a forței economice a țării, pe de altă parte, pentru că Statele Unite ar avea din ce în ce mai multă nevoie de sprijin japonez în politica lor asiatică. Primul ministru Eisaku Sato a plecat la Washington pentru convorbiri asupra problemelor pendinte între cele două țări... Cea mai nevralgică se referă la restabilirea suveranității japoneze asupra insulei Okinawa, care a ajuns în ultimii ani să merite supranumele de „cel mai mare portavion american". Faptul că este folosită ca bază pentru bombardierele trimise să atace Republica Democrată Vietnam a determinat intensificarea mișcării japoneze de masă cerînd retrocedarea ei. Dar atîta timp cît războiul din Vietnam va continua, guvernul american nu va accepta în nici un caz să renunțe la această bază esențială. Okinawa și restul arhipelagului Ryukyu vor rămîne, probabil, deocamdată, sub control american. Pe lîngă o eventuală promisiune în ceea ce privește viitorul mai îndepărtat al Okinawei, primul ministru ar putea obține de la Washington retrocedarea imediată a arhipelagului (de mai mică importanță) Bonin. Cel puțin așa a fost încredințat ziaristul Chalmers Roberts de la „Washington Post" de oficialități ale Casei Albe, Departamentului de Stat și Pentagonului.

În schimbul acestei de mult așteptate repuneri în drepturi, Japonia va fi invitată să renunțe la rezerva sa actuală față de planurile americane privind Asia de sud-est. I se va solicita o angajare economică sporită față de statele cliente ale S.U.A. și eventual un sprijin simbolic pentru agresiunea americană în Vietnam.

Deși ar fi hazardat să formulăm pronosticuri în legătură cu rezultatele actualelor tratative, observatorii consideră că ar fi cel puțin surprinzător ca Japonia să cedeze în fața presiunilor americane.

Felicia ANTIP

Demonstrație în apropierea aeroportului internațional Haneda din Tokio împotriva prezenței avioanelor militare americane pe insula Okinawa, de unde sînt trimise să atace R. D. Vietnam

De la trimișii noștri

BRASILIA

Eugen Pop

Ministrul de externe al Braziliei, Magalhaes Pinto, ne înfățișează principalele coordonate ale politicii externe a țării sale, pornind de la „preocuparea constantă față de problemele păcii mondiale".

NEW YORK

Cornel Răducanu

Evoluția situației din Orientul Apropiat și imixtiunea unor puteri străine în afacerile interne ale Republicii Democratice Congo prin intermediul mercenarilor — iată cele două probleme care au polarizat atenția în dezbaterile de la O.N.U. din această săptămînă.

MILANO

N. S. Stănescu

În dezvoltarea economică a Italiei, „triunghiul din nord" joacă un rol deosebit. Care sînt caracteristicile sale și perspectivele pe care le deschide unei dezvoltări pe ansamblul țării?

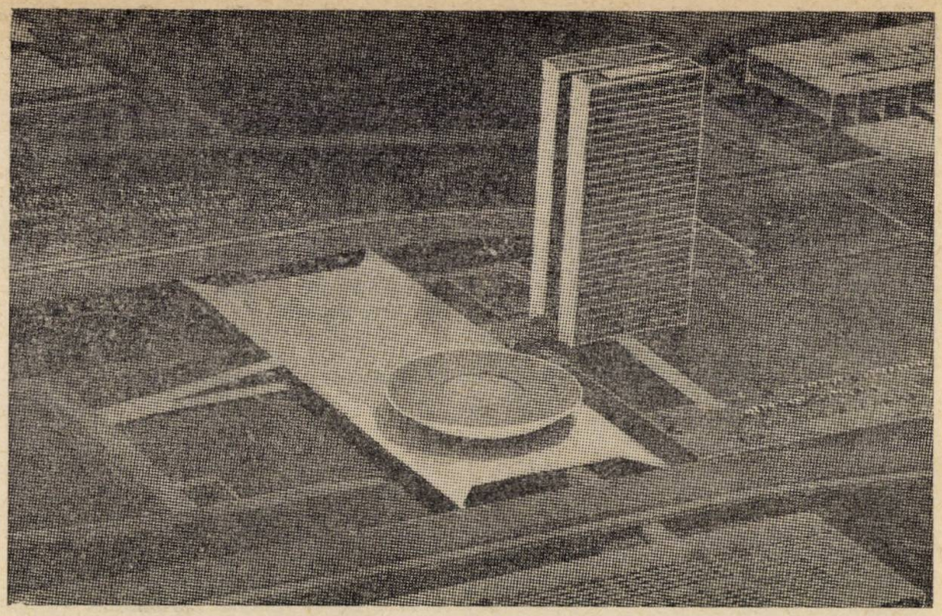

În orașul-capitală Brasilia : în primul plan clădirea Congresului, în care se țin lucrările Senatului și Camerei deputaților ; în blocurile din centru se află birourile administrațiilor guvernamentale braziliene ; în dreapta, Palácio do Planalto, reședința președintelui statului. Ansamblul este opera celebrului arhitect Niemeyer

Un loc important în cadrul întîlnirilor pe care le-am avut în timpul călătoriei noastre în Brazilia, îl ocupă, fără îndoială, convorbirea purtată cu domnul Magalhaes Pinto, ministrul afacerilor externe al Braziliei.

Personalitate de seamă a vieții politice braziliene, dr. José de Magalhaes Pinto s-a născut la Santo Antonio do Mante, statul Minas Gerais, la 28 iunie 1909. A urmat cursurile Facultății de drept de la Universitatea din Minas Gerais, unde ulterior, avea să ocupe catedra de științe economice. În 1945, dr. Magalhaes Pinto își începe activitatea pe tărîm public, fiind ales deputat federal din partea partidului Uniunea Democratică Națională (U.D.N.), partid dizolvat în octombrie 1965. Membru al Adunării Constituante din 1945, dl Magalhaes Pinto a avut numeroase sarcini importante în viața politică și pe linie de stat : secretar al finanțelor, președinte al Federației de Comerț, fondator și fost președinte al Băncii Naționale din Minas Gerais, guvernator al aceluiași stat. În urma alegerilor legislative din 1966 devine deputat federal al statului Minas Gerais. La 15 martie 1967, o dată cu instalarea noului președinte al Braziliei, mareșalul Artur da Costa e Silva, dr. Magalhaes Pinto preia, în cadrul noului guvern, portofoliul afacerilor externe.

Nedezmințind tradiționala ospitalitate latino-americană pe care o simțim pretutindeni în această călătorie, dl Magalhaes Pinto a răspuns cu amabilitate solicitării noastre de a acorda un interviu pentru cititorii revistei „Lumea".

OPȚIUNI EXTERNE BRAZILIENE

— Cunoscînd eforturile politicii externe braziliene în direcția dezvoltării colaborării internaționale, v-am ruga, domnule ministru, să ne înfățișați o scurtă sinteză a acestor eforturi și, eventual, unele inițiative viitoare ale Braziliei în scopul creării unui climat de pace, de încredere și stimă reciprocă între toate țările.

— Brazilia a manifestat în forurile internaționale o preocupare constantă față de problemele păcii mondiale, preocupare izvorîtă din incontestabila vocație pașnică a poporului brazilian, la care se adaugă imperativele dezvoltării și securității naționale. Totodată, considerăm că noțiunea de pace nu se reduce la absența conflictelor. Sîntem convinși că pacea adevărată și durabilă este sinonimul prosperității și dreptății sociale pentru oamenii aparținînd tuturor națiunilor. Iată de ce am susținut de pildă, cu prilejul dezbaterilor de la O.N.U. asupra crizei din Orientul Mijlociu — necesitatea de a face să prevaleze soluțiile

→

pașnice, conform spiritului Cartei Națiunilor Unite, și continuăm să fim angajați în apărarea și promovarea comerțului nostru în scopul de a reduce decalajul economic ce separă națiunile dezvoltate de cele în curs de dezvoltare. De aceea, sprijinim cu hotărîre, în cadrul Conferinței pentru comerț și dezvoltare a Națiunilor Unite, eforturile menite să ducă la reformularea bazelor schimburilor între națiuni, la căutarea unor prețuri mai bune, a unor noi piețe, la o mai justă distribuire a bogăției mondiale. În această direcție sînt îndreptate eforturile politicii externe braziliene.

Pe viitor, sperăm, în cadrul orientării amintite, să contribuim la deschiderea unor noi perspective comunității internaționale, cu scopul de a favoriza dezvoltarea economică și socială a zonelor care beneficiază mai puțin de bogăție și de progresul tehnologic.

— Ne sînt cunoscute ideile cuprinse în discursul rostit de excelența voastră în Adunarea Generală a Națiunilor Unite. Am dori însă ca opinia publică din România să afle mai direct, prin cuvîntul dv. unele opțiuni fundamentale ale Braziliei în ce privește problemele dezarmării și ale neproliferării armelor nucleare.

— Poziția guvernului brazilian privind dezarmarea și neproliferarea armelor nucleare este dictată în mod fundamental de convingerea că, în actuala conjunctură istorică, securitatea internațională nu trebuie căutată în acumularea nelimitată de arme tot mai periculoase, ci într-un proces gradat și controlat de dezarmare generală, sub un control internațional eficace.

În virtutea acestui principiu, Brazilia a hotărît să renunțe la dreptul său suveran de a fabrica sau controla arme nucleare de orice tip. Această decizie politică a fost consacrată în tratatul asupra interzicerii armelor nucleare în America Latină, semnat în Mexic, tratat care este în perfectă concordanță cu tradițiile pașnice ale țării noastre. Dorința noastră de a contribui la micșorarea tensiunilor internaționale ca și necesitatea de a ne concentra toate resursele pentru dezvoltarea economico-socială au condus Brazilia la această opțiune istorică. Totuși, credem că această renunțare, în favoarea păcii, nu trebuie să fie unilaterală. Angajamentului unor țări nenucleare, ca Brazilia, de a renunța la armamentul nuclear, ar trebui să-i corespundă, pe plan mondial, următoarele obligații minime pe care să și le asume puterile nucleare :

a) Adoptarea de către puterile nucleare a unei suite de măsuri practice pentru a stăvili cursa înarmărilor nucleare și pentru a da continuitate procesului de dezarmare, dat fiind că, după părerea Braziliei, neproliferarea armelor nucleare în țări ce încă nu dispun de aceste arme nu trebuie considerată ca un scop în sine ci, dimpotrivă, ca o etapă spre țelul dezarmării generale și complete a acelor puteri care sînt angajate în cursa înarmărilor nucleare.

b) Aplicarea, în favoarea progresului economic al țărilor în curs de dezvoltare, a cel puțin unei părți substanțiale din resursele economico-financiare obținute prin reducerea cheltuielilor militare ale puterilor nucleare, ca urmare a măsurilor de dezarmare adoptate de acestea. O astfel de aplicare a resurselor ar face ca negocierile privind dezarmarea și neproliferarea — care contribuie, evident, la reducerea încordării internaționale — să poată deveni un mijloc capabil de a opri adîncirea progresivă a decalajului economic și tehnologic care separă nordul de sudul planetei noastre.

În sfîrșit, guvernul brazilian susține ferm poziția că negocierile de dezarmare nu trebuie să pună nici un fel de piedici, imediate sau potențiale, deplinei libertăți de cercetare și folosire pașnică a energiei nucleare de către toate popoarele. Poziția guvernului brazilian în această problemă a fost definită cu toată claritatea de către președintele Republicii, mareșalul Costa e Silva, în discursul în care a trasat liniile generale de politică externă ale administrației sale : „Trebuie să fim conștienți — a spus domnia-sa — de faptul că progresul dezvoltării noastre trebuie realizat în cadrul revoluției științifice și tehnologice care a deschis lumii era nucleară și spațială. În această nouă eră, pe care începem să o trăim, știința și tehnologia vor condiționa, tot mai mult, nu numai progresul și bunăstarea națională, ci și propria independență. Brazilia și întreaga Americă Latină vor trebui să facă acum o alegere clară și hotărîtă angajîndu-se pe calea unui progres rațional și curajos în ce privește promovarea cercetărilor și aplicărilor practice ale științei. În acest context, energia nucleară joacă un rol primordial și este, fără îndoială, cel mai puternic mijloc ce trebuie pus la îndemîna țărilor în curs de dezvoltare, pentru a reduce distanța ce le separă de națiunile industrializate... Obiectivul va fi punerea forțelor extraordinare concentrate în atom în serviciul îmbunătățirii condițiilor de viață ale poporului. Repudiem armamentul nuclear și sîntem conștienți de gravele riscuri pe care le-ar aduce umanității diseminarea lui. Dar, se impune să nu fie create piedici imediate sau potențiale deplinei utilizări, de către țările noastre, a energiei nucleare în scopuri pașnice. Altfel, am accepta o nouă formă de dependență, în mod cert incompatibilă cu aspirațiile noastre de dezvoltare".

— Opinia publică românească manifestă un mare interes pentru eforturile poporului brazilian de a asigura progresul țării sale, în condiții de pace și securitate. Vă rugăm, domnule ministru, să ne vorbiți despre perspectivele lărgirii relațiilor dintre Brazilia și România în diverse sectoare.

— Afinitățile de limbă și origine latină fac mai firești legăturile de prietenie între cele două țări și contactele pe care le menținem cu România, în special, în ce privește lărgirea schimburilor comerciale. La începutul anului, a vizitat Brazilia o misiune comercială română care a avut prilejul să examineze situația și perspectivele acestor schimburi și să aprofundeze contactele cu diversele sectoare ale industriei și comerțului brazilian. În prezent, tehnicieni ai societății „Petrobras" vizitează, la rîndul lor, instalațiile industriei petrochimice românești. În ce privește sectorul relațiilor culturale, putem releva faptul că România a participat la o serie de manifestări internaționale ce au avut loc în Brazilia, a trimis aici un ansamblu folcloric și artiști, care au fost mult apreciați în țara noastră.

Eugen POP

Brasilia, 14 noiembrie

Săptămîna Consiliului de Securitate

■ JOCUL MERCENARILOR ANTICONGOLEZI

În corespondența anterioară mă refeream la poziția izolată, tot mai dificilă, în care s-a plasat Portugalia, ca urmare a situației din teritoriile pe care le are în administrație și cărora le refuză cu consecvență condamnabilă dreptul legitim, statuat și de documentele și Carta O.N.U., la o existență independentă. În timp ce în Comitetul al 4-lea, a fost aprobat zilele acestea textul unei rezoluții cerînd Portugaliei în termeni dintre cei mai decișî să „respecte hotărîrile O.N.U. și să înceteze războiul colonial", — în Consiliul de Securitate, pentru a treia oară numai în acest an, au fost prezentate fapte incontestabile despre rolul acestei țări în pregătirea bandelor de mercenari care, fără succes, au încercat în primele zile ale lunii noiembrie să atace pe la spate forțele guvernului congolez.

Discuția din Consiliu a atras atenția îndeosebi asupra implicațiilor acestei acțiuni, ale cărei fire duc departe către organizatorii neocolonialiști ai intervenției, plasați în diferite capitale occidentale și care nu se împacă de fel cu ideea existenței independente a statului congolez.

Conform unei anumite tactici care apare în arenă ori de cîte ori este imposibilă apărarea directă a unei cauze dinainte pierdute — iar cauza Portugaliei este evident dintre acestea — unii delegați occidentali au încercat diluarea gravității problemei prin argumentele... lipsei de probe și de precedent, ceea ce s-a dovedit, după expresia ziarului „Washington Post", „mai curînd proastă inspirație, decît sprijin". N-a fost de loc greu de amintit că același for al O.N.U., și uneori chiar prin aceleași voci, a hotărît încă cu un an în urmă, în octombrie 1966 și apoi din nou în iulie acest an, „interdicția folosirii teritoriilor statelor limitrofe pentru organizarea subversiunii și recrutării, instruirii și tranzitului mercenarilor care încearcă răsturnarea guvernului Republicii Democratice Congo".

„Este evident — scria «New York Post» — că marea finanță se obișnuiește greu cu ideea ireversibilității".

În decursul a două ședințe, miercuri și vinerea trecută, în care au vorbit toți membrii Consiliului de Securitate, precum și delegații Republicii Democratice Congo, ai Algeriei, Zambiei și statului Burundi, care au cerut și ei să participe la lucrări — caracterul criminal și periculos la adresa păcii în Africa și în întreaga lume, al acțiunilor organizate

și conduse de pe teritoriul Angolei de către Portugalia, a fost subliniat cu toată vehemența.

NE APROPIEM DE O SOLUȚIE?

Consiliul de Securitate este sesizat de două texte de rezoluție, unul aparținînd Statelor Unite și celălalt aparținînd delegațiilor Indiei, Mali și Nigeriei. Acest din urmă text a fost respins de ministrul de externe al Izraelului, Abba Eban, încă în cadrul unei conferințe de presă organizate cu o zi înaintea ședinței Consiliului.

Înainte de a semnala diferențele de conținut ale celor două proiecte care se află acum în discuția Consiliului, ar fi important de remarcat că cele patru săptămîni de consultări, la care toți factorii responsabili au luat parte într-o activitate intensă, au avut ca rezultat indiscutabil un consens în stabilirea principiilor pe care majoritatea delegațiilor le consideră fundamentale în redactarea oricărui proiect de rezoluție, indiferent de unele prevederi de detaliu. Este vorba de găsirea unei soluții trainice a problemei Orientului Mijlociu, întemeiate pe respectul prevederilor Cartei O.N.U. (capitolul șase al Cartei se referă la rezolvarea pașnică a disputelor), prin trimiterea la fața locului a unui reprezentant special al secretarului general care, după expresia reprezentantului Franței, să aibă asupra sa nu numai Carta O.N.U., ci mai ales un mandat precis, capabil să facă să progreseze discuțiile părților interesate.

Recunoscînd existența acestui cadru general în redactarea concretă a celor două proiecte depuse, descoperim însă totodată și serioase deosebiri care se referă la asemenea probleme esențiale ca cea a retragerii trupelor izraeliene de pe toate teritoriile ocupate (vag și incomplet formulată în textul american), sau la aceea a condițiilor și limitelor în care are loc misiunea mediatorului O.N.U., căruia proiectul celor trei țări îi acordă în mod justificat un cadru mai precis de acțiune.

Încă în cursul prelungitei ședințe de vineri noaptea, a reieșit, după ce delegațiile R.A.U., Indiei, Nigeriei, U.R.S.S., Etiopiei, Franței, Japoniei, Argentinei și-au expus părerile, că detalii privind ordinea de soluționare a diferitelor aspecte ale problemelor Orientului Mijlociu pot fi desigur discutate și convergența pozițiilor treptat realizată, dar că retragerea trupelor Izraelului de pe toate teritoriile ocupate reprezintă premisa fundamentală în momentul de față pentru realizarea unui progres în găsirea unei soluții politice cuprinzătoare și acceptabile tuturor părților.

Nimănui nu i-a scăpat semnificația cuvintelor ministrului de externe al R.A.U., Mahmud Riad: „Popoarele din regiunea noastră nu pot avea în nici un caz nici un beneficiu de pe urma stării de război, beligeranță și tensiune. Ele au nevoie de o stare de securitate și stabilitate care să le permită folosirea resurselor lor pentru progres și dezvoltare". În acest sens, arăta delegatul Nigeriei, „nu poți obține o pace stabilă dacă permiți păstrarea roadelor cuceririlor militare, după cum nu putem accepta refacerea în Orientul Mijlociu a unei situații în care Izraelul sau altă țară să se simtă în nesiguranță. Actuala situație nu servește nimănui: nici celor care au pierdut teritorii și cărora le ascute resentimentele, nici celor care sînt în posesia unor teritorii dar care, fără o soluție reală și permanentă, nu pot cunoaște nici ei pacea".

În ședința la care ne referim, cu excepția delegației S.U.A., nici un glas nu s-a pronunțat explicit în favoarea proiectului prezentat de Arthur Goldberg, tocmai pentru că omite principiile de bază ale soluționării de durată a problemei.

Totodată, o anumită lipsă de consecvență față de poziția din iunie-iulie a delegației Statelor Unite, ca și în aceea a Izraelului, a fost semnalată luni de delegații Bulgariei și Iordaniei, care au expus argumentat similitudinile dintre rezoluția celor trei țări și aceea latino-americană propusă în urmă cu cinci luni.

Ședința de luni a confirmat, prin cuvîntul ministrului de externe al Izraelului, poziția exprimată la conferința de presă: respingerea rezoluției celor trei state și refuzul lui Abba Eban de a accepta vreo soluție care „să prejudicieze poziția Izraelului înaintea negocierilor", cu alte cuvinte refuzul retragerii trupelor fără discuții preliminare. El a cerut ca un viitor tratat de pace să definească „frontiere sigure și permanente" pentru Izrael, cele stabilite în urma acordurilor de armistiții din 1949 fiind „fragile și vulnerabile".

Ziarul „Washington Post" scria marți că „dacă un acord va surveni, el va depinde în mare măsură de realismul care va fi manifestat de ambele părți în cazul consultărilor".

Cu mult interes sînt, de aceea, urmărite discuțiile care au continuat și în afara sălii de ședințe, atît luni cît și marți, între președintele Adunării Generale și unii membri ai Consiliului de Securitate, ca și cu reprezentanții Izraelului și Republicii Arabe Unite.

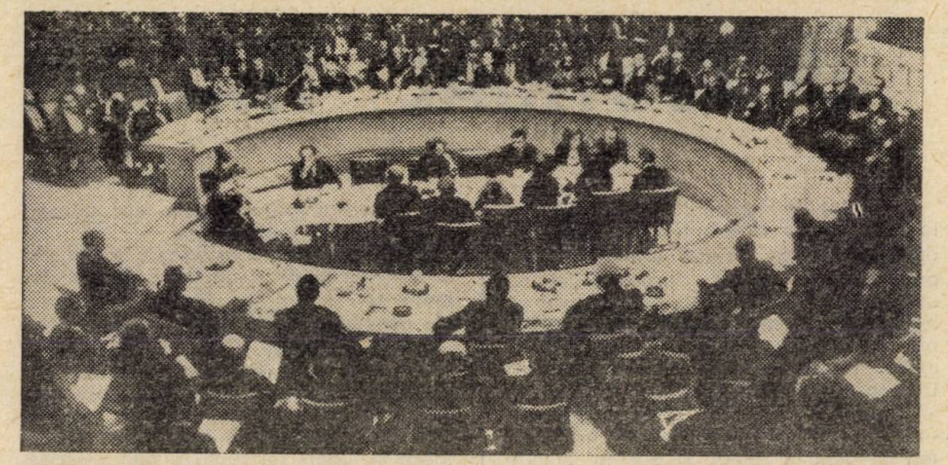

În timpul dezbaterilor Consiliului de Securitate

DIALOG ÎNTRE ETAJE

Din reportajele care se transmit de-a lungul anilor de la sediul Națiunilor Unite, nu lipsesc informațiile despre destinația diverselor compartimente și etaje ale clădirii O.N.U. Cifre sau denumiri aparent abstracte au ajuns să declanșeze instantaneu reprezentarea concretă a unuia sau altuia dintre nenumăratele departamente, servicii, organisme care se repartizează în ansamblul de clădiri ale Adunării Generale și blocului monolit alăturat, al Secretariatului. Astfel, cititorii din toată lumea știu că etajul al treilea este locul unde cei peste patru sute de corespondenți acreditați își pregătesc vestile sau reportajele pe care le vor transmite prin intermediul telescriptoarelor, al telefoanelor și microfoanelor în toate direcțiile geografice.

Ceea ce însă nu se știe întotdeauna este faptul că, în afara relatării și interpretării ședințelor Adunării Generale sau ale comitetelor și a altor acțiuni publice ale O.N.U. — o sursă importantă de informare și orientare rezultă din dialogul ce se stabilește la fiecare sesiune între cei ce lucrează la etajul trei și cei de la etajul 38, unde sînt amplasate cabinetele de lucru ale președintelui, ale secretarului general și principalilor săi colaboratori însărcinați cu rezolvarea problemelor organizării activității O.N.U., cu cele politice și de informații.

Convinși că pentru cititorii revistei noastre ar prezenta interes unele detalii ale desfășurării dialogului la care ne-am referit, mai ales în condițiile de particulară importanță ale unei sesiuni conduse de ministrul de externe al României, ne-am deplasat cu unul din cele șase ascensoare expres la penultimul etaj al clădirii. În capătul din dreapta al coridorului, în biroul cu numărul 3860, ne întîmpină amabila secretară a președintelui, Arlette Buisson, funcționară a O.N.U. din 1954 și, în mod excepțional, pentru a doua oară consecutiv la dispoziția personalității cu cea mai înaltă funcțiune în O.N.U. În colaborare cu Gilberto Rizzo, secretarul de presă al președintelui, ea triază și pregătește zilnic telegramele agențiilor internaționale de presă și articolele ziarelor principale din lume care se referă la desfășurarea sesiunii sau la diferite probleme internaționale conexe.

În același birou, pe pereții căruia se înșiră portretele celor 21 de președinți ai sesiunilor precedente ale O.N.U., de la Paul Henri Spaak (1946), pînă la Abdul Rahman Pazhwak (1966), este în fiecare zi selecționată și repartizată spre rezolvare după caz corespondența extrem de variată și numeroasă pe care o primește președintele Adunării Generale. O rapidă răsfoire a mapei ultimelor săptămîni ne furnizează cîteva exemple semnificative asupra tematicii corespondenței. Sînt scrisori și telegrame de felicitare adresate de șefi de state și guverne, de oameni politici și de cultură cu ocazia alegerii în funcția de președinte sau cu ocazia zilei Națiunilor Unite sau pur și simplu pentru că președintele este român. Alte scrisori solicită explicații asupra unor probleme de pe ordinea de zi (ca cea a studentului din Zambia, Langton Rwizi) sau sprijin în soluționarea unor preocupări locale (ca cea a Asociației poeților din Filipine sau a Comitetului de eliberare a populației din Papua de vest), cer opiniile președintelui asupra

→

perspectivelor de soluționare a unor probleme spinoase (ca cea a lui Norman Dacey, președintele unei asociații americane de cultură) sau îl invită la reuniunea Fundației Stanley din Iowa (care se preocupă de pe acum de înfățișarea din 1975 a O.N.U.). Și, bineînțeles, găsim nenumărate cereri de interviuri, declarații și mese rotunde adresate de corespondenți de presă, radio și televiziune. Astfel, în fiecare dimineață, pe masa de lucru din biroul 3860, de unde privirea ajunge departe, peste podurile Brooklyn-ului, pînă la capătul dinspre sud al insulei Manhattan, se strîng, alături de documentele de lucru ale ședințelor din ziua respectivă, informații și scrisori din toată lumea. Într-o perioadă ca aceea a ultimelor săptămîni, cînd ședințele plenare ale Adunării Generale au fost întrerupte prin consensul tuturor factorilor responsabili, la activitatea obișnuită a președintelui s-a adăugat un mare număr de întîlniri și discuții consacrate realizării bazei unui acord convenabil în problemele-cheie, cea a Orientului Mijlociu fiind un justificat cap de afiș.

O revedere a listei celor care au consultat opiniile președintelui și s-au întreținut cu el în luna octombrie arată că în jurul mesei din biroul străjuit de steagul albastru cu emblema O.N.U., s-a discutat cu președintele și reprezentanții membrilor permanenți și ai celor nepermanenți ai Consiliului de Securitate, cu conducătorii grupelor regionale de delegații, cu personalități politice în trecere prin New York etc.

Un asemenea program de discuții, larg reprezentativ prin participare ca și prin tematică, explică interesul deosebit cu care au fost și sînt așteptate toate întîlnirile președintelui cu presa, deosebit de numeroase în ultimul timp.

Vinerea trecută, cu ocazia balului anual al corespondenților de presă de la O.N.U., Corneliu Mănescu arăta că el apreciază și intenționează să continue dialogul cu presa și că urmărește cu interes modul în care ziariștii răspund, în scris sau prin viu grai, informațiilor ce le sînt furnizate. Asistența, delegați și ziariști, a gustat din plin întîmplarea care le-a fost relatată de președinte : la conferința de la Spa, din Belgia, între cele două războaie, Nicolae Titulescu și un alt înalt diplomat străin s-au văzut împiedicați de serviciul de ordine să pătrundă în sala de ședințe, deși se discuta o problemă privind România. La insistențele lor tot mai hotărîte, gardianul exasperat le-a spus : dacă ați avea măcar o legitimație de presă, lucrurile s-ar putea rezolva...

La etajul 38, legitimațiile de presă nu au acces, dar dialogul cu ziariștii funcționează într-un ritm viu.

Cel mai recent episod al acestui dialog s-a consumat, cu mare beneficiu de informații, marți la prînz, cînd 40 de ziariști prezenți la cea de-a doua masă oferită bilunar de președintele Adunării Generale, Corneliu Mănescu, reprezentanților presei mondiale, au primit răspunsuri de cel mai mare interes la întrebări privind desfășurarea și perspectivele sesiunii în curs și au exprimat convingerea președintelui asupra terenului de fructuoase discuții pe care trebuie și pot să-l reprezinte în continuare Națiunile Unite.

Cornel RADUCANU

New York, 14 noiembrie

Schimbasem trenul la Veneția-Mestre. Călătoream acum cu un rapid către Milano, prima dintre etapele pe care mi le fixasem. Trenul, cu compartimente confortabile, se înfigea ca o săgeată, înghițind distanțele cu o viteză de peste o sută de kilometri pe oră, fără să oprească în stații. Străbăteam o cîmpie cu relativ puțină vegetație, sate cu o înfățișare apropiată celor ardelenești, pe ici-colo vile noi, contrastînd cu arhitectura aproape medievală a căsuțelor țărănești. Imaginile se schimbă însă o dată cu apropierea de Brescia, prima stație înainte de Milano. Clădirile industriale se înșiră acum pe kilometri întregi în afara orașelor, de-a lungul șoselelor asfaltate care leagă locurile de muncă de localitățile urbane și rurale unde locuiesc cei ce lucrează în aceste fabrici. Intrăm astfel în „triunghiul industrial" al Italiei, pe care aveam să-l cunosc de-a lungul călătoriei mele.

ÎN „TRIUNGHIUL INDUSTRIAL" ITALIAN

Aici, în nordul industrial, ai prilejul să te întîlnești cu cele mai mari întreprinderi siderurgice italiene aparținînd giganticului „Italsider". Furnalele înalte, oțelăriile, laminoarele, turnătoriile, ca și întreprinderile metalurgice prelucrătoare ale grupului, se întind pe zeci de kilometri, trimițînd pe cerul mediteranean trombe cenușii de fum.

„Italsiderul" produce acum aproape trei sferturi din oțelul italian, majoritatea absolută a fontei și are în mîinile sale o vastă rețea de mijloace de transport, inclusiv nave transportoare de minereuri. Născută în 1961, firma „Italsider" și-a propus din primul moment să constituie un instrument eficient de luptă împotriva unei concurențe din ce în ce mai palpabile a partenerilor din Piața comună. De aceea, fuziunile s-au succedat cu repeziciune, iar astăzi siderurgia este una din ramurile cele mai concentrate ale industriei italiene.

Siderurgia este considerată în Italia o ramură-cheie, de a cărei dezvoltare depinde un șir întreg de compartimente ale economiei și, în primul rînd, producția de automobile. De aceea, producția siderurgică este urmărită de presa italiană cu atenția cu care este observată de către un medic temperatura pacientului. Lunar, sînt publicate date referitoare la tonele de fontă și oțel produse, gradul de folosire a capacităților ș.a.m.d. De altfel, siderurgia italiană a urmat o curbă rapid ascendentă în perioada postbelică. Distrusă în proporție de 77 la sută la sfîrșitul războiului, cu o parte considerabilă din utilaj demontat și transportat de trupele hitleriste în Germania, industria italiană producătoare de metal s-a refăcut în linii mari în ce pri-

La Cornigliano, lîngă Genova, se laminează zilnic sute de tone de sîrmă de oțel

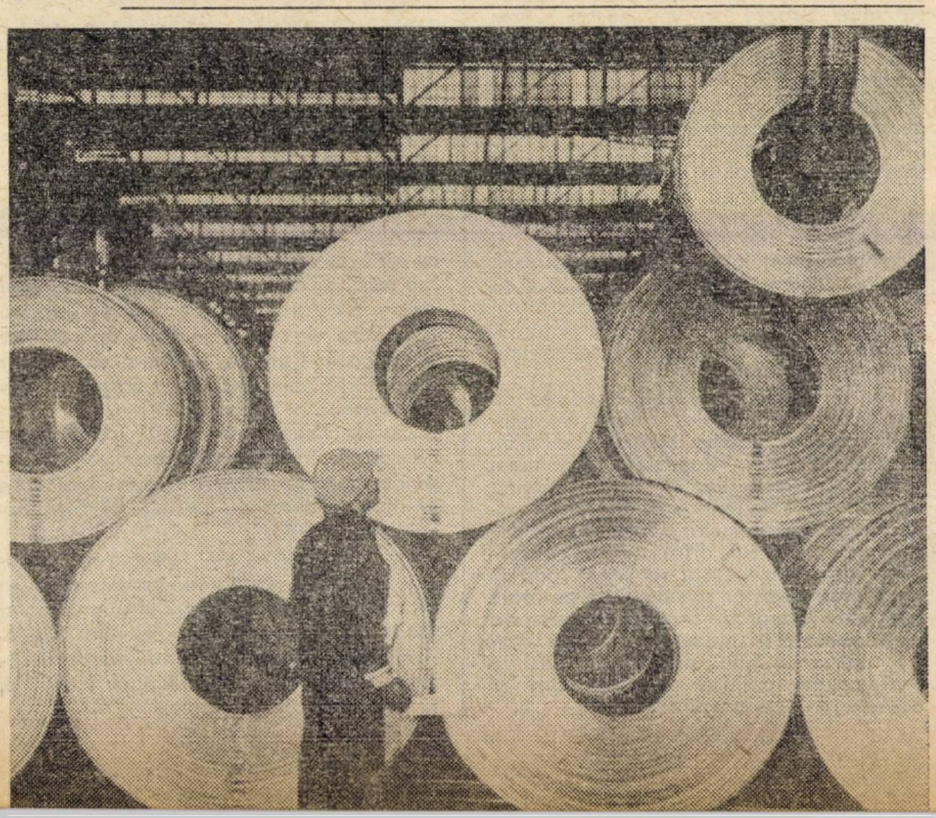

veşte oţelul pînă în 1950, iar în ce priveşte fonta, pînă în 1952, ani în care au fost atinse nivelurile maxime antebelice. De-atunci şi pînă în momentul de faţă, producţia de oţel a crescut pînă la aproximativ 13 milioane de tone (de circa 6 ori mai mult decît în 1950), iar cea de fontă la aproape 6 milioane de tone (de peste 11 ori mai mare decît în 1950).

Concentrată în regiunea de nord a Italiei (în special în triunghiul industrial — la Genova, Lovere, Torino, Novi Ligure, Trieste), industria siderurgică a cunoscut o treptată deplasare teritorială către sud, cuprinzînd acum centre importante la Piombino, Bagnoli, iar relativ de curînd la Taranto, în sudul peninsulei.

La Cornigliano, aflată la poarta Genovei, o asemenea întreprindere siderurgică, purtînd numele lui „Oscar Sinigaglia", autorul unui plan de refacere a siderurgiei în perioada imediat postbelică, impune de la prima vedere. Ea se întinde pe 150 de hectare, dispunînd de imense hale de producţie (circa 30 de hectare), ca şi de docuri portuare proprii. Capacitatea vaselor ce pot ancora aici se ridică pînă la 60 000 de tone, gradul de mecanizare existent putînd asigura descărcarea, pe oră, a 1 200 tone de cărbune şi, totodată, a 1 500 tone de minereu de fier. Întreprinderea are cinci baterii ce dau zilnic 2 700 tone de cocs metalurgic, — folosit în propria producţie, trei furnale înalte şi şase cuptoare Siemens-Martin. Specializat în laminate la cald, centrul siderurgic de la Cornigliano este printre cele mai moderne din Italia, aici fiind folosită pe scară largă automatizarea proceselor tehnologice ca şi televiziunea cu circuit închis pentru urmărirea laminării în diferitele sale faze.

Tot în nord este concentrată şi principala industrie consumatoare de produse siderurgice — industria automobilelor, una din cele mai expansive ramuri ale industriei Italiei contemporane. În confruntarea sa cu concurenţi puternici — îndeosebi vest-germani, francezi şi americani — industria italiană a automobilului a reuşit să reziste şi să se dezvolte într-un ritm înalt. Dacă în 1945 erau produse abia două mii de „turisme", în 1950 se ajunsese la peste o sută de mii, în 1960 la aproape 600 mii, pentru ca producţia actuală să depăşească 1,2 milioane de vehicule anual — sau peste 3 300 de turisme zilnic —, cărora li se adaugă circa 70 000 de vehicule utilitare (cisterne, camioane etc.). Patru mari firme italiene de automobile stăpînesc în mod net poziţiile-cheie ale ramurii : Fiat, Alfa-Romeo, Innocenti şi Lancia, ele însele înfruntîndu-se într-o luptă de concurenţă strînsă. Alături de gigantica firmă Fiat (care nu produce numai automobile), o forţă crescîndă are Alfa-Romeo, ale cărei uzine principale se află la Arese, în împrejurimile Milano-ului. Acum, se vorbeşte mult în Italia despre implantarea unei noi uzine a acestei întreprinderi — Alfa-Sud — în aşa-zisul „Mezzogiorno" — sudul neindustrializat al ţării.

De altfel, trebuie remarcat că dezvoltarea siderurgiei şi a producţiei de autovehicule se înscrie într-un context general favorabil progresului economiei italiene. Cu excepţia unor perioade scurte de recesiune, cînd creşterea economiei a stagnat, Italia a cunoscut în perioada postbelică o puternică dezvoltare industrială. Din 1960 şi pînă în 1965, produsul naţional brut a sporit cu 28 la sută, iar pe locuitor cu 24 la sută ; producţia industrială a crescut într-un ritm mediu anual de 6,6 la sută, fiind cu 38 la sută mai mare în 1965 decît în 1960 ; producţia de energie electrică a crescut în acelaşi interval cu 40 la sută, a industriei chimice cu 79 la sută, a celei constructoare de maşini cu 24 la sută.

Faţă de perioada imediat postbelică, în care refacerea economiei abia debutase, se constată importante creşteri în domenii-cheie cum sînt : energie electrică (de la 24 la 79 miliarde kWh), cocs metalurgic, gaze naturale, ţiţei, fibre sintetice (de la 8,5 la 105,4 mii tone, ceea ce situează Italia pe locul al cincilea în lume), ciment, zahăr etc.

Dinamismul economiei se face pretutindeni simţit : în ritmul general al construcţiilor, în expansiunea comerţului interior şi exterior, în creşterea numărului de locuri de muncă (totuşi, trebuie notat că Italia are complicate probleme din cauza existenţei unui număr mare de şomeri). Italia a făcut şi face intense eforturi de modernizare. Aceasta, afirmă economiştii italieni, este singura direcţie posibilă pentru economia ţării în condiţiile confruntării din ce în ce mai brutale cu concurenţa partenerilor industriali din Piaţa comună, şi, în primul rînd, a partenerului vest-german. Modernizarea economiei este o chestiune vitală pentru Italia, o problemă a supravieţuirii în faţa concurenţei unor industrii mai puternice din ţări vest-europene mai dezvoltate din punct de vedere economic. Căci Italia, deşi ţară industrială, se află pe poziţii nefavorabile faţă de ceilalţi parteneri din Piaţa comună. Venitul ei naţional pe locuitor, ca şi productivitatea muncii pe lucrător, sînt apreciabil mai mici decît în R.F.G., Olanda, Franţa, Belgia. Acesta este unul din factorii ce determină fenomenul considerat îngrijorător de către experţii italieni — şi-anume emigrarea unei părţi din forţa de muncă a Italiei în alte ţări ale Pieţei comune, ceea ce generează situaţia paradoxală a lipsei de braţe calificate de muncă în contextul existenţei în Italia a unei mase de şomeri.

Oamenii de afaceri italieni sînt de pe acum îngrijoraţi de viitoarele lovituri ale concurenţei, în condiţiile în care de la 1 ianuarie 1968 vor fi lichidate toate taxele vamale la produsele industriale ce circulă între ţările Pieţei comune. În faţa „inevitabilului", ei preferă să ia măsuri pentru sporirea competivităţii mărfurilor produse de ei. Dovadă — frigiderele, textilele bazate pe fibre sintetice, automobilele italiene de pe toate pieţele partenerilor...

De altfel, economiştii şi oamenii de afaceri italieni nu socotesc lucrurile ca pe „o luptă încheiată", ca pe „un joc deja jucat", după cum se exprima un inginer milanez, Giorgio Robba, ci abia ca un început în care ei scontează că industria italiană va cîştiga poziţii inexpugnabile măcar pe o bucată bună de timp. Căci, spun ei, dacă economia Italiei are acum părţile ei slabe (între care un loc de seamă îl ocupă „discrepanţele nord-sud" şi şomajul, — despre care vom vorbi în viitoarele corespondenţe —), ea are suficiente forţe propulsive interne, care să-i permită, în perspectivă, ajungerea din urmă a partenerilor.

Dr. N. S. STANESCU

Milano, noiembrie

reflector

„ASCULTĂ, DOMNULE JUDECĂTOR"...

Publicistul american Dick Hyman este autorul unei serii de cărţi amuzante avînd ca temă nenumăratele texte de lege absurde în vigoare pe teritoriul S.U.A. Ultima lui carte, „Now see here, judge" (în traducere liberă „Ascultă, domnule judecător"), care nu este nici cea mai bună, nici cea mai rea din serie, conţine un nou şir de mostre de legi uitate în arhive dar aflate încă în vigoare, din care spicuim cîteva.

În statul Connecticut e interzis să depăşeşti pe bicicletă viteza de 65 mile (100 km !) pe oră. Cînd două vehicule se întîlnesc la o încrucişare (în New Hampshire), fiecare e obligat să se oprească şi să aştepte pînă pleacă celălalt. Un om de afaceri nu are voie să se închidă în birou cu secretara lui, decît în prezenţa unui martor (California). Cetăţenii districtului Columbia sînt opriţi de la căsătoria cu soacrele şi cu bunicile lor. Sărutul este interzis pentru mustăcioşi (Indianapolis) şi nu poate depăşi o secundă (Maryland). Pe căile publice femeile trecute de 50 de ani nu pot intra în vorbă cu bărbaţi căsătoriţi de peste 20 ani (Dakota de sud). Cetăţenii din Kentucky au voie să-şi cumpere o pălărie numai întovărăşiţi de neveste. Pentru a deplasa un pat în dormitor este necesară autorizaţia poliţiei (Alabama). Este interzis a se agăţa pe aceeaşi frînghie rufe bărbăteşti şi de femeie (Minneapolis). În Kansas, fiecare cetăţean e obligat să facă cel puţin o baie pe an. Iată şi cîteva contravenţii în legătură cu animalele : a deprinde un animal de apartament să fumeze (Illinois) ; a lega un crocodil la o gură de incendiu (Detroit) ; a culca un măgar în cada de baie (New York). De asemenea, în Mississippi, nu pot fi iertaţi elefanţii băutori de bere, aceasta fiindu-le singura băutură interzisă. Două lucruri oprite prin lege în Carolina de nord ; a străbate pe stradă şi a încrunta sprîncenele în faţa unui agent de poliţie. Iar la North Little Rock (statul Arkansas) evadarea din închisoare este strict interzisă... indiferent de motive.

SINDICATELE VEST-GERMANE ŞI LEGISLAŢIA DE URGENŢĂ

Intruniţi recent la Bonn, reprezentanţii Federaţiei sindicale vest-germane (D.G.B.) au opus un hotărît „veto" proiectului guvernamental al legislaţiei de urgenţă. Această fermă luare de poziţie a D.G.B. — întrucîtva neaşteptată, căci sindicatele după ce, mai întîi, îşi declaraseră ostilitatea faţă de proiect, în ultima vreme se raliaseră, în mod progresiv, concepţiilor guvernamentale — marchează o nouă cotitură în istoria elaborării mult disputatei legi.

Primul proiect al legislaţiei de urgenţă aparţinînd lui Gerhard Schröder, pe atunci ministru de interne în guvernul Adenauer, a provocat, în anii 1959—60, o opoziţie generală. În 1963—64, al doilea (autor : Hermann Höcherl, succesorul lui Schröder la interne, în prezent ministru al agriculturii) n-a obţinut nici el aprobarea sindicatelor şi deputaţilor. În sfîrşit, al treilea, proiectul „Lücke" — după numele actualului ministru de interne — datează din 1966 şi este examinat, în prezent, de comisii parlamentare specializate.

FARAONUL

a primit 1 250 000 vizitatori. Acesta este bilanţul expoziţiei Tutankamon la Paris, cifră record în materie de opere de artă. Beneficiul expoziţiei (februarie-septembrie 1967) totalizează 4 500 000 franci, din care cea mai mare parte revine guvernului R.A.U., pentru fondurile destinate conservării monumentelor de la Abu Simbel.

Acad. prof.
Ştefan BĂLAN
ministrul învăţământului

O importantă conferinţă europeană

Luni, 20 noiembrie, vor începe la Centrul Congreselor — Hofburg — din Viena lucrările Conferinţei miniştrilor educaţiei din ţările europene membre ale U.N.E.S.C.O. Pentru a prezenta cititorilor geneza, obiectivele şi semnificaţia acestei importante conferinţe guvernamentale europene, revista „Lumea" s-a adresat tovarăşului acad. prof. Ştefan Bălan, ministrul învăţământului, conducătorul delegaţiei române la apropiata Conferinţă. În convorbirea avută cu redactorul nostru Cristian Popişteanu, tovarăşul Ştefan Bălan a răspuns la următoarele întrebări :

— Care este istoricul convocării şi organizării Conferinţei de la Viena ?

— Ideea unei asemenea conferinţe a fost pusă în circulaţie pentru prima oară la cea de-a XIII-lea Conferinţă generală U.N.E.S.C.O., din 1964, într-o propunere a guvernului austriac, sprijinită şi de delegaţia guvernamentală română. Sugestia a fost încă de atunci bine primită de U.N.E.S.C.O., care — la cea de-a XIV-a Conferinţă generală (octombrie-noiembrie 1966) — a finalizat-o într-o rezoluţie adoptată în unanimitate. Stabilind tema generală a Conferinţei şi dînd curs invitaţiei guvernului austriac de a oferi ospitalitatea capitalei ţării sale, directorul general al U.N.E.S.C.O. — pe baza hotărîrii Conferinţei generale şi a Consiliului executiv — a adresat celor 31 de state europene membre ale Organizaţiei propunerea de a lua parte la proiectata manifestare. La începutul acestui an, a avut loc constituirea unui Comitet consultativ special de experţi, format din 10 specialişti şi avînd misiunea de a asista pe directorul general al U.N.E.S.C.O. în pregătirea intelectuală a Conferinţei. Cele două reuniuni ale Comitetului consultativ — ţinute sub preşedinţia prof. dr. docent Jean Livescu, membru corespondent al Academiei — au examinat îndeaproape ordinea de zi şi conţinutul referatelor de lucru ce vor fi prezentate.

— Ce preocupări principale vor sta în atenţia participanţilor la Conferinţă ?

— După cum subliniază documentele de lucru ale Conferinţei, participanţii vor lua în discuţie importanta problemă a accesului în învăţămîntul superior, considerată la nivelul experienţei tuturor ţărilor europene membre ale U.N.E.S.C.O. Miniştrii se vor opri în mod deosebit asupra problemelor privind accesul studenţilor în învăţămîntul superior din punct de vedere economic şi cultural, al originii sociale, precum şi asupra mijloacelor de care dispune învăţămîntul superior pentru a răspunde actualelor necesităţi şi acelora pe care le ridică, în perspectivă, sarcinile dezvoltării statelor. Concentrîndu-se asupra acestor criterii fundamentale de analiză a temei Conferinţei, discuţiile vor avea la bază cîteva documente de lucru — întocmite la solicitarea directorului general al U.N.E.S.C.O., dl René Maheu —, referatele a doi eminenţi sociologi, prof. Henri Janne, fost ministru al educaţiei în Belgia, fost rector al Universităţii libere din Bruxelles, şi prof. Jan Szczepansky, fost rector al Universităţii din Lodz şi preşedinte al Asociaţiei Internaţionale de sociologie, precum şi volumul de studii şi de date comparative întocmit pentru Conferinţă de către U.N.E.S.C.O. pe baza statisticilor furnizate de ţările europene în privinţa evoluţiei accesului în învăţămîntul superior şi a factorilor care o condiţionează.

În ceea ce priveşte participarea statelor europene membre ale U.N.E.S.C.O. la această Conferinţă, nu se poate să nu se sublinieze că pînă acum şi-au anunţat prezenţa miniştri reprezentînd 30 de guverne. Cunoscînd însemnătatea schimbului de păreri care va avea loc la Conferinţă, regretăm — alături de alte state — că Republica Democrată Germană, stat cu o valoroasă experienţă în dezvoltarea învăţămîntului, este lipsită de posibilitatea de a participa şi de a-şi aduce contribuţia la această reuniune. Pe lîngă larga participare la nivelul guvernelor, menţionăm că la Conferinţă au fost invitaţi să asiste reprezentanţi a numeroase organizaţii şi organisme internaţionale dintre care amintesc : F.A.O., O.M.S., O.M.M., A.I.E.A., Consiliul Nordic, Consiliul Internaţional al Ştiinţelor Sociale, Federaţia Mondială pentru Naţiunile Unite, Federaţia Sindicală Mondială. Aceasta va sublinia importanţa problemelor examinate şi interesul ce li se atribuie pe plan internaţional.

— Am dori să cunoaştem liniile directoare ale contribuţiei româneşti în cadrul apropiatei Conferinţe.

— Interesul pe care România socialistă îl atribuie vastului complex al problemelor tinerei generaţii îşi găseşte expresia, pe de o parte, în grija permanentă pe care partidul şi guvernul o au pentru îndrumarea şi formarea tineretului din ţara noastră, chemat să contribuie din plin la dezvoltarea societăţii, cît şi în acţiunile de interes general iniţiate pe plan internaţional în legătură cu educarea schimbului de mîine al omenirii. În acest sens, sînt binecunoscute ecourile şi aprecierile întrunite de iniţiativa română privind educarea tinerei generaţii în spiritul idealurilor de pace, înţelegere şi prietenie între popoare, iniţiativă care a căpătat girul unanim al O.N.U. precum şi al U.N.E.S.C.O. Pe aceeaşi linie, pot fi citate reuniunile internaţionale de experţi organizate la Bucureşti din 1960 încoace şi care au fost consacrate diferitelor aspecte şi probleme ale tineretului studios, inclusiv colocviul asupra educaţiei tineretului studenţesc (septembrie 1966). Consecventă poziţiei sale, România a acordat sprijinul său iniţiativei guvernului austriac pentru convocarea Conferinţei, la care ne pregătim să luăm parte. Vom căuta să împărtăşim Conferinţei de la Viena cîteva din rezultatele învăţămîntului românesc, fiind în acelaşi timp interesaţi să cunoaştem rodul muncii efectuate în acest domeniu în alte ţări.

Dezvoltarea pe care o cunoaşte în ultimele două decenii învăţămîntul din ţara noastră, şi în speţă învăţămîntul superior, se desfăşoară în condiţiile unei preocupări permanente din partea statului socialist pentru crearea tuturor condiţiilor social-economice care să-i asigure contribuţia eficientă la punerea în valoare a întregului potenţial uman al naţiunii române, la ridicarea pe noi trepte a civilizaţiei materiale şi spirituale a poporului nostru. Dacă ţinem seama de faptul că un sfert din populaţia ţării învaţă, fiind cuprinsă în diferite forme de învăţămînt, că alocaţiile statului în acest domeniu depăşesc şapte la sută din bugetul anual, căpătăm o imagine concretă a faptului că tinerii ţării noastre, fără nici o discriminare, au acces la toate categoriile şi gradele de învăţămînt. Este o realitate faptul că în România „dreptul la educaţie pentru toate persoanele", prevăzut în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, de la a cărei adoptare de către O.N.U. vom sărbători anul viitor 20 de ani, este nu numai respectat ci şi asigurat şi garantat prin întreaga politică a construcţiei economice şi culturale iniţiată şi condusă de partid şi de guvern. Numărul de aproape 140 000 de studenţi care frecventează cele 181 de facultăţi din Capitală şi alte centre universitare atestă puternica dezvoltare pe care o cunoaşte această treaptă a pregătirii cadrelor de înaltă calificare necesare economiei şi culturii ţării. (Acum 20 de ani, România avea doar 48 000 de studenţi, iar în anul şcolar 1938/39 — circa 26 000). Complexul de studii elaborate recent — sub îndrumarea partidului — de către Ministerul Învăţămîntului, cu privire la perfecţionarea învăţămîntului, ţinînd seama de experienţa şi tradiţiile proprii, precum şi de realizările pe plan internaţional în acest domeniu (studii a căror amplă dezbatere publică a început tocmai cu învăţămîntul superior) sînt o dovadă grăitoare a preocupărilor noastre.

În încheierea convorbirii, l-am rugat pe tovarăşul acad. prof. Ştefan Bălan să definească semnificaţiile Conferinţei de la Viena.

— Ele sînt, fără îndoială, multiple. Reţinem, în primul rînd, importanţa temei puse în discuţie. Pentru a o exemplifica, trebuie să vorbim despre „explozia şcolară" la care asistăm în ultimele două

decenii în țările europene. Ea se concretizează, pe de o parte, în creșterea considerabilă a efectivelor de elevi și studenți, iar, pe de altă parte, printr-o amplă diversificare a sistemului școlar la nivelul învățămîntului secundar și superior. Comparațiile făcute în ce privește ritmul de creștere a populației și a numărului de studenți și elevi arată însă că efectivele de elevi și de studenți au crescut mai rapid decît populația, ceea ce duce la constatarea că, în ultimul timp, accesul la învățămîntul secundar și superior în țările europene s-a lărgit considerabil.

În România, ritmul de creștere a efectivelor de elevi și studenți, în ultimele două decenii, este incomparabil mai mare decît ritmul de creștere a populației. Astfel, la o creștere a populației cu aproximativ 25 la sută, constatăm o creștere a numărului elevilor cu 95 la sută și a studenților cu 190 la sută. Această importantă lărgire a accesului la învățămînt este o consecință a sistemului democratic din țara noastră, care deschide larg porțile școlilor, de toate categoriile, tuturor copiilor și tinerilor. Ea este indisolubil legată de dezvoltarea economică și culturală, de politica statului nostru care prevede cu grijă tendințele de dezvoltare a țării.

Evident că permițînd un amplu schimb de opinii între miniștrii educației din aproape toate statele europene, Conferința va contribui la o mai bună cunoaștere a numeroaselor aspecte ridicate de problematica accesului în învățămîntul superior, care nu poate fi privită izolat, ci în strictă conexiune cu celelalte verigi ale educației școlare generale, secundare, tehnice și universitare, în strictă dependență de viața economică, socială, culturală a fiecărei națiuni. Din acest punct de vedere, sperăm ca acele concluzii și recomandări la care va ajunge Conferința să-și aducă contribuția la o mai bună și utilă cunoaștere a sistemelor universitare europene, a corelației dintre învățămîntul superior și necesitățile prezente și de perspectivă ale colectivității, în etapa actualei dezvoltări, vertiginoase, a științei și culturii, la subliniere necesității aportului tineretului la progresul economic și social al popoarelor.

Considerăm, de asemenea, că la Conferință vor fi realizate numeroase contacte și convorbiri între miniștrii educației, ceea ce va îmbogăți, fără îndoială, dialogul european și va exercita o influență considerabilă asupra viitorului cooperării statelor europene în materie de educație, atît în cadrul relațiilor bilaterale, cît și în cadrul U.N.E.S.C.O.

În această ordine de idei, îmi permit să relev că apropiata întîlnire de la Viena reprezintă un eveniment de certe semnificații, prestigiu și rezonanță internațională, în spiritul rezoluției celei de-a XIV-a Conferințe generale U.N.E.S.C.O. cu privire la cooperarea cultural-științifică europeană, rezoluție care numără între inițiatori țara noastră.

Conferința de la Viena are menirea, după părerea noastră, să constituie o primă etapă importantă în dezvoltarea programelor U.N.E.S.C.O. pentru intensificarea cooperării europene și să ilustreze tendințele pozitive de apropiere și de înțelegere între țările continentului european.

Nu ne rămîne decît să dorim din toată inima rodnice rezultate primei Conferințe a miniștrilor educației din țările europene membre ale U.N.E.S.C.O., deciși să consacrăm efortul nostru succesului lucrărilor acestui for.

VIETNAM

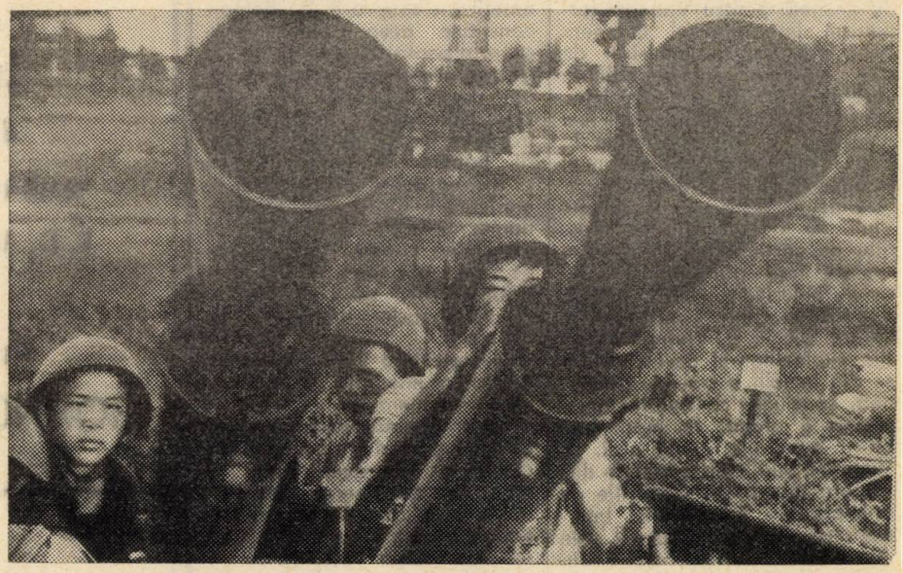

Post de apărare antiaeriană la Haifong

Un imperativ al actualității

Prof. dr. docent Tudor Popescu

Încetarea imediată și necondiționată a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam a devenit un adevărat program de luptă, o cerere imperioasă la care se raliază personalități politice de autoritate și cercuri largi ale opiniei publice din întreaga lume.

„România consideră necesar — declara tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca țările socialiste să-și unească eforturile pentru a ajuta poporul vietnamez, ca toate popoarele să-și ridice glasul pentru a cere încetarea imediată și necondiționată a bombardamentelor Statelor Unite ale Americii asupra Republicii Democrate Vietnam. Poporul vietnamez trebuie lăsat să-și hotărască singur soarta, fără amestec din afară. Aceasta este o condiție indispensabilă pentru reglementarea problemei vietnameze, pentru stingerea focarului de încordare din această parte a lumii".

Este evident faptul că încetarea bombardamentelor americane constituie un prealabil obligatoriu al oricăror măsuri care ar înscrie problema vietnameză pe calea negocierilor. În acest sens, este bine cunoscută poziția guvernului R. D. Vietnam, expusă încă la sfîrșitul lunii ianuarie 1967 și reafirmată cu o serie de prilejuri de personalitățile conducătoare ale țării, și anume că astfel ar fi posibile tratative directe între reprezentanții R. D. Vietnam și S.U.A.

Asistăm, în prezent, la extinderea considerabilă a mișcării opiniei publice mondiale pentru adoptarea neîntîrziată a unor măsuri în vederea încetării războiului din Vietnam și a soluționării pașnice a problemei vietnameze în conformitate cu interesele vitale ale poporului Vietnamului, ale păcii în întreaga lume. Ca și la recentele dezbateri ale Adunării Generale a O.N.U., numeroase personalități ale vieții politice internaționale demonstrează necesitatea de a se efectua primul pas în direcția unei soluții negociate — încetarea imediată și necondiționată a bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam. Această opinie aparține în egală măsură secretarului general al O.N.U., U Thant, capului bisericii catolice, papa Paul al VI-lea, unor șefi de state și guverne, miniștri, reprezentanți ai cercurilor celor mai diferite ale opiniei publice mondiale.

Actualmente, avem de-a face cu un dosar voluminos care reliefează cu precizie scopurile urmărite de S.U.A. Aș cita opiniile unor cunoscuți juriști ca, de pildă, George Fischer, secretarul Comisiei permanente de anchetă pentru Vietnam (organism internațional independent, prezidat de ministrul de stat belgian, Henri Rollin): „Eram informați de cruzimea acestui război, și totuși am fost surprinși de cele constatate la fața locului. Am călătorit mult și am văzut, de pildă, orașe literalmente distruse. În orașul Vinh, 80 la sută din construcțiile de cărămidă au fost rase de pe fața pămîntului..." Juristul american Hugh Manes, după ce a vizitat o serie de localități din R. D. Vietnam, locurile exploziilor și casele distruse din temelii, a tras, de asemenea, concluzia că aviația americană a atacat în mod deliberat populația civilă a R. D. Vietnam, „utilizînd arme de distrugere în masă". Comisiile de anchetă ale Tribunalului Internațional Bertrand Russell, ale Asociației Internaționale a Juriștilor Democrați și Comisia de anchetă a R. D. Vietnam au cules un bagaj impunător de fapte privitor la bombardamentele sistematice și deliberate ale aviației americane asupra populației civile din R. D. Vietnam. Concluziile sesiunilor Tribunalului Russell definesc juridic — după cum sublinia Jean Paul Sartre — actele agresive ale Statelor Unite prin prisma acelor convenții internaționale pe care S.U.A. le-au semnat.

Bombardamentele asupra R.D. Vietnam sînt îndreptate împotriva obiectivelor pașnice, constituind o violare flagrantă a unor norme internaționale unanim recunoscute. Încă în anexa la cea de-a IV-a Convenție de la Haga din 1917 (art. 25) se stipula că „este interzis a ataca sau a bombarda, indiferent de mijloace, orașe, sate, locuințe, construcții care nu sînt apărate". O interdicție specială se referă la bombardarea edificiilor consacrate cultelor, artelor, științei, spitalelor etc. În art. 22 al rezoluției adoptate de Conferința de la Washington (1922) se face următoarea referire la bombardamentul aerian: „Bombardamentul aerian în scop de a teroriza populația civilă sau a distruge și deteriora proprietatea privată neavînd caracter militar, sau de a răni necombatanții, este interzis".

În felul acesta, **încetarea imediată** a bombardamentelor exprimă cerința ca Statele Unite să pună neîntîrziat capăt atentatului permanent la adresa drepturilor, libertății și independenței poporului vietnamez. Istoria a oferit numeroase exemple din care reiese că un popor nu poate fi îngenuncheat, că idealurile sale de pace și libertate nu pot fi anihilate prin forță și agresiune. Încetarea imediată a bombardamentelor asupra Vietnamului de nord este impusă de **întregul ansamblu al normelor de drept internațional și de relații între state,** norme la care au subscris și Statele Unite și care își găsesc reflectarea și în legislația americană.

În al doilea rînd, încetarea imediată a bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam constituie acea premisă obligatorie pentru începerea de negocieri directe în problema vietnameză. Se poate oare concepe chiar o fază incipientă de tratative în condițiile perpetuării bombardamentelor intense și distrugătoare ale aviației americane? Oare poporul vietnamez ar putea considera că **asemenea condiții** asigură respectarea normelor egalității în drepturi fără de care nici un fel de negocieri nu pot fi concepute?

Nu este însă vorba numai de încetarea imediată și totală a bombardamentelor, ci și de **încetarea necondiționată** a acestora. Negocierile sincere și eficiente nu pot avea nimic comun cu menținerea presiunii militare, a amenințării reluării acțiunilor agresive. Altminteri, am avea de-a face nu cu negocieri, ci cu un adevărat dictat. Ce tratative pot fi acelea grevate de perspectiva unei reeditări a agresiunii? Am asistat chiar în evoluția problemei vietnameze la asemenea încercări. Ne amintim de așa-numita „suspendare" a bombardamentelor americane în perioada sfîrșitului anului 1965 — începutul anului 1966. Washingtonul lăsa clar să se înțeleagă atunci că e vorba de o suspendare temporară a bombardamentelor, care ar putea fi imediat reluate dacă nu sînt îndeplinite condițiile unei „pax americana". Folosind suspendarea temporară a bombardamentelor în scopul așa-numitei politici de tratative „fără condiții prealabile", Statele Unite au încercat, în realitate, să exercite noi presiuni asupra poporului vietnamez.

Personalități de frunte ale vieții internaționale subliniază că încetarea necondiționată a bombardamentelor, nelegarea acestui act de nici un fel de tentative de imixtiune sau de încercări de a impune punctul de vedere al uneia dintre părți constituie o componentă majoră a acelui prim pas necesar, menit să aducă problema vietnameză la masa tratativelor.

Poporul nostru este profund solidar cu cauza dreaptă a Vietnamului. El a sprijinit și sprijină în mod consecvent lupta sa eroică pentru independență, libertate și suveranitate deplină. Încetarea imediată și necondiționată a bombardamentelor, soluționarea problemei vietnameze — în spiritul normelor unanim recunoscute ale relațiilor dintre state, al respectării drepturilor legitime ale poporului vietnamez — ar avea o mare însemnătate pentru ansamblul vieții internaționale, deblocînd numeroase din problemele aflate în suspensie, avînd o influență binefăcătoare asupra cursului general al relațiilor interstatale.

Interviu acordat revistei „Lumea" de către ambasadorul R. D. Vietnam la București,

HOANG TU

Condiția primordială

— Există un consens internațional crescînd asupra încetării imediate, definitive și necondiționate a bombardamentelor americane asupra R. D. Vietnam, ca primă condiție esențială a soluționării problemei vietnameze. Vă rugăm, tovarășe ambasador, să expuneți cititorilor noștri poziția guvernului dv. în această problemă.

— După cum se știe, imperialiștii americani desfășoară un război barbar, de agresiune, în Vietnam. Ei au adus în Vietnamul de sud aproape o jumătate de milion de soldați, au făcut presiuni pentru a determina țările aliate să trimită unități de mercenari, constituindu-se astfel — dacă adăugăm și trupele marionetă — o armată de peste un milion de oameni, cu scopul de a intensifica și extinde războiul în Vietnamul de sud și de a sălvîrși, totodată, noi pași extrem de periculoși în escaladarea războiului de distrugere în Vietnamul de nord. Recent, ei au întreprins bombardamente repetate asupra Haifongului și Hanoiului, capitala Republicii Democrate Vietnam, țară socialistă, liberă și suverană.

Lupta poporului vietnamez împotriva imperialiștilor americani este o luptă justă, dreaptă; de aceea, ea a fost și este sprijinită cu fermitate de către țările socialiste frățești, printre care și Republica Socialistă România, este aprobată și susținută de către guvernele și popoarele iubitoare de pace și dreptate din lumea întreagă, inclusiv de opinia publică progresistă americană.

Mișcarea de protest împotriva războiului de agresiune dus de S.U.A. se dezvoltă pe zi ce trece, cîștigă mereu în amploare, luînd forme dintre cele mai bogate, necunoscute în istorie. Tribunalul inițiat de lordul Bertrand Russell, care și-a ținut prima sesiune în Suedia și care va ține în curînd cea de-a doua sesiune în Danemarca, este o manifestare strălucită a acestei mișcări de protest împotriva agresiunii americane în Vietnam. Nu numai popoarele țărilor socialiste frățești, nu numai popoarele iubitoare de pace și dreptate de pe toate continentele, inclusiv opinia publică progresistă americană, ci și oameni politici, guverne ale țărilor capitaliste aliate cu S.U.A., își exprimă oprobriul, protestul și condamnarea față de războiul de agresiune dus de S.U.A., cer să se rezolve problema vietnameză, să se pună capăt agresiunii americane în Vietnam, consideră necesar ca S.U.A. să înceteze imediat, definitiv și necondiționat bombardamentele și alte acte de război împotriva Republicii Democrate Vietnam, ca o condiție primă și esențială pentru reglementarea problemei vietnameze.

În legătură cu această problemă, poziția R. D. Vietnam este clară. Ministrul afacerilor externe al R. D. Vietnam a declarat la 28 ianuarie 1967: „Dacă S.U.A. doresc într-adevăr pace, ele trebuie, înainte de toate, să înceteze necondi-

ționat bombardamentele și alte acte de război împotriva R. D. Vietnam. Numai atunci cînd vor înceta necondiționat bombardamentele și alte acte de război ar putea să aibă loc convorbiri între R. D. Vietnam și S.U.A.".

Această declarație exprimă atitudinea de bunăvoință a R. D. Vietnam și rămîne valabilă și astăzi. Cu prilejul celei de-a 22-a aniversări a proclamării independenței Vietnamului, la 2 septembrie 1967, primul ministru Fam Van Dong a reafirmat valabilitatea acestei declarații.

— Ce măsuri considerați că trebuie întreprinse, după sistarea bombardamentelor S.U.A., în vederea reglementării problemei vietnameze conform dreptului inalienabil al poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta, conform aspirațiilor și intereselor sale naționale, intereselor păcii în lumea întreagă ?

— Orice măsură întreprinsă, după sistarea bombardamentelor și a altor acte de război ale S.U.A., în vederea reglementării problemei vietnameze, poate fi valabilă numai dacă ea corespunde poziției în patru puncte a R. D. Vietnam și programului politic al Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud, singurul reprezentant autentic al poporului sud-vietnamez. Aceste poziții sînt conforme dreptului inalienabil al poporului nostru și exprimă clauzele militare și politice fundamentale ale Acordurilor de la Geneva din 1954 cu privire la Vietnam. Aceste poziții, de o justețe evidentă, se bucură de aprobarea, de sprijinul hotărît și puternic al popoarelor lumii, al opiniei publice internaționale, inclusiv al opiniei publice progresiste din Statele Unite ale Americii.

— Care este ecoul în țara dv. al acțiunilor internaționale de solidaritate cu cauza poporului vietnamez ?

— Acțiunile internaționale de solidaritate cu cauza poporului vietnamez au un larg și profund ecou în țara noastră. Ele mobilizează și încurajează poporul nostru din ambele zone, atît din nord cît și din sud, în lupta sa hotărîtă și sigură de victorie împotriva agresorilor americani.

Ferm convinși că — bizuindu-ne pe forțele noastre proprii și avînd sprijinul și ajutorul mereu crescînd al țărilor socialiste frățești, aprobarea și solidaritatea deplină a popoarelor de pretutindeni — victoria finală va fi fără nici o îndoială de partea poporului vietnamez, considerăm, totodată că, cu cît acțiunile internaționale de solidaritate cu cauza poporului vietnamez sînt mai puternice, mai hotărîte și mai bogate în conținut și în formă, cu atît ele vor contribui mai activ la oprirea actiunilor sîngeroase ale agresorilor americani, la restabilirea păcii în Vietnam și în Asia de sud-est.

Abnegație și curaj

Corespondență din Haifong de la Adrian Ionescu

Cele două luni de bombardamente neîncetate, concentrate cu înverșunare asupra periferiilor orașului Haifong și a unor cartiere ce alcătuiesc o treime din suprafața sa, au lăsat în urma lor ruine, străzi întregi devastate. Numai pe parcursul a două săptămîni, deasupra orașului propriu-zis au fost aruncate aproape 1 800 de bombe și rachete, ceea ce — raportat la aria pe care a acționat aviația americană — reprezintă peste 300 de proiectile pe fiecare kilometru pătrat.

Sute de locuințe au fost distruse în decursul cîtorva raiduri. Nimic nu a fost cruțat. Chiar și spitalele și bisericile au constituit o țintă pentru piloții americani. Imaginile alăturate sînt concludente asupra felului cum procedează aviația americană. În momentul bombardamentului, 14 octombrie, orele 0,15 noaptea, unul din aceste spitale era plin de răniți, victime ale raidurilor americane anterioare. A doua zi, acest obiectiv civil, ocrotit prin natura sa de legi și acorduri internaționale, apărea în comunicatele americane drept... „cazarmamente". Un alt spital avariat, cel din cartierul Hong Bang, se află chiar în centrul orașului. În după-amiaza cînd a căzut racheta, era o oră de maximă afluență a pacienților. De altfel, americanii și-au făcut o specialitate din a ataca orașul, de la mare distanță, cu rachete aer-sol, urmînd după aceea bombardamentul masiv. Personal, am asistat la două asemenea acțiuni.

Una din tacticile preferate ale piloților americani este de a lansa, peste locuri deja avariate, bombe cu explozie întîrziată. Se urmărește, astfel, împiedicarea lucrărilor de salvare, distrugerea completă a obiectivelor atinse și provocarea de noi pierderi umane, terorizarea populației. La spitalul orașului, am întîlnit multe victime ale bombelor cu explozie întîrziată, care reușiseră pînă atunci să scape de furia raidurilor anterioare, dar nu și de perfidia piraților aerului. Aproape 50 la sută din bombele aruncate deasupra orașului sînt cu explozie întîrziată.

Uzinele au fost evacuate în marea lor majoritate, conservîndu-se, astfel, un echipament tehnic prețios, ce a fost pus în funcțiune în alte locuri, sigure.

Toate aceste acte de distrugere își primesc riposta cuvenită din partea eroicului popor vietnamez. După fiecare raid, tot mai multe avioane nu se mai reîntorc la portavioanele de bază ce staționează în largul coastelor, ca o amenințare permanentă asupra orașului. Pînă la data de 18 octombrie, căzuseră sub focul apărătorilor orașului 164 de aparate. Ritmul pierderilor americane e uneori atît de rapid, încît placardele publice pe care este arătat numărul avioanelor agresoare doborîte nu pot fi ținute „la zi" pe toate străzile unde sînt afișate. În pofida bombardamentelor barbare ale agresorilor, a pierderilor suferite, populația Haifongului își păstrează calmul, continuîndu-și cu abnegație și curaj munca și lupta eroică.

Haifong, 14 noiembrie

După raidul de bombardament al avioanelor americane, populația din Haifong se întoarce între ruine, încercînd să mai salveze ceva din gospodăriile distruse. Pericolul continuă să fie foarte mare, din cauza bombelor cu explozie întîrziată

Pierderile americane cresc atît de repede încît cifrele de pe afișe rămîn departe în urmă

Fiecare alarmă găsește populația calmă și pregătită. Locuitorii se retrag în adăposturi. După îndepărtarea bombardierelor agresoare, viața orașului își reia ritmul

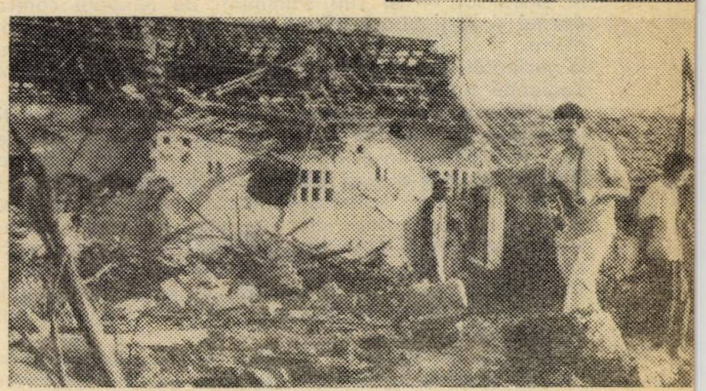

Bernard Cabanne, corespondentul agenției France Presse, fotografiază, după un bombardament american, case distruse pe strada Nguen Duc Canh din Haifong

Alianţa atlantică e numai „depăşită“?

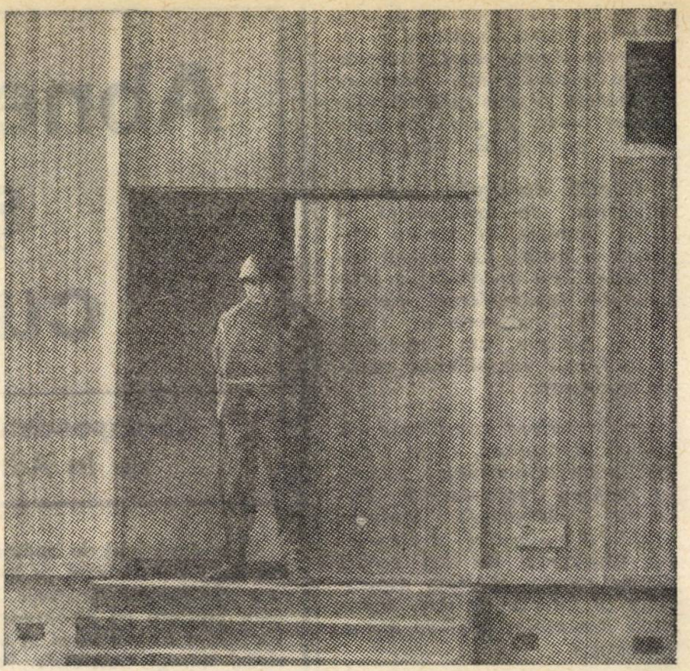

Clădirea blindată în care se află centrala de telecomunicaţii N.A.T.O., la noul sediu din Belgia

„Reconsiderare", „reevaluare", „reorganizare", „restructurare", din cînd în cînd chiar „reanimare". Sînt termenii în care se desfăşoară de cîţiva ani, şi mai cu seamă în vremea din urmă, discuţiile oamenilor politici şi experţilor occidentali despre destinul coaliţiei atlantice. Mai cu seamă în vremea din urmă, din duble motive calendaristice. Pe de o parte pentru că, potrivit prevederilor a ceea ce ar putea fi numit micul calendar atlantic, se apropie uzuala sesiune din decembrie a consiliului ministerial al alianţei. Pe de altă parte pentru că — aici intră în joc „marele calendar" — în acelaşi timp se apropie 1968, anul fatal începînd din a cărui lună august fiecare din ţările semnatare ale tratatului Atlanticului de nord va putea lua iniţiativa de a anunţa că nu doreşte să-şi prelungească participarea la alianţă dincolo de cei 20 de ani iniţial prevăzuţi. Desigur, în ciuda unui răsunător articol al „gaullistului de stînga" Louis Vallon, erau numeroşi observatorii occidentali care pînă nu de mult considerau că nici chiar Franţa, deja retrasă din organizaţia militară a tratatului, nu va lua o asemenea iniţiativă pe plan politic (de săptămîna trecută, cînd s-a aflat că preşedintele de Gaulle va ţine o conferinţă de presă în ultimele zile ale lui noiembrie, semnele de întrebare s-au înmulţit din nou). Desigur, în ceea ce priveşte pe alţi membri ai alianţei — la care se face aluzie atunci cînd se spune că Franţa spune cu glas tare ceea ce unii gîndesc doar în sinea lor — ei sînt frămîntaţi de tendinţe contradictorii, dorind şi să-şi poată afirma poziţiile proprii în diferitele probleme, şi să păstreze legăturile cu S.U.A. ca o contrapondere la vecinătăţi imediate superioare fie economiceşte fie pe planul audienţei politice, şi să găsească, poate, o formulă care să concilieze ambele deziderate. Desigur, faptul că numai denunţarea alianţei trebuie făcută în mod explicit şi cu preaviz, în timp ce prelungirea ei este automată, favorizează non-acţiunea. Desigur, pînă în august 1968, mai este vreme ; desigur, în afară de sesiunea din decembrie a consiliului ministerial, va mai fi şi cea din mai... Totuşi, însuşi faptul că termenele calendaristice legate de proximitatea lunii decembrie determină o recrudescenţă a discuţiilor — şi în termenii mai sus amintiţi — este simptomatic pentru atmosfera de nesiguranţă şi „malaise" în care alianţa atlantică se îndreaptă către cea de a douăzecea ei aniversare.

„În timp ce drapelele alianţei atlantice fluturâ acum în suburbiile bruxelleze, scria nu de mult «International Herald Tribune», ţările pe care ele le reprezintă sînt cufundate într-un studiu asupra obiectivelor de perspectivă ale alianţei... Noul N.A.T.O., în noul său cartier general, trebuie să facă faţă unor complicaţii necunoscute cu un deceniu în urmă. Ele trebuie considerate totuşi ca un impuls spre acţiuni comune şi nu ca scuze pentru a evita asemenea acţiuni". Şi, cîteva zile mai tîrziu : „O ambianţă nouă (...) necesită o schimbare de rol, dacă alianţa ţine să rămînă valabilă faţă de problemele anilor 60—70. Sînt esenţial necesare o strategie de pace şi structura adecvată pentru realizarea ei". Studiul la care se referă şi a cărui oportunitate o subliniază ziarul american este aşa-numitul „plan Harmel", pe baza căruia ar urma ca sarcinilor militare ale coaliţiei atlantice să li se adauge sarcini politice astfel definite încît să justifice teza transformării fostei „alianţe defensive" într-un „instrument pentru destinderea internaţională". Teza aceasta trebuie la rîndu-i să justifice menţinerea tratatului Atlanticului de nord şi a ceea ce s-a construit pe baza lui. De ce menţinere, vom încerca să arătăm mai jos. Dar de ce atîtea justificări ?

Degradarea relaţiilor interatlantice

A devenit astăzi pentru lumea experţilor occidentali un loc comun, un adevăr elementar, ideea că alianţa atlantică este „depăşită — cel puţin în structura ei actuală". O acceptă chiar şi cei care ani de-a rîndul au profesat cel mai strict atlantism : un Spaak, de pildă, fost secretar general al alianţei ; un Manlio Brosio, secretar general în funcţie. Acesta din urmă a şi folosit două prilejuri recente — inaugurarea noului sediu al consiliului, la Bruxelles, şi adunarea generală a „asociaţiei pentru tratatul Atlanticului de nord" — pentru a îndemna la intensificarea eforturilor novatoare.

Aceşti specialişti pornesc în general de la proclamarea cîtorva premise false — că acum aproape 20 de ani, cînd a fost încheiat, tratatul Atlanticului de nord avea drept menire să „apere" Occidentul împotriva „primejdiei de agresiune" din răsărit ; că încă de pe atunci îşi propunea să croiască drum unei cooperări multilaterale în cadrul unei adevărate „comunităţi atlantice" ; că împrejurările au făcut ca singurul domeniu în care alianţa a funcţionat să fie cel militar — pentru a ajunge la concluzia că totuşi, în condiţiile actuale, transformările se impun. Felul în care ei privesc aceste „condiţii actuale" merită atenţie. Atunci, de pildă, cînd se aplică degradării progresive a relaţiilor între aliaţi, analiza lor dă dovadă de o remarcabilă sagacitate. Mai niciodată însă investigaţia nu merge dincolo de jocul intereselor contradictorii ale asociaţilor, pînă la o analiză lucidă şi pătrunzătoare a contextului internaţional în cadrul şi în condiţiile căruia se desfăşoară acest joc. Sînt caracteristice din acest punct de vedere aprecierile unui Henry Kissinger, observator atent şi de incontestabilă autoritate al problematicii atlantice. Într-o lucrare publicată acum doi ani şi intitulată fără echivoc „The troubled partnership", („Alianţa tulburată") el scria deja : „Mulţi aruncă răspunderea (crizei atlantice — n.n.) asupra personajului ieşit din comun care este preşedintele de Gaulle. Este neîndoielnic că tacticile intransigente ale preşedintelui Republicii Franceze au produs tensiuni grave în raporturile dintre aliaţi, aşa cum se conturaseră (aceste raporturi) după război. Dar nici un om n-ar fi putut, el singur, să provoace spargerea alianţei. Modificări fundamentale s-au produs în ponderea respectivă a Europei şi Statelor Unite, în natura alianţelor şi în caracterul strategiei". Şi, mai departe : „Din toate primejdiile care ne ameninţă, cea mai gravă este poate aceea ca (...) nostalgia metodelor unei epoci în care America era predominantă şi Europa (occidentală) neputincioasă să devină un obstacol (...) Fizionomia actuală a relaţiilor dintre S.U.A. şi partenerii lor europeni s-a conturat în acea perioadă. Avînd de-a face cu o

Europă devastată, Statele Unite au adoptat față de aliații lor o atitudine paternalistă." De unde, la aliații europeni ai S.U.A., tendința, care s-a menținut multă vreme, „de a influența hotărîrile americane, mai degrabă decît de a dezvolta concepții proprii", de „a-și manifesta dezacordul blocînd aplicarea unor măsuri deja acceptate, mai degrabă decît propunînd alternative".

„Sfîrșitul hegemoniei americane"

Kissinger situează la începutul anilor 60 ceea ce el numește „sfîrșitul hegemoniei americane", ceea ce mai exact ar putea fi numit sfîrșitul hegemoniei necontestate a S.U.A. în cadrul alianței atlantice. Între altele, studiul lui Kissinger descoperă aliaților europeni ai S.U.A. o trăsătură comună a cărei enunțare nu e lipsită de savoare : lichidarea imperiilor coloniale ar fi „dat loc unei răsturnări a atitudinilor tradiționale de după război", în așa fel încît observatorul american nu este departe de a acuza de izolaționism politica vest-europenilor doritori să nu se angajeze în conflicte depărtate, în timp ce S.U.A. au devenit „singurul membru al N.A.T.O. care are interese pe scară mondială, ceea ce duce la inevitabile deosebiri de perspectivă". În ciuda efortului aproape constant de a urma linia unei analize obiective, este perceptibilă aci aluzia amăruie la rezistența aliaților europeni față de tentativele de a-i asocia efectiv agresiunii americane în Vietnam. Decalajul crescînd dintre pozițiile S.U.A. și acelea ale diferiților lor aliați europeni nu-și capătă de altfel întreaga semnificație decît în lumina mutațiilor înregistrate în acest timp de situația internațională în ansamblul ei : modificări ale raportului de forțe, procesul de normalizare a relațiilor intereuropene, proces la care eforturile stăruitoare ale țărilor socialiste au avut o contribuție esențială, nevoia firească a țărilor de a se regăsi pe terenul unei cooperări fără discriminări și avantajoase pentru fiecare, discreditul în care s-au cufundat treptat lozincile anticomuniste folosite drept alibi politic la constituirea coaliției atlantice.

Tocmai pentru că izolează relațiile între aliați de acest context — sau i le substituie — remediile pe care autorul „Alianței tulburate" le recomandă rămîn limitate ca și diagnosticul său. Fără îndoială, critica sa e aproape sarcastică atunci cînd se referă la planurile americane de redresare a alianței suferinde : „Printre proiectele pe care le-am pus la punct în nădejdea că vom consolida N.A.T.O., multe au drept scop să facă din punct de vedere psihologic poziția noastră predominantă ; ne străduim să creăm o structură care să interzică fizic membrilor alianței (cu excepția S.U.A.) orice acțiune autonomă. Astfel aliații noștri devin pentru noi niște simpli consilieri. Mai trebuie însă văzut dacă un asemenea sistem slujește pe termen lung vitalitatea politică a alianței".

Dar, în ciuda energicei sale apostrofe, Kissinger nu merge mult mai departe : el preconizează doar ceva mai multă înțelegere pentru personalitatea și susceptibilitatea țărilor aliate, adoptarea unor structuri ceva mai suple care să dea acestor țări sentimentul unei oarecari libertăți de mișcare.

Am insistat atît asupra analizei și concluziilor lui pentru că, după ce a fost un timp caracteristic acelei părți a gîndirii politice americane pe care am putea-o numi atlantic-liberală, acest fel de a gîndi este astăzi adoptat — nu cu plăcere, dar adoptat — și de unele cercuri guvernamentale. În aceste cercuri și „planul Harmel", actualmente în studiu, a fost bine primit. Planul — sau mai bine zis coordonatele a ceea ce ar urma să devină un plan — poartă însă pecetea tendințelor contradictorii despre care am mai vorbit, a dublei preocupări pentru interesele proprii și pentru o anumită unitate atlantică. Pentru prima dată, ideea de a conferi alianței atlantice sarcini politice legate de dezvoltarea contactelor internaționale a fost abordată la sesiunea din decembrie 1966 a consiliului ministerial al alianței de către ministrul de externe belgian. La începutul primăverii, misiunea de a începe pe baza acestor propuneri inițiale elaborarea unui plan a fost încredințată unui „grup special" împărțit în patru comisii și prezidat de secretarul general Manlio Brosio. Acest „grup special", a cărui ultimă reuniune a avut loc săptămîna trecută, se va întîlni din nou miercurea viitoare pentru a asculta raportul la care lucrează în momentul de față secretarul general, un tur de orizont asupra subiectelor examinate, în principal, pare-se asupra relațiilor statelor membre cu țările socialiste din Europa. (După cît se știe, sarcinile politice pe care alianța intenționează să le asume ar mai privi atitudinea membrilor săi în problema germană, precum și definirea unei „orientări occidentale comune" față de alte regiuni ale lumii decît cele incluse în zona Atlanticului de nord). Mai departe, „grupul special" urmează să înainteze rezultatele activității sale sesiunii din decembrie a consiliului ministerial.

Pentru a înțelege mai bine interesul cu care membrii alianței atlantice au întîmpinat propunerile Harmel, trebuie să ținem seama de impopularitatea, stînjenitoare pentru multe guverne, a obligațiilor militare atlantice. Mai ales retragerea Franței din N.A.T.O. a subliniat în mod public faptul că structurile militare ale alianței constituie pentru participanți nu numai o povară economică, dar și o grea ipotecă politică. Divorțul este flagrant între caracterul ei agresiv și tendințele vieții internaționale (ilustrate între altele de chiar membrii alianței printr-un volum crescînd de contacte la toate nivelurile) spre relații normale, spre cooperare, între state cu orînduiri deosebite. De unde preocuparea, în cercurile politice ale mai multora din țările implicate, de a găsi alianței un rol nou, o nouă fizionomie, în raport cu care politica destinderii să nu mai apară ca o erezie. Spre surprinderea unora din aceste cercuri, ideea a fost întîmpinată favorabil de oficialitatea americană. Din motive întrucîtva diferite : S.U.A., scrie „La Tribune des Nations", consideră că astfel s-ar putea „ca nici o inițiativă a membrilor alianței atlantice față de țările răsăritene (...) să nu poată scăpa unei reguli denumite de coordonare", modalitate practică de a controla acest sector al diplomației aliaților lor. Astfel folosit, „planul Harmel" ar putea ajunge să impună membrilor coaliției noi obligații — fără a reduce nimic din cele vechi. Este de altminteri semnificativ că Franța, care din punct de vedere al vechilor obligații și-a creat o situație cu totul specială, manifestă destulă rezervă față de proiectatul gen de renovări. În cercurile delegației franceze se lasă să se înțeleagă că Parisul nu a respins integrarea militară pentru a accepta un organism sau un mecanism care să definească o politică obligatorie pentru toți membrii alianței...

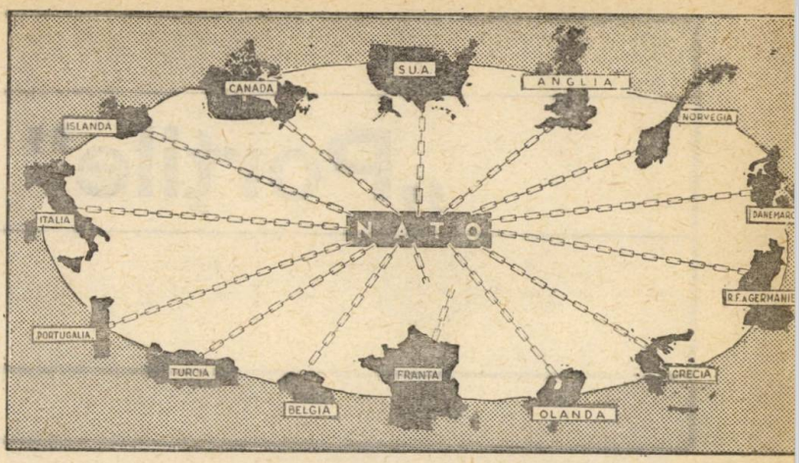

N.A.T.O. nu mai are toate lanțurile întregi
(Din **Christian Science Moniter**)

De altfel, în timp ce proaspăt descoperita vocație a alianței atlantice de a se defini ca un instrument al destinderii este obiectul unei largi publicități, mai discret și mai concret expertii militari ai alianței își continuă activitatea. Tot sesiunii din decembrie a consiliului ministerial îi va fi înaintat — nu sub forma unor documente de lucru ca „planul Harmel", ci sub aceea a unui proiect sistematizat și pus la punct — un program cincinal (1968—1972) de înarmare.

În primul volum al recentei sale „Istorii a războiului rece", André Fontaine, care nu este de fel un adversar al alianței atlantice, scrie cu privire la tratatul pe baza căruia aceasta a fost constituită : „...reiesea cu evidență din dezbaterea de la Capitoliu asupra ratificării că genul de asistență la care se gîndeau Statele Unite era esențialmente militar (...) Fără nici o dificultate Truman a obținut aprobarea Congresului pentru un vast program de livrări de arme membrilor noii aliante...". Militar a fost, militar a rămas caracterul fundamental al alianței atlantice. Iar actualele intenții de „reconversiune" nu lasă loc iluziilor : generată de războiul rece și întreținîndu-l, alianța atlantică este organic (nu organizatoric) improprie altor țeluri. Singurul serviciu pe care l-ar putea face cauzei înțelegerii și cooperării între state ar fi să dispară. Pentru ca să poată dispare însăși împărțirea Europei în blocuri, pentru realizarea unor pași concreți pe drumul securității acestui continent. Experiența a arătat că relații normale, de respect mutual, de cooperare multilaterală, se stabilesc și se dezvoltă rodnic între state atunci cînd nu sînt supuse barierelor artificiale ale unei „coordonări" supranaționale. Pentru a-și cuceri securitatea, Europa are nevoie de o bogată rețea de legături pe toate planurile cooperării între state egale în drepturi și suverane. Este de altfel semnificativ că, printre cei chiar care discută acum despre sarcinile de viitor ale alianței atlantice, nu sînt puțini cei obsedați în fond de întrebarea dacă această alianță mai are vreun viitor.

Florica ȘELMARU

„Porţile" primitoare ale OLANDEI

Ion Găleteanu

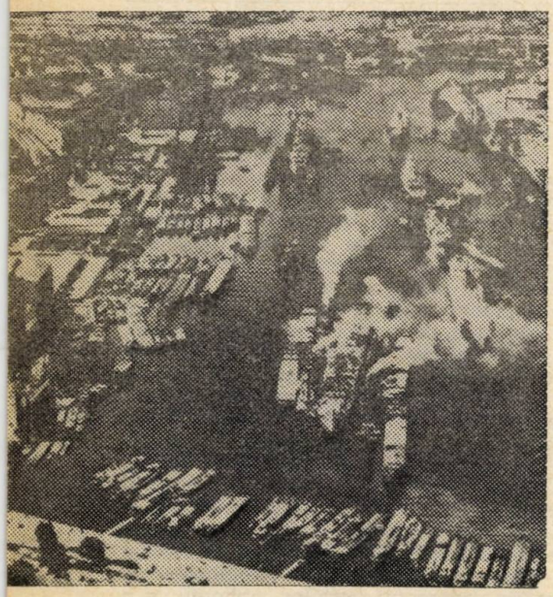

Portul Rotterdamului, Maas, unul din cele mai mari din lume

Moara de vînt, vechiul simbol al peisajului olandez

În istoria omenirii, Olanda îşi are locul său bine definit. Se poate spune că nu există domeniu de activitate în care numele acestei ţări să nu fie prezent prin realizări de importanţă internaţională. Calculînd după suprafaţa teritoriului, Olanda se numără printre ţările mici ale lumii, însă prin realizările poporului său poate fi considerată drept unul din cele mai avansate state din lume.

Înzestraţi cu un îndrăzneţ spirit de iniţiativă, buni comercianţi şi, în acelaşi timp, gazde primitoare, olandezii şi-au conceput şi amenajat în aşa fel „porţile" de intrare şi ieşire din ţară, încît acestea constituie nu numai importante obiective economice, ci şi adevărate puncte de atracţie turistică.

DIN LUPTA PENTRU STĂPÎNIREA MĂRII S-A NĂSCUT UN AEROPORT ULTRAMODERN

Amsterdamul, principalul oraş al Olandei, are acum aproape 800 000 de locuitori. Cu multe secole în urmă el a devenit cunoscut drept unul din marile porturi maritime ale Europei. De aici au pornit peste mări şi oceane nenumăraţi navigatori olandezi care, prin priceperea şi perseverenţa lor, au descoperit noi teritorii, au înscris pe hărţile de navigaţie maritimă noi drumuri şi elemente geografice. De-a lungul secolelor, Amsterdamul a devenit un mare centru industrial, comercial şi financiar, un important punct de tranzit spre toate continentele lumii. Şi astăzi încă, gazdele noastre olandeze afirmă cu satisfacţie că activitatea comercială şi financiară a Amsterdamului este atît de intensă, încît se poate spune că „la Amsterdam se cîntăreşte jumătate din aurul lumii".

În scurta noastră vizită în Olanda ne-am putut da seama că într-adevăr Amsterdamul este un mare centru economic şi cultural, un important obiectiv turistic. Aşezarea sa pitorească, numeroasele canale care îl străbat, construcţiile monumentale — nu atît prin mărimea lor, cît prin măiestria constructorilor —, muzeele şi pieţele sale, împodobite cu statui şi fîntîni arteziene, au făcut din Amsterdam un oraş care merită cu adevărat denumirea de „Veneţia Nordului". O plimbare cu vaporaşul pe cele cinci inele de canale care străbat oraşul dă posibilitate călătorului să ia contact cu istoria Amsterdamului, să privească numeroasele sale clădiri şi cartiere întregi construite pe piloni, să vadă docurile şi numeroasele întreprinderi în care pulsează forţa economică a Amsterdamului de azi.

Amsterdamul este, de fapt, capitala economică a Olandei. Reşedinţa oficială a guvernului se află însă la Haga, al treilea oraş ca mărime al Olandei, aflat la jumătatea drumului între Amsterdam şi Rotterdam. Oare întîmplător să se fi stabilit reşedinţa guvernului la Haga? Sau poate conducătorii statului şi guvernului au ţinut seama de necesitatea politică şi economică de a aşeza capitala administrativă a ţării între Amsterdam şi Rotterdam? De-a lungul istoriei, între oraşele Amsterdam şi Rotterdam — cele mai mari oraşe ale Olandei — s-a dus o permanentă luptă de concurenţă pentru supremaţie. Amîndouă porturi la mare, avînd poziţii asemănătoare şi, în acelaşi timp, foarte apropiate (aproximativ 70 de kilometri), fiecare din aceste oraşe a luptat continuu pentru a deveni „cel mai mare".

În ultimele decenii, datorită unui complex de împrejurări, însă mai ales în urma creşterii aproape nelimitate a tonajelor navelor oceanice, care nu puteau intra în portul Amsterdam, acest oraş-port a început să cedeze prioritatea Rotterdamului. Oamenii de afaceri din Amsterdam nu şi-au pierdut însă iniţiativa şi spiritul întreprinzător. Pornind de la faptul că în momentul de faţă transporturile aeriene sînt în plină expansiune, cîştigă tot mai mult teren în dauna transporturilor maritime de călători, Amsterdamul a luat iniţiativa construirii unui mare aeroport, care să deservească nu numai interesele Olandei, ci să fie, în acelaşi timp, un punct de tranzit spre toate continentele, pentru toate marile linii aeriene ale lumii. Aşa a luat fiinţă aeroportul „Central Schiphol" din Amsterdam, considerat în prezent ca fiind cel mai mare şi mai modern aeroport din Europa. Construit recent — a intrat în exploatare în anul 1967 — „Central Schiphol" se bucură din plin de toate avantajele oferite aviaţiei de tehnica modernă. La rîndul său, clădirea aeroportului beneficiază de toate cuceririle ştiinţei în materie de arhitectură şi confort pentru călători. De fapt, aerogara este un mic orăşel, cu magazine şi restaurante, hoteluri şi instituţii sanitare, poştă şi ghişee de schimb valutar etc. Sălile de aşteptare sînt atît de mari, încît ar putea fi amenajate cu uşurinţă cîteva terenuri de volei sau baschet.

Proiectanţii aeroportului afirmă că acest mare nod de transporturi aeriene are capacitatea să asigure anual 95 000 de aterizări şi decolări — deci una la circa cinci minute — pentru avioane de toate tipurile, permiţînd călătoria a aproximativ 12 milioane de pasageri anual. Rezultă de aici că întreaga populaţie a Olandei, care numără aproape 12,5 milioane de locuitori, poate fi transportată pe calea aerului într-un an, prin intermediul curselor obişnuite care pleacă şi sosesc prin aeroportul din Amsterdam. Merită remarcat şi un alt amănunt: de pe aeroportul din Amsterdam decolează în fiecare zi, la orele 17,00, două avioane de pasageri în direcţia New York. Este singurul aeroport din lume de unde îşi iau zborul — în acelaşi moment şi în aceeaşi direcţie — două avioane de pasageri.

Înainte de a încheia această prezentare a principalei „porţi aeriene" a Olan-

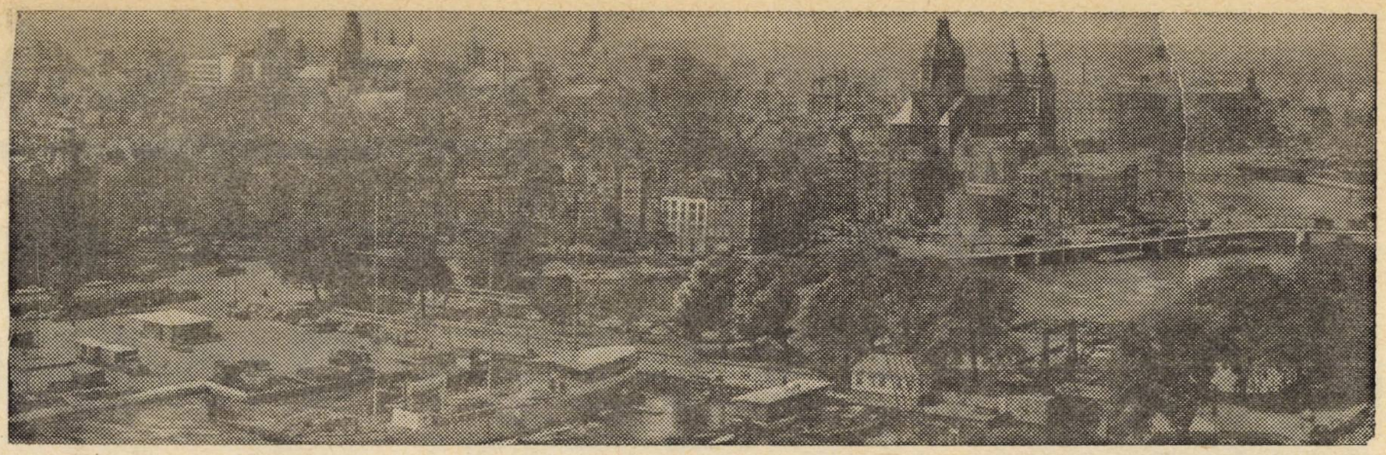

Vedere panoramică a oraşului Amsterdam

dei, meritä amintit cä terenul pe care se aflä construit aeroportul din Amsterdam a fost cîndva fund de mare. În primele decenii ale secolului trecut, acest teren a fost smuls de sub stăpînirea apelor mării, prin munca harnică a olandezilor, care au construit un întreg sistem de diguri şi canale de drenaj. Pentru construirea pistelor de aterizare ale aeroportului din Amsterdam a fost nevoie de atît ciment, încît, cu aceeaşi cantitate, se poate construi o autostradă modernă, lungă de 200 km.

NU PE TĂRMUL OCEANULUI, CI ÎN INTERIORUL OLANDEI SE AFLĂ CEL MAI MARE PORT

...*Rotterdam*, principalul port maritim al ţării, este considerat astăzi drept cel mai mare port din lume. E greu să descrii Rotterdamul numai după o vizită de cîteva ore, însă impresia de neşters a călătorului este aceea că, în afară de clădiri, în acest oraş-port, sau port-oraş, totul se află într-o continuă mişcare. E foarte greu să defineşti unde începe oraşul şi unde începe portul. Faptul că Rotterdam a fost construit la adăpostul digurilor, în delta fluviului Maas, în apropierea mării — dar nu chiar la mare — a creat asemenea condiţii încît portul se întinde pe o distanţă de 36 km, nu pe ţărmul mării, ci în interior, spre continent. Bineînţeles că şi pe ţărmul mării construcţiile portuare sînt impresionante. Golfuri şi canale navigabile pătrund adînc în interiorul oraşului, făcînd ca bulevardele pe care circulă autoturismele să se întretaie adeseori cu canale pe care circulă vapoarele. Acum, la Rotterdam se fac mari lucrări pentru amenajarea unor cheiuri la care să poată acosta nave cu un deplasament de peste 200 000 de tone. Lucrările vor fi gata în anul viitor. Rotterdamul va fi singurul port din Europa care va permite acostarea unor nave de asemenea tonaj. Autorităţile portuare din Rotterdam ne-au informat, printre altele, că în momentul de faţă Rotterdamul a devenit un mare port de tranzit pentru întreaga Europă occidentală. De pildă, cărbunele care este importat de peste ocean de către Anglia, R. F. a Germaniei, Franţa şi Belgia, este adus cu nave de mare tonaj pînă la Rotterdam, descărcat aici şi apoi reîncărcat pe nave mai mici, cu destinaţia ţărilor importatoare. Calculele au demonstrat că transportul maritim pe nave foarte mari şi operaţiunile portuare de transbordare sînt mai ieftine decît transportul direct la destinaţie cu ajutorul unor nave de tonaj mediu.

Înţelegînd parcă dorinţa călătorilor străini de a vedea cît mai mult, într-un timp cît mai scurt, edilii Rotterdamului au construit „Euromast", un turn înalt de 118 m, de pe platforma căruia se poate admira întreaga panoramă a Rotterdamului. Am făcut şi noi această călătorie în înălţime şi am rămas încîntaţi de priveliştea oferită. Oraşul se întinde cît vezi cu ochii ; construcţiile nu sînt prea înalte, de-abia acum se construieşte o clădire pentru Facultatea de medicină care, prin înălţimea sa, intenţionează să spargă echilibrul actual.

OLANDEZII ÎNTRE PĂMÎNT ŞI MARE...

Ca orice ţară, Olanda îşi are şi o „poartă" terestră, de data aceasta formată dintr-o largă şi bine întreţinută reţea de şosele şi autostrăzi, la care se adaugă, bineînţeles, căile ferate.

Călătorul care soseşte în Olanda cu maşina, venind dinspre Belgia, oricît de grăbit ar fi, se va opri totuşi cîteva minute pentru a admira măreaţa, aş putea spune îndrăzneaţa, construcţie a podului de la Middelburg. În jurul acestui oraş există o reţea densă de rîuri şi canale pentru navigaţie şi irigaţii, canale care par de neînţeles pentru străinul neiniţiat, dar sînt o problemă de viaţă şi de moarte pentru „teritoriul uscat", pentru însăşi economia olandeză. Fără canalele de aici, fără canalele din întreaga ţară, fără funcţionarea continuă şi exemplară a acestora, o treime din suprafaţa Olandei ar fi acoperită de valurile mării. Ei bine, în această vastă reţea de canale, întretăiate de un mare număr de şosele şi autostrăzi moderne, apare în faţa călătorului, ţîşnind parcă din pămînt, un pod care, prin întinderea sa şi prin soluţiile constructive folosite, poate fi considerat ca o adevărată minune a tehnicii contemporane. Lung de 5 km, podul nu poate fi văzut în întregime. În funcţie de claritatea atmosferei, se pot vedea primele 15-20 de arcuri ale podului, restul pare o linie care se pierde în ceaţă, în largul apelor, pe mare. Construcţia podului a necesitat patru ani de zile. Una dintre soluţiile tehnice adoptate a fost aceea că şantierul pentru producerea elementelor de beton ale podului, fiecare avînd între 150—400 de tone greutate, a fost organizat chiar aici — în apropiere de „picioarele" podului şi s-a mutat, pe măsură ce lucrările podului au înaintat.

Construirea acestui pod, considerat astăzi ca fiind cel mai mare din Europa, a fost determinată de traficul mare existent pe şoselele Olandei şi, mai ales, pe şoselele care o leagă de Belgia, Franţa şi, prin ele, de restul Europei. Interesantă este remarca făcută de interlocutorii noştri olandezi că ideea construirii uriaşului pod de la Middelburg s-a ivit o dată cu recentele discuţii pentru construirea unui tunel care să lege Anglia de Franţa, pe sub Canalul Mînecii, podul fiind considerat de absolută necesitate în momentul începerii circulaţiei rutiere pe sub Canalul Mînecii. Construcţia tunelului, după cum se ştie, încă nu a început — subliniau ei — dar olandezii au terminat podul încă din 1965. În momentul de faţă specialiştii olandezi examinează proiectul de construire a unui mare tunel rutier pe sub apele Escauttului occidental, astfel ca de la Rotterdam la Lille circulaţia rutieră să se facă neîntrerupt pe o autostradă modernă.

...Mulţi din călătorii care vizitează Olanda sînt tentaţi să-şi pună întrebarea : cum este posibil ca Olanda, care luptă pentru a smulge mării fiecare metru pătrat de teren arabil, să aibă totuşi o reţea atît de largă de autostrăzi, care în fond înseamnă restrîngerea suprafeţelor agricole ?

Şi noi ne-am pus această întrebare. Iar răspunsul l-am primit în cadrul convorbirii pe care am avut-o cu dl Leo de Block, ministrul economiei olandeze. Olanda este ţara care are cel mai dezvoltat comerţ intern şi extern calculat pe cap de locuitor. Fără o reţea modernă şi larg dezvoltată de căi de transport — auto, naval şi aerian — nici nu poate fi conceput comerţul contemporan.

Din convorbirile avute în Olanda am aflat că la baza lărgirii şi modernizării reţelei de şosele şi autostrăzi se află un ingenios sistem de finanţare. Numărul mare de automobile, accidentele multe, au condus la apariţia a numeroase societăţi de asigurare. Veniturile acestora creşteau în mod vertiginos, pe măsură ce creştea numărul automobilelor. Statul olandez a „stopat" creşterea nelimitată a beneficiilor societăţilor de asigurare, stabilind ca o cotă-parte a veniturilor acestora să fie „înapoiată" automobiliştilor sub forma construirii de şosele şi autostrăzi moderne. Aşa se face că Olanda are acum o reţea rutieră foarte modernă şi bine amenajată, iar olandezul proprietar de automobil plăteşte o taxă de asigurare obligatorie, care se situează printre „cele mai mari din Europa". În funcţie de marca automobilului şi intensitatea circulaţiei într-o regiune sau alta, taxele de asigurare sînt în aşa fel fixate, încît într-o perioadă medie de cinci ani se plăteşte încă o dată preţul de cumpărare al automobilului. E drept însă că în caz de accident, societăţile de asigurare lucrează exemplar atît la efectuarea reparaţiilor, cît şi la plata despăgubirilor.

...Am părăsit Olanda cu un sentiment de admiraţie pentru harnicul şi talentatul popor olandez. Cînd avionul a decolat, am privit încă o dată pămînturile care au fost smulse cîndva de sub valurile mării. Acum se văd oraşe, grădini şi întinse suprafeţe arabile, canale şi autostrăzi, mori de vînt. Sînt imagini fugare. Rămîne însă de neuitat căldura cu care poporul olandez îşi primeşte oaspeţii, convingerea că „porţile" sale sînt întotdeauna larg deschise pentru prieteni.

AFRICA

și sursele de finanțare din Occident

O cît de sumară privire asupra dezbaterilor care au avut loc de la începutul anului și pînă acum în problemele dezvoltării țărilor „celei de-a treia lumi" îți relevă puternicul curent de critici formulate de foruri și personalități diverse la adresa așezării actuale a raporturilor economice și financiare dintre aceste țări și statele industriale din Occident. Degradarea „termenilor schimbului", datorată creșterii prețurilor la mărfurile industriale produse de acestea din urmă și scăderii îngrijorătoare a valorii de schimb la cele produse de primele, discriminările practicate de o serie de țări industriale în comerțul lor exterior, politica zonelor preferate pe care o promovează, împuținarea fondurilor destinate „ajutorului" pentru dezvoltare, deteriorarea sistemului de credite (Asociația Internațională pentru Dezvoltare a anunțat — de pildă — că nu mai dispune de fonduri) a cărui funcționare a creat un adevărat ciclu infernal al datoriilor în perpetuă progresie, constituie o parte a factorilor care au produs mari dificultăți eforturilor de creștere economică ale țărilor subdezvoltate.

Cum se reflectă pe continentul african punctul critic la care au ajuns raporturile „bogaților" cu „săracii", îndeosebi în cea mai acută dintre probleme, aceea a resurselor financiare necesare dezvoltării ?

DOUĂ DIN DOUĂZECI

Una din problemele majore ale dezvoltării este cea a resurselor financiare, necesare nu numai pentru investiții în industrie, căi de comunicații, agricultură etc. ci și pentru susținerea schimburilor internaționale ale țărilor rămase în urmă din punct de vedere economic. În lumea contemporană, această problemă se pune într-un context cu totul special : pe de o parte, cele mai multe din țările în curs de dezvoltare — și în Africa situația este cu deosebire caracteristică — au ca rezervă fundamentală de acumulare comerțul lor exterior ; pe de altă parte, țările capitaliste dezvoltate sînt presate de o nevoie imperioasă de lărgire a „spațiilor economice", în care se includ și investițiile în străinătate. Dar tendința de lărgire a „spațiilor economice" în condițiile reducerii rezervelor clasice de acumulare, coroborată cu criza sistemului monetar interoccidental și cu presiunea capitalurilor americane asupra celorlalți concurenți au creat în ultimii ani, în Occident, „distorsiuni" în mișcarea internațională a capitalurilor.

În acest cadru, înfruntarea concurențială a „bogaților" s-a repercutat nefast asupra „săracilor", care s-au văzut loviți pe mai multe laturi în același timp. Pentru a-și asigura competitivitatea, marile corporații și consorții au manevrat în direcția scăderii prețurilor la produsele de bază ale țărilor subdezvoltate și creșterii prețurilor la produsele fabricate în țările industriale. Decalajul dintre acești doi termeni, defavorabil țărilor în curs de dezvoltare și favorabil corporațiilor, constituie una din rezervele de acumulare importante în lumea capitalistă contemporană. Se pune, evident, întrebarea, cum a fost cu putință acest lucru pe piața mondială, unde ar trebui să acționeze legile cererii și ofertei ? Adevărul este că această piață este departe de a se înfățișa ca un teren de liberă competiție. Dispunînd de stocuri de rezervă (uneori intervin și stocurile „strategice" guvernamentale), de surse proprii de materii prime, posedînd fondurile de finanțare sau posibilitățile de credit necesare schimburilor și stăpînind vaste piețe de desfacere, marile corporații au la îndemînă toate armele economice pentru a sili țările subdezvoltate să accepte situația. Cînd este vorba de Piața comună, deși cazul nu este unic, avem de-a face cu o mașină economică proiectată tocmai în direcția restrîngerii posibilităților de concurență din partea țărilor din-afara ei. Legislația și regulile stabilite prin înțelegerile interstatale ale „celor șase" asigură controlul piețelor în domeniile în care industriile lor naționale au interese. Cît despre agricultură, masiv subvenționată (de altfel și în alte țări, de exemplu S.U.A.), spre a-i mări forța competițională, ea constituie pentru produsele agricole ale țărilor africane un concurent cu care nu se pot măsura.

Încercările întreprinse pînă acum în vederea unei organizări a comerțului cu materii prime și de bază ale țărilor africane, care să asigure stabilitatea prețurilor și deci resurse certe pentru finanțarea dezvoltării, au rămas infructuoase. „Din douăzeci de materii prime importante, scrie economistul Pierre Moussa, numai două sau trei fac, la ora actuală, obiectul unor acorduri internaționale privind desfacerea lor, dar și aceste acorduri sînt fragile și, de multe ori, neputincioase". Pentru a avea o ilustrare deplină a implicațiilor acestei probleme, e suficient să arătăm că 90 la sută din exporturile Africii sînt reprezentate de produse de bază (materii prime și semifabricate).

Așa se face că țările în curs de dezvoltare ale continentului african sînt silite să utilizeze aproape integral creditele acordate de diverse organisme internaționale, pentru a acoperi deficitul comerțului lor exterior. Cel mai caracteristic eșantion al acestei situații îl înfățișează asociații Pieței comune. După cum notează raportul unor experți africani, cea mai mare parte a creditelor în valoare de 358 milioane de dolari obținute în 30 de luni de la Fondul European de Dezvoltare (sistem de creditare al Pieței comune) „a servit la compensarea deficitelor produse de degradarea termenilor schimbului între cele două grupuri de țări".

Lucrurile nu stau mai bine nici cu produsele prelucrate, unde posibilitățile de export ale țărilor africane sînt reduse din cauza barierelor discriminatorii ale statele dezvoltate.

AJUTORUL — UN SISTEM BOLNAV

Frustrate pe acest teren, de unde ar putea obține resurse financiare importante pentru dezvoltare, țările africane, în marea lor majoritate, cunosc ritmuri de creștere economică sub nivelul necesităților și posibilităților lor. În plus, sistemul de credit s-a discreditat rapid, el dovedindu-se nu numai incapabil să promoveze dezvoltarea, ci chiar o frînă serioasă a ei. „Sistemul de ajutor pentru țările lumii a treia este bolnav", a declarat Paul-Marc Henri, directorul Programului Națiunilor Unite pentru dezvoltare (P.N.U.D.I.). Care sînt simptomele acestei boli ?

a) Dublarea datoriilor externe ale statelor care primesc ajutoare. „Darul financiar nu este suficient. Împrumutul, fie el și generos, creează o îndatorare pe care să devină insuportabilă", scrie economistul francez Maurice Byé. b) O deplină insecuritate financiară ce nu le permite statelor care primesc ajutor extern să elaboreze proiecte de dezvoltare pe termen lung. „Fiecare dă ceea ce vrea, cui vrea și cînd vrea. Adică, potrivit propriilor interese și nu ale țărilor ajutorate", declară un document al „Centrului Internațional pentru Dezvoltare" (instituție privată occidentală) semnat de cunoscutul sociolog brazilian Josué de Castro. c) Întreține raporturi inechitabile și creează condiții presiunilor politice.

Sistemul de credite prezintă însă și alte caracteristici care sînt de natură să lezeze interesele economice fundamentale ale țărilor africane. În multe cazuri ele sînt acordate pentru proiectele unor companii străine care operează pe continent.

UN „FLUX" ÎN REFLUX

O analiză exhaustivă a fluxului fondurilor către țările africane în curs de dezvoltare este extrem de anevoioasă, pentru că informațiile sînt incomplete și tardive. În plus, investitorii particulari sînt de obicei rezervați cînd este vorba să furnizeze date privitoare la operațiile lor financiare. O statistică pe cinci ani (1960—1964) publicată de O.E.C.D. arată că media anuală a ajutorului public bilateral furnizat Africii de țările membre ale acestei organizații a fost de 1,5 miliarde de dolari, marcînd o stagnare evidentă. Raportat la populație, înseamnă o medie anuală de 5,4 dolari pe locuitor. Lăsînd de o parte contribuțiile financiare ale agențiilor multilaterale, cifrate pe întreaga „lume a treia" la 2,5 miliarde de dolari în cinci ani, din care Africii i-a revenit cel mult o treime, să ne oprim asupra fondurilor private care au totalizat 14,1 miliarde de dolari, pentru toate țările în curs de dezvoltare, cu o medie anuală de circa 2,8 miliarde de dolari. Luînd în considerare proporția de o treime, Africii i-ar reveni cam 1 miliard de dolari pe an capitaluri private din țările O.E.C.D. ; raportat la populație, circa 3 dolari pe locuitor. Dar, în timp ce firmele particulare din țările O.E.C.D. investesc anual 1 miliard de dolari în

Africa subdezvoltată, ele plasează anual în Republica Sud-Africană 4,3 miliarde de dolari. Capitalurile destinate continentului negru nu sînt nici ele orientate fără discriminări. Cel mai caracteristic exemplu este acela al investițiilor americane.

Datele cu privire la investițiile private ale companiilor din S.U.A. în întreaga Africă indică o creștere a lor, de la 2,4 la 3,7 la sută din totalul investițiilor în străinătate ale acestora, într-o perioadă de 15 ani (1950—1964), ceea ce înseamnă că în 1964 au atins nivelul de 1,6 miliarde de dolari. Din această sumă, Africii de sud i-au revenit cam 25 la sută, adică circa 400 de milioane, iar Libiei, unde corporațiile petroliere din S.U.A. sînt solid implantate, 800 de milioane dolari.

O mică socoteală e suficientă pentru a constata cît rămîne restului de țări africane, cu rezerva că mai există Liberia și alte state pe care companiile americane le preferă din motive pe care le vom releva.

Ultimul raport al Fondului Monetar Internațional indică o scădere a investițiilor private către țările în curs de dezvoltare în raport cu investițiile străine în țările dezvoltate. Problema nu este nouă și în cercurile politice și financiare occidentale se discută de multă vreme necesitatea ca „efortul" autorităților publice în direcția ajutorării țărilor în curs de dezvoltare să fie susținut și de investitorii privați.

Ce se constată în cazul Africii ? În afară de faptul că investitorii preferă zonele „sigure", ca, de pildă, Republica Sud-Africană, Liberia și Libia, se mai observă că ei își îndreaptă îndeosebi atenția asupra regiunilor unde găsesc materii prime pentru propriile industrii prelucrătoare sau care sînt lesne realizate pe piața mondială. Aceasta rezultă din însăși structura exporturilor continentului, în care, după cum am arătat, ponderea (90 la sută) o au produsele de bază. Și lucrul este cu atît mai semnificativ, cu cît, dacă în general companiile sînt „rezervate" față de țările în curs de dezvoltare, aducînd argumentul că regimurile politice ale unora din ele nu le oferă suficiente „garanții", ele nu ezită de loc să se implanteze acolo unde le mînă interese presante.

Problema este indefinit mai complexă și ține în ultimă instanță de o concepție asupra raporturilor economice în condițiile lumii moderne. La Banca Mondială s-au făcut studii și s-a elaborat pe baza lor un „cod" care să ordoneze relațiile corporațiilor particulare cu statele în curs de dezvoltare. Există și urmează a fi create organisme de arbitraj pentru rezolvarea litigiilor. Ceea ce iese la iveală cu pregnanță din istoria complexă a acestor relații este însă faptul că activitatea marilor companii industriale și financiare ia o tentă din ce în ce mai pronunțat publică, în vreme ce modul lor de a opera și statutul lor juridic sînt concepute la condițiile epocii de glorie a așa-zisei inițiative private. De aici scăderea fluxului capitalurilor, de aici concentrarea lor unilaterală în anumite domenii, de aici rezervă cînd e vorba de a coopera la implantarea unor întreprinderi de transformare. Mai intervine teama de a fi puse în viitor în fața unui concurent care poate deveni redutabil.

O STRATEGIE „NOUĂ" CU TEZE VECHI

Față de eșecurile concepției și practicilor care au întemeiat pînă acum raporturile țărilor capitaliste dezvoltate cu țările în curs de dezvoltare, cercuri variate de politicieni și experți au trecut la revizuiri critice care au abordat și problemele Africii. Numărul studiilor a crescut în ultima vreme, pe măsură ce decalajul dintre „bogați" și „săraci" s-a mărit. Constituie oare aceste revizuiri critice un indiciu că lucrurile se vor modifica ?

Pentru a răspunde la această întrebare este necesar să ne oprim asupra noii strategii economice pe care o preconizează majoritatea experților occidentali. Ea poate fi rezumată la un singur termen : integrare. Integrarea, organizarea de „piețe comune", cu alte vorbe, este socotită ca soluția cea mai bună la problemele dezvoltării. Teza pare să fi fost adoptată de principalele foruri financiare internaționale și chiar de unele guverne. Un foarte recent proiect, privitor tocmai la Africa, a fost elaborat de trei echipe de experți ai Comunității Economice Europene. El dezvăluie extrem de limpede adîncurile acestei noi strategii. Iată ideile principale, relatate de cotidianul economic francez „Les Echos" :

a) „Multă vreme, poate chiar totdeauna, agricultura va rămîne baza acestei economii (a țărilor africane asociate la C.E.E.) și efortul principal, pe tot continentul negru, cu excepția poate a Gabonului, trebuie îndreptat spre dezvoltarea producției agricole".

b) „Ei (experții) consideră că aceste state mai posedă unele posibilități de industrializare interesante în domeniul bunurilor de consum. Totuși, exploatarea acestor posibilități cere ca statele vecine să accepte colaborarea între ele pe temeiul unor adevărate piețe comune".

c) „Dacă implantarea de noi întreprinderi manufacturiere este posibilă și de dorit, dimpotrivă, experții de la Bruxelles nu sfătuiesc statele asociate să creeze industrii de bază ca siderurgia și chimia care, pentru a fi rentabile, ar trebui să posede o capacitate de producție importantă și ar găsi anevoie în Africa debușee pentru ele".

d) Studiile mai susțin că, în general, industriile prelucrătoare trebuie implantate în țările cu ieșire la mare, iar cele extractive și de materii prime, în țările din interiorul continentului.

Așadar, pentru continentul negru problema dezvoltării nu ar avea, după părerea acestor experți, nici o soluție. I se rezervă în schimb rolul actual de furnizor de materii prime și produse de bază care în cea mai mare parte să fie, bineînțeles, prelucrate în țările capitaliste dezvoltate.

Punctul critic la care au ajuns raporturile economice ale țărilor în curs de dezvoltare din Africa și din restul lumii cu țările capitaliste dezvoltate relevă cu prisosință importanța efortului propriu pentru primele în vederea diversificării economiei, în principal prin industrializarea lor, pentru modificarea locului lor în diviziunea mondială a muncii.

Dezvoltarea „lumii a treia" nu are nevoie de proiecte „globale" sau „continentale", ci de un climat favorabil, de norme echitabile în schimburile economice și în cooperarea tehnică și industrială, de respectarea unui principiu de bază, anume că formele pe care le va îmbrăca modernizarea structurilor economico-sociale în „lumea a treia" nu pot fi elaborate decît de forțele interne ale țărilor, pentru ca nu cumva confruntarea civilizației industriale cu civilizațiile acestor țări să se transforme într-un impact. „Civilizaționismul" și exportul de „modele economice" sînt profund contrare realităților contemporane și apar, de aceea, ca o reeditare „evoluată" a colonialismului.

Radu VASILIU

reflector

CONCURSUL INTERNAȚIONAL „HENRYK WIENIAWSKI"

Nu demult la Varșovia au avut loc două manifestări muzicale : „Toamna varșoviană" și „Jazz jamboree 67". Acum a venit rîndul Poznanului să găzduiască o tradițională manifestare cu caracter internațional. Timp de două săptămîni, 21 de tineri virtuozi din 6 țări își măsoară forțele în cadrul concursului internațional de vioară „Henryk Wieniawski". Concursul, ajuns la cea de a 5-a ediție (a fost inaugurat în 1935, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea marelui violonist polonez H. Wieniawski), este cotat ca una dintre cele mai importante manifestări muzicale poloneze.

Ediția din acest an a început în acordurile concertului în re major de Paganini, interpretat de tînărul polonez Konstanty Kulka, care nu de mult a cîștigat concursul internațional de vioară de la München. Pe estrada amenajată în aula universității Adam Mickiewicz din localitate, de-a lungul a trei etape, tinerii interpreți se întrec în fața unui juriu format din 17 muzicieni, din 13 țări, printre care și prof. Ionel Geantă de la Conservatorul din București. La 19 noiembrie, se vor cunoaște laureații acestui concurs.

Paralel cu concertele propriu-zise, organizatorii concursului au amenajat, în Sala de Marmură a Palatului Culturii din localitate, două expoziții despre istoria și evoluția concursului Wieniawski.

Iosif DUMITRAȘCU
Varșovia, 14 noiembrie

MARINA OSWALD CERE 500 000 DE DOLARI

Se știe că obiectele care au aparținut marilor personalități dobîndesc cu vremea o valoare deosebită. În Statele Unite, colecționarii sînt adesea dispuși să plătească sume fabuloase pentru a intra în posesia lor. Și totuși pînă și la Dallas a provocat surprindere îndrăzneala Marinei Oswald (după numele actualului ei soț Porter), văduva presupusului asasin al președintelui Kennedy. Ea a dat în judecată guvernul american pretinzînd jumătate de milion de dolari despăgubiri pentru efectele personale ale lui Lee Harvey Oswald confiscate de justiție. E vorba de circa 300 de obiecte : cămăși, pulovere, bricege, un portmoneu, hîrtia prin care i s-a adus la cunoștință că este îndepărtat din rîndurile infanteriei marine etc.

PRIMA CROAZIERĂ A VASULUI „ARCHÉONAUTE"

„Archéonaute", noul vas francez de cercetări arheologice submarine, a părăsit de curînd Marsilia pentru primul său voiaj de explorare.

Vasul, care dispune de televiziune submarină, de telefon fără fir, de un aparat de sondaj și de un turn de plonjon, trebuie să întreprindă studiul sistematic al pozițiilor reperate și explorarea plajelor acoperite de apă din era quaternară.

600 000 RADIOAMATORI

Istoria radioamatorismului mondial începe în aprilie 1922, cînd francezul Léon Deloy a stabilit cîteva legături bilaterale cu colegi din Anglia, pentru ca după cîteva luni să izbutească să se facă auzit și dincolo de Atlantic. În următorii trei ani amatorii izbutesc să folosească game de unde din ce în ce mai scurte, putînd stabili și legături în telefonie. Ei înființează în 1925 prima lor asociație, I.A.R.U. (International Amateur Radio Union), care cuprinde astăzi peste o jumătate de milion de membri. Numărul total al radioamatorilor de pe glob este, după agenția France Presse, de 600 000, dintre care jumătate în S.U.A. și U.R.S.S.

Mercenarii din Congo fac raidurile din junglă cu autoblindate moderne, echipate cu arme rapide și instalații de radiotelefonie

Un mercenar la Bukavu în poza lui favorită: gata să pună mîna pe pistol

MERCENARII

De unde vin? Cine-i plătește? Cum își procură armele? Ce vor aceste „profesional comando" recrutate din rîndurile celor mai periculoși indivizi?

Din noaptea de 5 iulie și pînă acum cîteva zile, Cartierul general al Armatei Naționale Congoleze din Kinshasa n-a ieșit din starea de alarmă. De trei ori, în aceste patru luni, asupra tinerei, bogatei și întinsei țări din centrul Africei s-a abătut flagelul mercenarilor. Ei nu sînt mulți. Cîteva sute de inși. Dar pofta lor de a distruge inspiră groază. De unde vin? Cine-i plătește? Cum își procură arme? Ce vor aceste „profesional comando" recrutate din rîndurile celor mai periculoși indivizi?

Tot de trei ori, în cursul acestor luni de încordare, guvernul generalului Mobutu s-a adresat Consiliului de Securitate. El a cerut înaltului for internațional să intervină, cu atitudine fermă și procedură urgentă, pentru a opri raidurile de mercenari chiar de la bazele lor de pornire care se află în Angola și Rhodesia. Autoritățile de pe aceste două teritorii se fac vinovate de complicitate nu prin toleranță, ci prin participare activă la pregătirea bandelor de teroriști. Ele găzduiesc agențiile unor așa-numite „cluburi de interese financiare", din buzunarele cărora vin banii pentru mercenari. Angola și Rhodesia adăpostesc și întrețin rețele de recrutare, tabere de antrenament, sisteme de telecomunicații, baze logistice miniaturizate dar complet și bine echipate pentru lansarea fiecărui „profesional comando", cum le place mercenarilor să se intituleze. Împotriva acestor acte de agresiune protestează guvernul din Kinshasa, sprijinit de cercuri din ce în ce mai largi ale opiniei publice internaționale.

Sancționarea acestor bande și a celor ce le susțin a întîrziat de altfel prea mult. Poate că și acum ar fi rămas numai în stadiul teoretic, dacă pentru lichidarea bandelor năimite care au intrat pe teritoriul congolez guvernul din Kinshasa nu s-ar fi bizuit pe două forțe noi: solidaritatea statelor africane vecine și Armata Națională Congoleză. Această armată — despre care un comandant al mercenarilor, un „leopard" arogant, spunea, nu de mult, că nu luptă noaptea de frica duhurilor — a reușit să nimicească principalele trei „profesional comando", cu toate că erau conduse de trei „lupi albi", de „invincibilul" Mike Hoare, refugiat acum la Londra, de „invulnerabilul" Bob Denard, azi pe jumătate paralizat la Salisbury, și de „intruvabilul" Jean Schramme, așteptat la Bruxelles, dacă a reușit să iasă din apele lacului Kivu.

După o lungă și dramatică înfruntare, tînăra armată națională congoleză și-a demonstrat superioritatea, spulberînd legenda despre „abilitatea" unităților mercenare, a căror „suplețe" n-a mai putut fi salvată decît cu bunăvoința Crucii Roșii Internaționale.

ÎNCHIRIAȚI PE TERMEN FIX

Mercenari au existat de cînd lumea, dar niciodată nu s-au încununat de glorie. Herodot știa că peste 400 000 de soldați cu leafă, adunați din Nubia, din Liban și din Grecia serveau în armata Faraonilor și că ei au contribuit, în mare măsură, la dispariția acelor dinastii milenare. Cartagina, cetatea peste măsură de bogată și de lacomă, ai cărei negustori armau cu plăcere sute de nave dar neglijau infanteria, a închiriat mercenari și i-a folosit în războaiele de cucerire. Cînd nu a mai putut satisface pofta lor de bani, cetatea a fost pustiită de propriii săi lefegii. Imperiul roman de răsărit, care nu avea armată națională, s-a destrămat în revoltele de palat ale mercenarilor. Ei erau adevărații stăpînitori politici, dar locuitorii tîrgurilor, supuși prin sabie, plăteau birurile cu o singură condiție: paza

(Continuare în pag. 22)

Coloană de locuitori negri păzită cu arma în mînă de mercenari, în Katanga

DIN EŞEC IN EŞEC

Corespondenţă specială din Kisangani de la

Mohamed Bahri

redactor-şef adjunct la „Jeune Afrique"

Dintr-o călătorie de 2 000 de km în cursul căreia, în patru zile, pornind din Kinshasa, am vizitat diferite regiuni ale provinciei Katanga, m-am înapoiat cu două certitudini.

În primul rînd, mercenarii veniţi din Angola au pătruns pe o adîncime de 260 de kilometri în interiorul Congoului şi au ajuns pînă în satul Kayembe, situat la 130 kilometri de centrul minier Kolwezi. Apoi, faptul că ei s-au înapoiat la bazele lor de plecare nu înseamnă că nu vor mai reveni în Congo.

Am plecat din Kolwezi şi am călătorit cu automobilul aproape şase ore pe un drum de pămînt roşu aşa cum este tot teritoriul Katangăi, uneori nisipos, şi care, în orice caz, pune la grea încercare suspensiile vehiculelor. Era deja noapte cînd am ajuns la Mutshatsha, şi am reuşit să discut cu ţăranii la lumina farurilor furgonetei „Volkswagen" cu care călătoream. Mi-au confirmat ceea ce aflasem la Kayembe, sătuleţ de 500 de suflete, cu colibele împrăştiate între termitiere uriaşe, situat la 40 kilometri nord de Mutshatsha. Mercenarii erau europeni şi africani. Purtau haine militare şi erau înarmaţi. Un prim grup de patru mercenari a sosit în sat la 2 noiembrie spre ora 13, în drezină, însoţit de directorul căilor ferate B.K.C. din Mutshatsha, Dewerse. Un al doilea grup urma să apară peste o oră, transportaţi de trei camioane şi un mic autobuz. În total mercenarii erau „15—20 de europeni şi vreo 30 de africani".

Africanii au adunat toată populaţia în apropiere de gară. Tshisola Janvier, monitorul şcolii din Mutshatsha, care era de faţă, povesteşte : „Ne-au obligat să strigăm «Trăiască Chombe». Ne-au spus că el se afla la Kisenge şi că va trebui să fim mulţumiţi atunci cînd fostul nostru preşedinte va sosi aici. Ne-au spus că ei erau primii mercenari, că alţii se aflau la Kisenge şi că erau de asemenea mulţi în Angola, că urmau să atace Kolwezi".

Mercenarii staţionaţi în Angola şi conduşi de Bob Denard intenţionează să dezlănţuie operaţiuni de hărţuire împotriva Congoului pe toată întinderea frontierei sale cu Angola. Ceea ce s-a produs în Katanga s-ar putea repeta mîine din nou fie aici, fie în Congo inferior. Se semnalează deja avioane portugheze care au efectuat zboruri deasupra regiunii Matadi. Potrivit altor zvonuri neconfirmate, grupuri înarmate — mercenari sau soldaţi portughezi, nu se ştie — au făcut incursiuni la Tshikapa.

Mercenarii care au pătruns în Katanga prin Luashi, localitate situată la 7 kilometri de frontiera angoleză, nu erau mulţi la număr. S-au împărţit în două grupuri, unul îndreptîndu-se spre Kisenge iar celălalt spre Kasai, pentru a da impresia că erau numeroşi. Au încercat, de asemenea, să provoace panică, folosind de bunăvoie sau cu forţa pe complicii civili belgieni. Astfel, directorul căilor ferate B.K.C. din Mutshatsha a telefonat la Kolwezi pentru a anunţa că există trei trenuri cu mercenari pe lîngă 12 camioane şi 2 jeepuri şi că efectivul lor total se ridică la 1 000 de oameni.

Mercenarii nu au încercat niciodată să stabilească contactul cu armata naţională congoleză : cele două ciocniri care au avut loc, prima la 2 noiembrie la Kayembe, a doua la 6 noiembrie, la Kasai, pot fi considerate drept întîmplătoare.

La primul contact cu armata naţională congoleză la Kayembe, mercenarii au făcut stînga împrejur. Dar ei şi-ar fi continuat probabil drumul pînă la Kolwezi, şi chiar mai departe, dacă armata naţională nu ar fi fost acolo.

Mercenarii s-au autocalificat drept „armată de eliberare naţională". Ei au încercat să înroleze oameni la faţa locului, în special pe jandarmii concediaţi, oferind o primă la angajare.

Evacuarea tuturor europenilor, concomitent cu retragerea mercenarilor, arată intenţia acestora din urmă de a dezorganiza viaţa economică şi socială a regiunilor pe care le rîvnesc.

S-a crezut cîtva timp că Denard a lansat atacul asupra Katangăi pentru a-l uşura pe Schramme aflat într-o situaţie proastă la Bukavu. Este mai probabil că a profitat de această situaţie pentru a dezlănţui el însuşi operaţiunea lui de hărţuire.

Pentru a face faţă acestei situaţii, armata naţională congoleză trebuie să se bizuie pe mobilitate. Se pare însă că nu dispune de mijloace care să-i permită să se deplaseze rapid. În prezent, ea este nevoită să rechiziţioneze camioane ale „Gecomin" („Compania generală minieră", înlocuitoarea lui „Union Minière").

Unităţile sale au respins pretutindeni pe mercenari, care din eşec în eşec au pierdut întreaga lor putere de luptă.

În regiunile pe unde au trecut mercenarii, autorităţile congoleze nu precupeţesc nici un efort în vederea normalizării vieţii, trimiţînd medici, medicamente şi alimente.

Aceasta este condiţia necesară pentru ca locuitorii din Katanga şi Congo inferior să ştie cine sînt adevăraţii lor prieteni şi cine, duşmanii lor.

din micile lor așezări să nu o facă mercenarii, ci localnicii înșiși, ca să poată, cel puțin, să doarmă liniștiți. Crimele și jafurile „soldaților de meserie" sînt pomenite în tot Evul Mediu. Raidurile mercenarilor, conduși de Roger de Flor, „el gran catalan", care au jefuit ținuturile din Pirinei pînă la Constantinopole, la începutul veacului al XIV-lea, au rămas legendare. Italia prerenașterii, însîngerată timp de două sute de ani de războaiele orașelor, a păstrat zguduitoare mărturii ale bătăliilor date de mercenari sub comanda condotierilor, celebri mai mult prin crime decît prin autoritate militară. Machiavel considera mercenariatul, care în secolele XIII—XIV devenise în peninsula italică un fel de instituție, ca pe o nenorocire mai mare decît molimele.

Mercenarii erau recrutați și pe atunci întocmai ca în zilele noastre — dovedind o deplorabilă continuitate — dintre oamenii fără căpătîi, din drojdia socială încă în fermentație. Ei întîlneau agenții recrutori în cîrciumile sordide și lupanarele din porturi, ceea ce se întîmplă și în zilele noastre, cu unele modificări de decor. Erau închiriați pe termene fixe, cu lefuri mai mult promise decît plătite. Legea nescrisă a mercenariatului, formulată de condotierul Montreal d'Albarno, transmisă pînă în zilele noastre și, într-un fel, codificată în normele faimoasei „Legiuni străine", era de un cinism fără ocol : rigoarea disciplinei pînă la moarte, înăuntrul unității de luptă și dreptul nestăvilit de a jefui și ucide, în afara ei. Un comandant îi înarma și îi învăța pe recruți să lupte pe măsura artei militare a timpului. Accentul principal era pus pe intensitatea antrenamentului fizic, condiție esențială pentru a supraviețui în luptă. Toată pregătirea mercenarilor era — și a rămas — pur tactică. Strategia, înțeleasă ca o perspectivă mai largă a acțiunii, nu-i interesa, de vreme ce luptau fără să știe de ce și nici pentru cine, simple instrumente de război, prețuind atît cît pot fi rentabili. Isprăvile lor prefațează, la scară mică, ceea ce vor fi, mai tîrziu, luptele cu armele în mîini pentru stăpînirea debușeurilor și războaiele colonialiste.

Mercenariatul, ca principală forță militară, și-a văzut declinul o dată cu epoca modernă. „Companiile" de infanterie spaniolă și elvețiană, care puteau fi închiriate pe sezon și dădeau bătălii teatrale, trecînd, cu minimum de pierderi, de la un prinț la altul, devin unități de paradă.

Centurionii moderni

S-ar fi putut crede că mercenarii au rămas doar o cicatrice în istorie. Din nenorocire, ei reapar, sînt recrutați pentru vînătorile de sclavi din Africa și se specializează în raidurile de exterminare organizate de colonialiști. Într-un fel neașteptat, dar nu inexplicabil, îi întîlnim și astăzi în slujba colonialiștilor și neocolonialiștilor. În locul marilor formații demodate de tipul „Legiunii străine", ei — și mai ales patronii lor — preferă modalități mai subtile. Apar grupuri de „specialiști", și de „centurioni invulnerabili". Ocaziile de a se angaja nu lipsesc. Reaimurile dictatoriale din America Centrală oferă salarii bune pentru oameni fără scrupule. Un prim debușeu. Sînt angajați, de asemenea, soldați profesioniști pentru cele din urmă colonii. Agențiile de recrutare nu se uită la acte, nu pun întrebări indiscrete și expediază pe noul angajat în regiuni de unde sînt puține șanse să mai vină vreodată înapoi. Mari debușee pentru mercenari ar fi putut deveni războaiele antinaționale, dacă socotelile de acasă s-ar fi potrivit cu cele de la fața locului. Cum sînt recrutați mercenarii ? Pentru o referință autorizată,

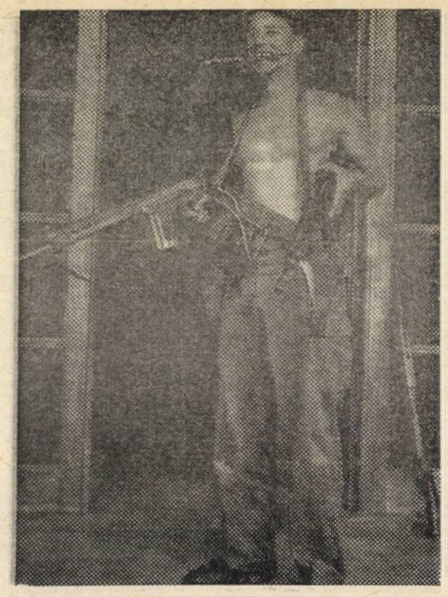

Un mercenar din „comando 5", așa cum îi place să fie fotografiat. În „comando" i se spune „S. M. Ko-Mü" adică „Maiestatea Sa Congo-Müller"

vom reda în rezumat declarația unui mercenar tipic, publicată de revista italiană „L'Espresso", în numărul apărut la 15 octombrie 1967. E vorba de Ted B. Braden, fost sergent în armata americană. Fără profesie, plictisit să tot umble zadarnic în căutarea norocului, Braden s-a hotărît să încerce meseria de mercenar și în 1964 a plecat în Vietnamul de sud. A comandat o grupă de luptă prin junglă, zice el, „gata să se arunce cu plăcere asupra prăzii". Dar cum „prada" nu părea cîtuși de puțin gata să facă plăcerea lui Braden, el și-a modificat părerea despre război și s-a retras la Saigon, într-o rețea de spionaj, la prețul de 800 de dolari pe lună. „Vînătoarea de oameni", cum îi spune el însuși, a mers cum a mers, pînă spre sfîrșitul anului 1966, cînd, găsindu-se în scopuri profesionale în „Caravelle-Bar" din Saigon, a auzit că se caută soldați de meserie, bine plătiți, pentru Congo. Mercenari. „Nu știam pentru cine și pentru ce motive voi lupta, declară el, dar asta nu prea are importanță pentru un profesionist". După o călătorie rapidă în S.U.A., Braden a ajuns, la 7 ianuarie anul acesta, la Londra. De acolo la Bruxelles, unde i se spusese că recrutările se fac de către un birou al societății „Union Minière du Haut Katanga". Informația era „greșită", dar Braden a fost totuși îndrumat, cu bunăvoință, spre alt birou, anonim, care l-a expediat în Rhodesia, la Salisbury. A tras la „elegantul" hotel Meikles și primul drum l-a făcut la bar. Aici a întrebat, discret, dacă știe cineva unde l-ar putea găsi pe maiorul Mike Hoare. „Mike ?" — i-a răspuns proprietara barului, o scoțiană cu numele Sis. „Vrei să intri în legătură cu Comando 5 ?" Nimic mai simplu. Se află în Africa de Sud, la Johannesburg. Contactul se face cu ajutorul lui Ralph Hyder, recrutor șef, care poate fi găsit în marele hotel „Windsor", tot la bar. Și așa, din bar în bar, Ted Braden a ajuns în Kruis Street 37, într-un bloc unde, în apartamentul nr. 600, se afla sediul biroului de recrutare pentru mercenari. A semnat contractul de angajament, a primit un aconto, a semnat o polită de asigurare în valoare de 20 000 de dolari și a căpătat o nouă identitate, aleasă chiar de el, devenind Joseph Edward Horner, cetățean canadian, identitate care aparținuse unui camarad de unitate, mort în Vietnam. A urmat o scurtă perioadă de antrenament, în timpul căreia Braden a învățat principala regulă de luptă pe care o recomandau noii lui instructori, rezumată în formula : „dacă-i negru, e dușman". Braden, a cărui experiență militară era totuși destul de bogată, nu-și ascunde mirarea față de calitatea armelor încredințate mercenarilor. În general, arme ușoare, ușor manevrabile, dar mult perfecționate față de cele uzuale din armata regulată. La prima vedere, „Comando 5" părea a fi o colecție dezordonată de aventurieri, formată din 87 de inși cu dublă identitate, adunați din cele mai felurite straturi sociale, pseudo-intelectuali ratați, criminali evadați, bolnavi incurabili, maniaci ai crimei și morfinomani, cum îi califica însuși comandantul lor, Mike Hoare. În realitate, la cel dintîi prilej, banda aceasta heteroclită funcționa ca o perfectă mașină de asasinat.

Cine plătește ?

Un om umblat ca Ted Braden a înțeles repede că prezența lui și a celorlalți mercenari pe teritoriul congolez, la nord de lacul Tanganica, sub comanda unor „ofițeri" care așteptau ordine secrete de la „domnul Chombe", nu putea fi decît asemănătoare cu ceea ce fac mercenarii din America Centrală, plătiți de Standard Oil și de United Fruit. Erau angajați într-o bătălie sălbatică, bine condusă de departe, din cabinetele unor societăți care aveau nevoie, cu orice preț, chiar cu prețul sîngelui, de nesfîrșitele plantații de cauciuc, de cafea, de cacao, de bananieri și trestie de zahăr, de terenurile diamantifere și aurifere din Congo, de minele de cupru, de cositor, de radium și de uraniu, de mangan, de cobalt, de tungsten și de platină din această țară.

Oricît ar fi de puternice și de bogate, societățile acestea monopoliste nu scot niciodată castanele din foc cu mîna lor. Pentru a întreține o situație critică în Congo, pentru a opri cristalizarea vieții politice și a împiedica mersul țării spre o economie proprie, bine gospodărită, foștii beneficiari ai colonialismului au creat un personaj ca Moise Chombe, l-au împins pe primul plan al politicii de stat și au avut grijă să-l finanțeze, pînă în ziua cînd au început să împartă banii cu el. Un mare număr de probleme interne ale Republicii Congo și însăși prezența mercenarilor în această țară se explică prin politica de aventură a lui Chombe. Cele dintîi „comando" au fost create în complicitate cu el și puse direct sub ordinele lui în timpul secesiunii katangheze. Aceeași sursă o au aventurile sîngeroase ale „jandarmilor din Katanga", față de care actele de clemență ale guvernului de la Kinshasa și încercările de integrare în armata națională au rămas sterile. Atacurile din iulie ale mercenarilor lui Bob Denard și Jean Schramme aveau drept scop să oprească convergent, spre readucerea lui Chombe la conducerea țării. Scoaterea lui din scenă a fost o lovitură frontală dată încercărilor de recolonizare a tinerei republici congoleze, dar nu de ajuns de forte ca să taie apetitul „cluburilor de finanțare". Cu sau fără Chombe, pămîntul congolez trebuia să fie dacă nu cucerit cel puțin dezmembrat. Cei 2—300 de mercenari din regiunea orașului Bukavu, conduși de fostul plantator Schramme, formau un cap de pod foarte activ, primejdios pentru guvernul din Kinshasa, mai cu seamă din momentul cînd acestui „comando" i s-au adăugat aproape 3 000 de „jandarmi de profesie" din Katanga, a căror reputație se putea compara fără nici o dificultate cu a profesioniștilor mercenari. Se știe că prima lor operație de anvergură a fost să spargă banca din Bukavu, unde au găsit noile bancnote pe care guvernul

din Kinshasa hotărîse să le pună în circulație. Schramme, care declarase, de ma multe ori, că iubește Congoul ca pe propria lui plantație, a și început să angajeze lucrători și să-i plătească, în contul emisiunilor viitoare. Violența împletită cu escrocheria erau de ajuns pentru a provoca derută în rîndul populației congoleze din provinciile străbătute de mercenari. Acesta era climatul psihologic pe care-l doreau patronii din umbră.

Puncte de sprijin

Le mai trebuia un punct de sprijin, pentru a perfecta răsturnarea situației din Congo în favoarea lor. Au găsit nu unul singur, ci două, gata pregătite, așteptînd să fie solicitate : colonialiștii în prag de faliment din Portugalia și vechii lor complici din Rhodesia. Coloanele de mercenari ostenite, decimate, cu uniformele în zdrențe și moralul pierdut au fost adunate în cantonamentele din Angola și Rhodesia. Acolo au fost conduși noii recruți de tipul lui Ted Braden. Comandantul Mike Hoare s-a retras — el a devenit tipul de mercenar la pensie, care-și scrie memoriile și dă interviuri la B.B.C. dar în locul lui au apărut alții, mai bine plătiți, cu adaosul unor prime senzaționale pentru numărul de răni căpătate și numărul de oameni omorîți. Jucînd pe ultima carte, nemaiavînd nici timp să se camufleze, un nou comando de mercenari a fost trimis în Congo de pe teritoriul Angolei cu... trenul și cu autocamioanele fostei societăți de exploatare a manganului. Infiltrarea acestei bande direct în Katanga trebuia să încurajeze acțiunea lui Schramme la Bukavu și să permită joncțiunea celor două coloane de atac. Probabil că strategii din cluburi, examinînd în treacăt harta Africii, se și gîndeau la viitoarele cotațiuni ale bursei, — cînd le-a venit știrea că mercenarii se clatină. Zadarnice au fost avioanele misterioase, fără semne de identitate, care le-au adus arme și muniții de cel mai nou tip, mergînd pînă la aruncătoarele de grenade teleghidate. Li s-au trimis și noi recruți — dar avionul de transport care-i aducea lui Schramme întăririle acestea de urgență s-a scufundat în apele lacului Kivu, cu încărcătură cu tot. După o săptămînă, timp în care tinerii generali și foarte tinerii soldați din armata națională congoleză au găsit resurse mai mult morale decît materiale pentru a-și apăra patria, luptele, duse uneori corp la corp, s-au încheiat.

Pentru plantatorul Schramme și ultimii lui mercenari a fost salvatoare intervenția Crucii Roșii Internaționale, la ale cărei oficii a făcut apel însuși guvernul din Kinshasa. Refugiați pe malul din statul Burundi al lacului Kivu, mercenarii se destramă, cît mai discret cu putință, ajutați, pe furiș, de aceleași avioane fără identitate care le aduceau armament. Înainte de plecare, piloții în derută nu știu nici ei prea bine spre care punct cardinal să decoleze. Țările africane nu-i primesc. Dovedind maturitate politică și o solidaritate semnificativă, șapte state vecine cu Congo : Burundi, Ruanda, Uganda, Sudan, Republica Africii Centrale, Congo-Brazzaville și Zambia, cărora li s-a adăugat Etiopia, au hotărît să nu dea azil mercenarilor sub nici un pretext. O comisie formată din reprezentanții lor s-a reunit la Kinshasa, pentru a veghea ca bandele de mercenari să fie cu adevărat lichidate. A fost lăsată o bună parte din modalitatea practică în grija Crucii Roșii Internaționale, dar și operațiile acestei organizații vor fi supravegheate, într-atît este de fermă voința guvernelor africane de a se încheia pentru totdeauna sîngerosul episod al mercenarilor din Congo.

Mircea GRIGORESCU

HOLLYWOODUL și scena politică americană

René Centassi

redactor al agenției „France Presse"

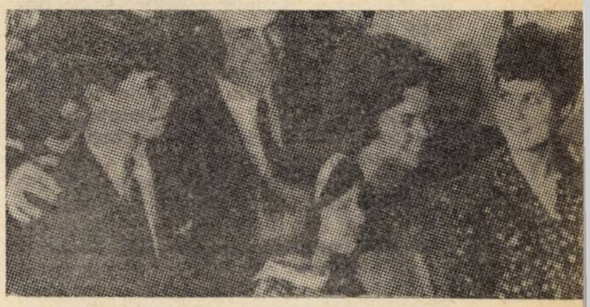

Shirley Temple în mijlocul familiei sale. Copilul minune de acum 35 de ani și-a descoperit vocația politică și caută „voturi pentru republicani"

Ronald Reagan, guvernatorul statului California, fost „star" al Hollywood-ului

„Coborîți din carul lui Thespis pe care l-ați folosit pînă acum și luați trenul electoral înainte de a fi prea tîrziu".

În Statele Unite, actorii de comedie, în special cei în declin, nu pot rămîne surzi la un asemenea sfat. În țara lor, mai mult decît în orice altă țară, prestanța fizică își aduce contribuția la succesul politicienilor și, întrucît televiziunea a făcut ca arta de a plăcea să treacă înaintea artei de a convinge, unele cariere în domeniul treburilor publice se hotărăsc acum mai degrabă în fața aparatelor de filmat decît la sediile partidelor.

Cu condiția să fie cît de cît preocupat de evenimentele politice, junele-prim în declin, schimbîndu-și costumul de arlechin pe toga de tribun, va reuși poate să scape de prematurul crepuscul al semizeilor cinematografului, umbre mișcătoare și efemere pe care uitarea le învăluie cu totul de îndată ce anar acele riduri neplăcute de care numai talentele autentice reușesc să nu se lase înspăimîntate.

În filmele muzicale din urmă cu 30 de ani, George Murphy se străduia să adopte maniera lui Fred Astaire, dar alama aurită imită aurul fără a izbuti vreodată să-i egaleze strălucirea. Murphy nu a așteptat însă să i se tragă de sub picioarele sale de dansator ringul de dans al music-hall-ului, ci a depus singur la garderobă fracul și jobenul. O ultimă piruetă l-a proiectat la Washington : el joacă astăzi rolul de membru al Congresului.

COW-BOY-UL GUVERNATOR

În ce-l privește pe Ronald Reagan, cow-boy-ul ecranului, acesta făcea să domnească teroarea printre hoții de vite pe platourile Hollywood-ului. Dar numai bunăvoința sa nu a reușit să-l ridice la înălțimea unui Garry Cooper. Din fericire pentru el, Reagan posedă un surîs captivant iar statul California are 10 milioane de alegătoare. În mai puțin timp decît este nevoie pentru a se turna un „western", fostul actor s-a trezit confortabil instalat în fotoliul de guvernator al Californiei. De aici, acest conservator înverșunat îi pregătește în momentul de față populației pe care o administrează un viitor care o va face probabil să-și regrete hotărîrea. Alegătorii săi par în orice caz să se afle încă sub farmecul acestui Barry Goldwater donjuanesc.

Guvernatorul Ronald Reagan este prezentabil, fapt pe care trebuie să-l recunoaștem. Este chiar atît de prezentabil încît unii se gîndesc de pe acum să-l investească într-o bună zi cu puteri prezidențiale.

Partidul republican, care de obicei nu a avut o mînă prea bună, e actualmente foarte bucuros că — prin Murphy și Reagan — a cîștigat de partea sa două vedete ale capitalei cinematografului.

ȘI SHIRLEY TEMPLE...

De curînd, o altă știre favorabilă a parvenit de la Hollywood : Shirley Temple, fetița cu bucle blonde și cu gropițe în obraji — care în perioada anilor '30 făcuse să moară de ciudă nu puține mari „staruri" — va căuta să obțină, tot sub stindardul republican, locul lăsat vacant în iunie, în Camera Reprezentanților, de moartea lui M. J. Arthur Younger, dintr-o circumscripție din California. Căsătorită cu un om de afaceri și mamă a trei copii, fostul „copil minune" — deși neagă că ar juca „pe cartea vedetei de cinema" — va beneficia inevitabil de votul sentimental al unei întregi gene-

→

rații : ea are deci toate șansele să-i înfrîngă pe ceilalți nouă candidați la succesiunea lui Younger și să reușească și ea acolo unde foștii săi parteneri, George Murphy și Ronald Reagan, și-au dovedit capacitatea.

Faptul că republicanii sînt singurii care profită de neașteptata vocație politică a unora dintre actorii de comedie nu convine de loc celuilalt mare partid american. În rîndurile democraților se manifestă îngrijorarea față de consecințele pe care le-ar putea avea apariția pe scena politică națională a numeroși actori. În era televiziunii, actorul de comedie care începe să facă politică nu va beneficia oare de un serios avantaj ? Nu reprezintă aceasta o amenințare reală pentru politicianul de profesie ?

UNDE INTERVINE PROBLEMA AMBALAJULUI

Întrebarea a fost formulată cam în acești termeni, în cursul unei dezbateri organizate de curînd la Los Angeles de un grup de 400 de democrați. Trei artiști de cinema și televiziune au fost invitați să discute cu acești democrați despre rolul actorului în viața politică a Statelor Unite. Intervențiile lui Barry Sullivan, Joe Flynn și Jill St. John, toți trei simpatizanți democrați, a permis să se stabilească un anumit număr de elemente pe care cele două principale partide americane nu-și vor mai putea permite să le ignoreze.

1. Actorul care se lansează în politică nu este întotdeauna avantajat. De fapt, totul depinde de personalitatea pe care și-a creat-o pe ecran. Richard Widmark, de exemplu, are fizicul unui asasin de femei bătrîne și singuratice. Cu greu se poate închipui cum ar putea el rivaliza cu Ronald Reagan în alegerile din California.

2. Totuși, actorul nu poate abandona de la o zi la alta masca prin care a devenit popular. În această privință, cazul comicului Steve Allen este edificator. Ispitit de cariera parlamentară, Allen a încercat terenul, rostind cu multă emfază discursuri politice. Dar nimeni nu l-a luat în serios și el a fost obligat să renunțe.

3. Femeile constituie majoritatea corpului electoral american. Sondajele dovedesc că cele lipsite de discernămînt politic votează în general pentru candidatul cel mai seducător. În consecință, situația este mult ușurată pentru actorul înzestrat cu un fizic agreabil. „Eu nu văd la noi deosebire între succesul electoral și vînzarea unui produs, a spus o alegătoare. Pentru ca un produs să se vîndă bine, trebuie să fie prezentat într-un ambalaj frumos".

4. Dacă dorește să facă față concurenței, politicianul profesionist va fi obligat să urmeze această tendință : el va trebui să învețe să placă, să se prezinte bine în fața aparatului de filmat, să aleagă machiajul cel mai potrivit etc. În acest domeniu, actorul îi poate servi lecții utile.

În consecință, se pare că actorii americani de comedie, fie că intervin direct, fie că doar colaborează cu producătorii partidului lor preferat, vor avea pe viitor un cuvînt de spus în bătăliile politice. Se pune însă întrebarea : oare cîți dintre ei posedă într-adevăr calități de om politic ? „Nu este dat tuturor actorilor — a spus Shirley Temple — să facă politică, după cum nu este dat tuturor negustorilor de cămăși să ajungă la președinția Statelor Unite". Într-adevăr, nu toți actorii se numesc Shirley Temple, după cum nu toți negustorii de cămăși se numesc Harry Truman.

11 arde Parisul ?

„Sper că vorbești franțuzește" ■

De ce era scandalizat Ernest Hemingway ■

Von Choltitz pleacă spre o lungă captivitate ■

Leclerc știe că șeful său suprem este de Gaulle ■

Hotărîrea lui Hans Speidel ■

„Această defilare e necesară" ■

Ploale de gloanțe la Notre Dame ■

Bombardarea Parisului ■

„Războiul abia începe" ■

Acum, orașul era învăluit în lumina blîndă a amurgului. Pretutindeni, armele tăcuseră și rarele focuri de armă care se mai auzeau proveneau de la cîțiva trăgători izolați de pe acoperișuri. Cucerirea acestei tăceri costase scump. În cursul zilei căzuseră 42 de soldați din Divizia a II-a de blindate, iar 77 fuseseră răniți. Din rîndul populației civile se numărau 127 de morți și 714 răniți. În jurul fiecăruia din acești morți se formaseră insulițe de durere de care se izbeau acum valurile de bucurie ce cuprinseseră orașul.

■

Comandantul Robert J. Levy se gîndea că, dintre toate sarcinile pe care le avusese în viață, cea care îl aștepta acum va fi, fără îndoială, cea mai grea. Agentul de bursă newyorkez era ofițerul de legătură american pe lîngă Charles de Gaulle. După ce îl căutase zadarnic pe general timp de trei

În mijlocul Parisului eliberat, în Place de la Concorde, generalul de Gaulle este salutat de mulțime

zile, îl regăsise în sfîrșit la Paris, chiar în seara Eliberării. Observînd fețele tuturor acelora care ieșeau din biroul său, Levy putea să-și închipuie în ce stare de spirit era de Gaulle. După toate probabilitățile, era foarte prost dispus. Americanul înțelegea foarte bine de ce. În localurile Ministerului de Război, ocupate cu trei ore înainte, părea să domnească cea mai cumplită dezordine. Electricitatea era întreruptă, telefonul nu funcționa decît în anumite birouri. Oamenii intrau, ieșeau, se interpelau ; era o gălăgie de nedescris.

După cîtva timp, locotenentul Guy îl introduse în sfîrșit pe Levy în biroul generalului. De Gaulle se ridică și, din spatele marelui lui birou ministerial, îl măsură de sus în jos pe micul comandant american. „Ei bine, Levy — spuse el — sper că vorbești franceza. Eu știu englezește, dar nu intenționez să vorbesc în această limbă". Apoi de Gaulle ridică mîna și cu un gest larg, plin de nerăbdare, ca și cum ar fi vrut să mături dintr-o dată întunericul, vacarmul și dezordinea din jurul lui, începu să strige : „Cum vreți să guvernez Franța într-un asemenea haos ?" Aruncînd ofițerului american o privire mînioasă, de Gaulle enumeră cele trei lucruri de care avea nevoie în seara aceea : țigări „Craven", cutii cu rații de alimente și lămpi de furtună.

Levy salută și ieși. Apoi, sărind în „Jeep"-ul care îl aștepta și pătruns de importanța misiunii lui, porni prin Paris pentru a găsi prețioasele articole.

Palizi și epuizați, oamenii de la postul de comandă al lui Rol ieșeau la suprafață după cinci zile de viață subterană. Plecară să sărbătorească victoria la restaurantul din Place Saint-Michel ale cărui provizii de slănină și lichior le permiseseră să supraviețuiască în cursul acestor ultime zile în fundul adăpostului lor.

În sufrageria distrusă a hotelului Meurice, chiar pe locul în care generalul von Choltitz luase ultima sa masă cu cîteva ore înainte, un tînăr locotenent se așeză în fața unui ospăț pantagruelic. Era Henri Karcher, ofițerul din Divizia a II-a de blindate care ocupase hotelul.

În apropiere, în sufrageria unui alt hotel, un american striga scandalizat ; chelnerul de la „Ritz" îi prezentase lui Ernst Hemingway nota de plată.

„Sînt dispus să cheltuiesc milioane ca să apăr Franța, sau ca să-i aduc un omagiu — urla Hemingway — dar n-o să dau un ban guvernului de la Vichy". Într-adevăr, la sfîrșitul notei de plată, chelnerul adăugase mașinal o mică sumă pe care o înscria totdeauna pe aceste note : impozitele stabilite de Vichy.

În mijlocul bucuriei, entuziasmului și hohotelor de rîs din această seară delirantă, nimeni nu remarcă automobilul cu prelată care trecea pe Avenue d'Italie. Unul din pasagerii camionului ridică discret un colț al prelatei și aruncă o privire asupra carnavalului care se desfășura afară. Observă un soldat american care se apleca peste turela tancului său și ridica o fată în aclamațiile mulțimii. Dietrich von Choltitz trase la loc cu tristețe colțul prelatei și suspină. „De data aceasta, se gîndi el, o epocă din viața mea se încheie". Alături de el, colonelul Hans Jay, uimit de materialul de război american pe care reușise să-l întrevadă, încerca să-l îmbărbăteze pe Choltitz. „În opt săptămîni războiul se va sfîrși", îi spuse el. „Nu e sigur — replică generalul cu melancolie. Veți vedea că în Germania se vor găsi oameni destul de nebuni pentru a se posta în spatele fiecărui copac și a rezista pînă la moarte".

Apoi, trăgînd un fum din prima lui țigară americană, Dietrich von Choltitz se sprijini de marginea camionului și închise ochii. Părăsind orașul pe care îl salvase totuși de la dezastru, încă nu știa că se îndrepta spre o captivitate care avea să dureze doi ani și opt luni.

■

În sfîrșit, Parisul se deșteptă după prima lui noapte de libertate. Obosiți, cu capul greu după toate nebuniile triumfale din ajun, parizienii deschid ochii în lumina soarelui puternic care scaldă orașul în această sîmbătă de 26 august.

Dar ziua de 26 august îi aparține, înainte de toate, lui Charles de Gaulle. Ea trebuie să marcheze „intrarea oficială" a generalului în Paris.

Îndrăzneața hotărîre a generalului provoacă un conflict imediat cu americanii. La ora 10 dimineața, ignorînd ordinele date de de Gaulle, un ofițer din corpul al V-lea, din care face parte Divizia a II-a de blindate, aduce la postul de comandă al lui Leclerc instrucțiunile comandamentului aliat pentru ziua de 26 august. Neliniștit că flancurile Parisului sînt expuse unei riposte germane, generalul Leonard T. Gerow, comandantul corpului al V-lea, ordonă diviziei franceze să ia neîntîrziat poziție la marginea de nord-est a orașului.

Dar, în curînd, armata I-a americană primește de la corpul al V-lea următorul mesaj dezamăgit : „Generalul de Gaulle i-a ordonat lui Leclerc să defileze cu trupele lui de la Arcul de Triumf la Notre-Dame. Statul major al diviziei franceze, furios că a fost scos de pe linia de operațiuni, afirmă că Leclerc a primit ordine categorice și că este obligat să le execute. Divizia a II-a de blindate va fi atît de absorbită încît nu se va putea conta pe ea pentru o acțiune urgentă timp de cel puțin 12 ore, poate chiar mai mult".

Gerow a aflat această știre pe cînd se înapoia dintr-un turneu de inspecție. Înăbușindu-se de furie, scrie cu propria lui mînă un bilet brutal către Leclerc : „Vă aflați sub comanda mea și nu trebuie să acceptați ordine de la nimeni altul. Am aflat că generalul de Gaulle v-a ordonat ca trupele dv. să defileze azi după-amiază la ora 14. Nu veți ține seama de acest ordin și veți continua misiunea care v-a fost dată, adică să curățiți cuiburile de rezistență din Paris și din suburbii. Trupele puse sub comanda dv. nu vor participa la nici o defilare nici azi după amiază, nici altă dată, decît dacă vor primi un ordin în acest sens semnat de mine personal".

Prins între două focuri, Leclerc nu ezită. Șeful lui suprem este de Gaulle. Totuși, pentru a evita o ruptură brutală cu corpul al V-lea, face în așa fel încît să nu se afle la postul lui de comandă atunci cînd sosesc biletele cu care îl asaltează Gerow. Din păcate, un locotenent-colonel de la statul major al generalului american îl găsește în cele din urmă într-un restaurant din apropierea Domului Invalizilor. Ofițerul îi înmînează ordinele scrise de mîna comandantului corpului al V-lea și adaugă că, în cazul în care divizia va participa la defilare, generalul american va trebui să considere acest lucru drept „un act clar de indisciplină". Enervat, Leclerc îl conduce pe ofițerul american pînă la de Gaulle.

„Vi l-am împrumutat pe Leclerc — îi declară generalul — și cred că pot să-l reiau pentru cîteva ore".

■

În timp ce la Paris se termină pregătirile pentru parada triumfală, la cartierul general al grupului de armate B din Margival începe să sune telefonul. Linia „Blitz" cheamă biroul feldmareșalului Model. Dar mareșalul lipsește. A plecat să inspecteze trupele pe care le-a regrupat în apropiere de Compiègne.

La capătul firului, generalul-colonel Alfred Jodl pare nedumerit. Într-adevăr, la cererea expresă a lui Hitler, dorea să vorbească numai cu mareșalul Model personal. După o scurtă ezitare, Jodl îl cere pe adjunctul lui Model, generalul Hans Speidel, șef de stat major al grupului de armate B. Speidel vine la aparat. Führerul, spune Jodl, ordonă ca atacul pe care îl pregătise în ajun, adică bombardarea Parisului cu rachete V 1 și V 2, să aibă loc imediat. Führerul cere ca toate rampele de lansare a rachetelor V dispersate în departamentul Pas-de-Calais, nordul Franței și Belgia, să arunce asupra Parisului „o ploaie de V 1 și V 2".

Jodl îl informează apoi pe Speidel că statul major al flotei a III-a aeriene din Luftwaffe, repliat la Reims, a primit, la rîndul lui, ordinul de a lansa un raid aerian asupra Parisului „cu toate forțele de care dispune". Speidel asigură că instrucțiunile führerului vor fi transmise imediat și închide telefonul. Astfel, în momentul în care un milion de persoane se îndreaptă spre centrul capitalei franceze, un general german cu fața pămîntie de oboseală își pune cea mai grea întrebare din viața lui, o întrebare de care atîrnă soarta unui oraș întreg. Speidel știe că dacă Model s-ar fi aflat în biroul lui atunci cînd sunase telefonul din Rastenburg, după mai puțin de o oră primele bombe zburătoare V 1 și V 2 ar fi început să vîjîie deasupra Parisului. Dar Speidel a luat repede o hotărîre : considerînd că acum, cînd Parisul a căzut, ordinul primit este nebunesc, nu-l va transmite. Peste șapte zile, generalul Speidel avea să fie arestat de Gestapo.

În acest timp, în marele lui birou de la Ministerul de Război, de Gaulle vorbește despre importanța defilării de a doua zi. Interlocutorul lui este

→

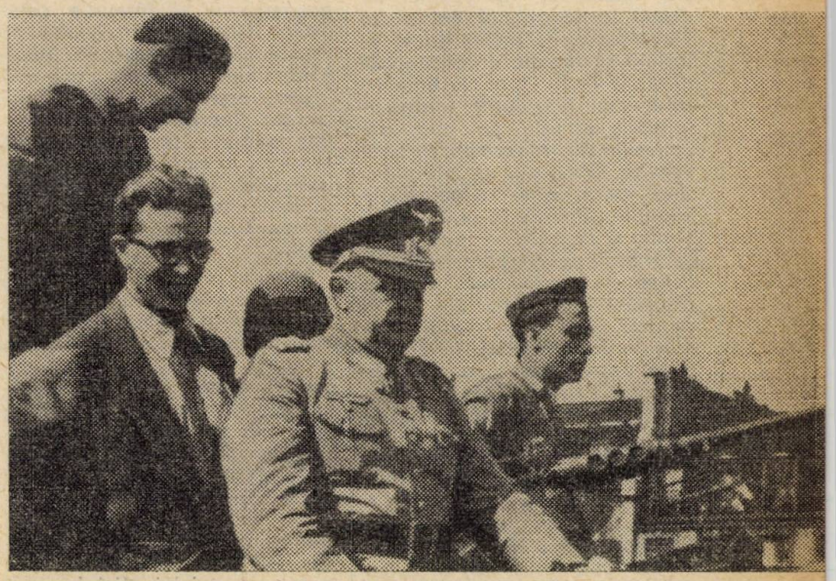

După ce a semnat actul de capitulare, generalul Choltitz, fostul comandant militar al Parisului, este dus la gara Montparnasse unde se afla postul de comandă al generalului Leclerc

arde Parisul?

comandantul Robert J. Levy, căruia i-a revenit sarcina neplăcută de a-i prezenta obiecțiile formulate de generalul Gerow împotriva acestei inițiative. Din punct de vedere militar, recunoaște de Gaulle, Gerow are dreptate. Recunoaște că riscurile pe care și le va asuma sînt „mari". Dar, adaugă el, „această defilare este necesară, deoarece obiectivul ei merită riscurile".

„Această defilare — încheie de Gaulle după o scurtă tăcere — va făuri unitatea politică a Franței".

■

Singur, solemn, cu un cap mai înalt decît mulțimea care îl înconjoară, Charles de Gaulle s-a imobilizat în poziție de drepți la mormîntul Soldatului Necunoscut. Pe piatra goală se înclină și depune o coroană de gladiole roșii. Apoi, în timp ce izbucnesc acordurile marșului funebru, urmate de cele ale Marseilliezei, reaprinde Flacăra veșnică. Generalul se îndreaptă spre tancurile și automobilele blindate, aliniate în jurul pieței Etoile, și le trece în revistă. Îngrămădiți pe trotuare, pe balcoane, pe acoperișuri, mii de parizieni îl aclamă, din ce în ce mai puternic. Generalul revine în fața Arcului de Triumf și se oprește din nou. Privește o clipă Champs-Elysées. Pînă la obelisc, la o distanță de 1 800 metri, o mulțime uriașă se înghesuie în mijlocul străzii. Cerul e de un albastru fără pată. Soarele fierbinte de august luminează marea multicoloră de drapele, rochii de vară, banderole. Știe totuși că, în orice moment, un atac aerian german poate să transforme acest spectacol triumfal într-o groaznică tragedie, pe care adversarii săi nu vor fi decît fericiți să i-o poată reproșa. Dar, în acest moment, privind mulțimea imensă din fața lui, de Gaulle crede în „steaua Franței" și în destinul ei. Un automobil al poliției coboară încet bulevardul și anunță prin megafon că de Gaulle „încredințează securitatea sa personală populației Parisului". Apoi, patru tancuri ale Diviziei a II-a de blindate pornesc cu un zgomot metalic, deschizînd cortegiul. De fiecare parte a bulevardului, membri ai F.F.I., agenți de poliție și pompieri se țin de brat formînd un cordon interminabil care oprește mulțimea. În spatele lui de Gaulle s-au adunat conducătorii Franței noi : Leclerc, Juin, Koenig, șefii Rezistenței, membrii C.N.R., C.P.L., COMAC.

Singur, în frunte, în mijlocul aplauzelor tunătoare și al ovațiilor care cresc pe măsură ce el înaintează, Charles de Gaulle își începe marșul triumfal. Cît vede cu ochii, mulțimea freamătă în soare. Mergînd cu pași mari, generalul ridică și coboară brațul, salutînd cu un gest repetat de sute de ori.

De-a lungul celui mai frumos bulevard din lume, mulțimea se revarsă de pe trotuare, se suie în copaci, se agață de felinare, se cramponează de ferestre. Pe fațadele caselor atîrnă ciorchini de oameni. Balcoanele sînt gata-gata să se prăbușească. Pînă și acoperișurile au fost invadate. Trecerea generalului dezlănțuie o furtună de glasuri care îi scandează numele la nesfîrșit.

Automobilul descoperit se oprește în fața catedralei Notre-Dame. Impasibil și grav, de Gaulle coboară ; două fetițe îmbrăcate în costume alsaciene îi oferă un buchet tricolor. Înaintează spre marile uși ale Judecății de Apoi. În acest moment, o ploaie de gloanțe mătură treptele catedralei. Membrii F.F.I. și soldații din Divizia a II-a de blindate ripostează imediat și lansează rafale spre acoperișurile și turnurile catedralei. Gloanțele ricoșează pe fațadă și pe balustrade, smulgînd schije de granit care cad asupra oamenilor. Ofițerii lui Leclerc aleargă în toate direcțiile pentru a face ca focul să înceteze. Leclerc însuși, nervos, lovește cu bastonul pe unul din soldații săi care trăgea rafale de pușcă-mitralieră în toate direcțiile.

Imperturbabil, de Gaulle își continuă înaintarea. Înăuntru, în penumbra catedralei, asistența întrunită pentru Te Deum a auzit aclamațiile mulțimii, apoi zgomotul împușcăturilor. În momentul în care de Gaulle trece sub marea poartă, izbucnesc focuri de armă chiar înăuntrul catedralei. Ecoul bolților înalte transformă zgomotul într-un tunet. Răsturnînd băncile, credincioșii se aruncă pe podea. De Gaulle, mergînd mereu înaintea suitei lui oficiale, parcurge cei 60 de metri cu pasul lui larg și liniștit. O femeie, ghemuită sub o bancă, scoate capul cu prudență doar timpul necesar pentru a striga : „Trăiască de Gaulle" și se ascunde din nou în bietul ei adăpost.

De Gaulle se duce calm spre locul de onoare din stînga altarului. În spatele lui, generalul Koenig se întoarce spre asistență. Privind cu dezaprobare mulțimea culcată pe podea, învingătorul de la Bir-Hakeim strigă : „Nu vă e rușine ? În picioare !" De Gaulle, cu cartea de rugăciuni în mînă, cîntă cu glas puternic „Magnificat", în timp ce zgomotul împușcăturilor continuă să zguduie catedrala.

Apoi, scurtînd ceremonia, de Gaulle iese din catedrală, cu același pas egal cu care intrase, și se urcă din nou în automobil.

În acea zi istorică, nici un gest, nici un cuvînt nu puteau să-i atragă lui Charles de Gaulle mai multă admirație din partea compatrioților săi decît această demonstrație publică de curaj și de seninătate.

■

Un zgomot surd de motoare sfîșia tăcerea nopții. Venind din nord-est, zgomotul urma cursul Marnei. În curînd, el făcu să vibreze ferestrele căsuțelor din satul May-en-Multien, situat la 75 kilometri de Paris. Din observatorul lui, în vîrful clopotniței în stil roman a bisericii Notre - Dame - de - l'Assomption, bătrînul feldwebel observă avioanele : zeci și zeci de aparate, aripă la aripă, străbăteau cerul, la o înălțime de numai 300 de metri deasupra capului lui.

În nord-estul capitalei, din parcul vechiului castel unde generalul Hubertus von Aulock își instalase noul cartier general, căpitanul Theo Wulff, aghiotantul său, văzu și el escadrila aeriană. La zgomotul motoarelor, Wulff se năpustise într-o transee. Acest veteran al bătăliei din Normandia știa că cerul Franței aparținea în mod incontestabil aliaților. Wulff ascultă cu atenție vîjîitul aparatelor. Cadența lor i se păru diferită de cea a avioanelor „Marauders" și „B-17" cu care era obișnuit. Wulff își spuse că semăna mai degrabă cu cadența bombardierelor „Heinkel". Dar căpitanul se gîndi că Luftwaffe nu mai putea să trimită un număr atît de mare de avioane. Se înșela.

Flotila a III-a aeriană germană revenise, pentru o scurtă și ultimă incursiune deasupra regiunii Ile-de-France. La 13 zile după ce dăduse primele ordine pentru apărarea Parisului și la 24 de ore după căderea orașului, Adolf Hitler avea să ofere capitalei franceze o mostră serioasă a intențiilor sale față de ea. Speidel reținuse rachetele VI și V2. Dar forțele aeriene ale generalului-colonel Otto Dessloch nu discutau ordinele führerului.

Wulff ascultă zgomotul avioanelor care se stingea în direcția sud. Escadrila din ceasul al unsprezecelea, aproape 11 aparate, începu să facă viraje deasupra pădurii Vincennes. Peste cîteva minute, Wulff auzi, îndepărtate și surde, primele explozii. Și, în curînd, văzu înălțîndu-se la orizont luminile roșietice ale incendiilor provocate de bombele incendiare. Wulff era uimit. Se gîndi melancolic: „Fără îndoială că nu voi mai vedea niciodată atîtea avioane de-ale noastre pe cer".

Parisul, care cu ușurința lui incorigibilă crezuse că războiul se terminase de vreme ce el era eliberat, auzi mugetul sirenelor cu o mirare sceptică. În tot orașul, luminile erau aprinse, oamenii dansau pe străzi, cafenelele și barurile răsunau de rîsete. Primele bombe căzură în timp ce sirenele mai sunau.

În același moment, statul major aliat descoperea o realitate dureroasă : în tot Parisul, înțesat de arme și de vehicule militare, nu exista nici un singur tun antiaerian. Astfel, avioanele generalului Dessloch aveau posibilitatea să zboare deasupra orașului la mică altitudine, timp de o jumătate de oră, fără să fie întîmpinate de vreun obuz. Peste 20 de minute, vreo zece incendii mari sfîșiau întunericul. Cel mai grav era însoțit de zgomotul sticlelor care plesneau. Ardea Hala de vinuri. La sfîrșitul bombardamentului au fost numărați 213 morți, 914 răniți și 593 de imobile distruse sau avariate.

■

Pe un lung culoar întunecos de la Invalides, lîngă fereastra care dădea spre esplanadă, Pierre Koenig și Philippe Leclerc asistau cu o furie neputincioasă la bombardamentul german care incendia Parisul. „Tînărul leu nervos", care cu două zile înainte își lansase tancurile într-o cursă nebunească pentru a salva Parisul de la distrugere, nu găsea pentru a-și exprima mînia decît un cuvînt repetat la infinit : „Ticăloșii, ticăloșii, ticăloșii..."

De la fereastra unei anticamere a Ministerului de Război, locotenentul Claude Guy privea și el luminile incendiului. Din cînd în cînd, explozia unei bombe arunca o flacără scurtă, care se prelungea printr-o jerbă de scîntei țîșnind în noapte. Din imobilele situate pe strada vecină ajungeau pînă la el, o dată cu zgomotul bombelor, hohote de rîs nepăsătoare. În imediata apropiere, parizienii continuau să sărbătorească marea zi a Eliberării, ca și cum nimic nu ar fi putut să-i pună vreodată sfîrșit.

Deodată, Guy simți o prezență în întuneric, alături de el. Era de Gaulle. Timp de cîteva minute, generalul, cu o înfățișare îngrijorată, privi în tăcere spectacolul. Apoi, își încordă atenția pentru a asculta zgomotele rîsetelor.

„Oamenii aceștia — suspină el — își închipuie că dacă Parisul a fost eliberat, războiul s-a sfîrșit. Ei bine, după cum vezi, războiul continuă și ce-i mai greu rămîne de făcut. Sarcina noastră abia începe".

Apoi, fără vreun alt semn de emoție, de Gaulle plecă de la fereastră și traversă încăperea întunecoasă întorcîndu-se în biroul lui. La lumina unei lămpi cu petrol, își reluă sarcina care „abia începea".

Parisul fusese eliberat cu 15 zile înainte de data stabilită în planurile statului major aliat. Depășind prevederile aliaților, speranțele adepților săi, temerile adversarilor săi, de Gaulle venise la timp la întîlnirea lui cu Istoria.

Și în noaptea aceea, în timp ce ceilalți dormeau, el lucra. Era miezul nopții.

Începea o nouă zi.

Dominique LAPIERRE și Larry COLLINS

Le Monde

PARIS

ADEVĂRATUL CAL TROIAN

NU IMPORTĂ dacă i se spune sfidare, dominație, colonizare. Esențialul este că în prezent toată lumea este de acord asupra situației respective a S.U.A. și a Europei occidentale. Ea se caracterizează prin două trăsături esențiale. În primul rînd, decalajul tehnologic dintre cele două maluri ale Atlanticului se accentuează. În loc să ajungă din urmă Lumea Nouă, Lumea Veche se depărtează tot mai mult de ea. Europa occidentală progresează mult mai repede ca altădată, dar S.U.A. progresează mai repede decît ea. Suportăm consecințele unei legi firești a dezvoltării, pe care „lumea a treia" o suportă cu și mai multă asprime : în mod normal țările întîrziate înaintează mai puțin repede decît țările avansate. Această lege poate fi anulată, așa cum a dovedit-o Japonia. Dar pînă în prezent Europa vestică nu a reușit să facă acest lucru.

În al doilea rînd, firmele americane controlează o parte tot mai mare a producției vest-europene. De altfel, în această privință începe o fază nouă. La început întreprinderile din S.U.A. au adus capitaluri și investiții, ceea ce era util. Azi, filialele lor astfel create fac apel la capitaluri vest-europene, care au tendința să se îndrepte spre asemenea întreprinderi mai degrabă decît spre întreprinderi propriu-zis europene ; regăsim aici un alt fenomen clasic al dezvoltării inegale. Pe de altă parte, descoperirile făcute de cercetătorii vest-europeni în cadrul acestor filiale folosesc în primul rînd societăților-mame americane și economiei S.U.A. Vedem apărînd astfel, alături de exodul direct al oamenilor de știință, un export invizibil de materie cenușie.

Acordul cu privire la remediu este mai puțin general decît acordul cu privire la diagnostic. Mulți consideră că numai o Europă occidentală integrată ar putea să lichideze întîrzierea ei tehnologică și să îngrădească penetrația economică a S.U.A. În cadrul fiecărei țări, întreprinderile sînt prea mici în raport cu concurentele lor americane ; numai concentrări pe scară mare ar permite constituirea de unități de producție moderne. În cadrul fiecărei țări, este imposibil să se reglementeze investițiile americane, deoarece capitalurile s-ar îndrepta spre țările mai liberale, care ar fi avantajate, fără ca Europa apuseană să fie mai puțin colonizată în mod global ; numai un drept european al societăților ar putea să împiedice dezvoltarea de filiale cu caracter colonial. În sfîrșit, înființarea unor mari întreprinderi de cercetări de tipul Administrației naționale pentru problemele aeronauticii și cercetarea spațiului cosmic (N.A.S.A.) din S.U.A. nu este posibilă decît în comun.

Toate acestea par adevărate. Federalizarea Europei occidentale constituie după unii o condiție necesară pentru rezistența ei la dominația economică a S.U.A. Rămîne de văzut dacă această condiție este suficientă. Adepții integrării vest-europene manifestă în această privință un optimism greu de împărtășit. Desigur, dezvoltarea Pieței comune a dus deja la concentrări importante. Dar fuzionările între firme vest-europene și firme americane sînt mai numeroase și mai importante decît fuzionările între firme vest-europene. Așa cum afirmă pe drept cuvînt Stanley Hoffmann, „firmele care se consideră incapabile să concureze cu omologii lor din cadrul C.E.E. hotărăsc deseori să se asocieze cu firme americane mai degrabă decît să fuzioneze cu rivalii lor".

Această tendință este firească. Firmele americane sînt mai moderne, mai bine organizate, au mai multe capitaluri decît majoritatea firmelor vest-europene. Fiecare dintre acestea are un interes mercantil evident de a se uni cu o întreprindere mai avansată decît ea, mai degrabă decît cu o întreprindere la fel de întîrziată. Pentru a acționa altfel, ar trebui ca dorința de profit să devină mai puțin puternică decît spiritul național.

S-a discutat problema dacă Germania federală sau Marea Britanie ar fi calul troian al S.U.A. în Europa. În cele din urmă, problema se pune pe un alt plan. Adevăratul cal troian al S.U.A. în Europa este capitalismul european. Conducătorii de întreprinderi industriale din Lumea Veche nu pot să ajungă din urmă Lumea Nouă din punct de vedere tehnic decît cu prețul unor mari dificultăți și unor mari riscuri. Ei nu vor obține avantaje de pe urma acestei acțiuni decît foarte tîrziu. Pe termen scurt și mijlociu, pentru ei este mai rentabil și mai puțin riscant să se alieze cu firmele americane.

De altfel, eforturile lor de modernizare nu ar putea să dea rezultate decît dacă ar fi puternic sprijinite de autoritățile publice vest-europene, care ar trebui chiar să ia inițiativa și să dea imboldul în domenii importante (planificare, comunitate tehnologică, întreprinderi-pilot etc.). Întreprinzătorii particulari nu privesc cu un ochi favorabil aceste intervenții, decît dacă este vorba pur și simplu de a fi apărate de stat împotriva riscurilor.

Indiferent dacă este vorba de crearea unor mari firme vest-europene care să constituie poli de dezvoltare sau de elaborarea unei legi antitrust care să limiteze puterile societăților-mame americane asupra filialelor lor europene, se ivește același obstacol. Din punct de vedere tehnic, sînt posibile soluții. Din punct de vedere politic, ele sînt inaplicabile.

Maurice DUVERGER

Rinascita

ROMA

IMPLICAȚIILE STRATEGIEI N.A.T.O ÎN MEDITERANA

DEZBATEREA asupra Pactului atlantic, care deși a asaltat toate forțele politice și chiar parlamentele din Europa, pare a fi mai limitată în Italia, cînd se iau în discuție structurile militare ale N.A.T.O. — în fond, adevăratul suport al întregii alianțe.

Este un fapt cunoscut că extremiștii atlantici de la noi sînt convinși că pot depăși criza politică a alianței prin intermediul unei restructurări militare a N.A.T.O. În legătură cu aceasta, opțiunile lor, din ultimii ani, sînt semnificative. În mai, anul trecut, de pildă, Comitetul N.A.T.O. pentru planificare — alcătuit din miniștrii apărării și șefii statului major al țărilor membre — și-a însușit, de fapt, strategia așa-numitei „replici flexibile" elaborată de planificatorii militari americani. Acum, este cunoscut pentru toți că axa fundamentală a unui asemenea concept strategic este aceea a luptei împotriva mișcărilor de eliberare în colonii și a țărilor progresiste care și-au cucerit recent independența politică. Această doctrină a arătat că „războaiele locale" — între care agresiunea din Viet-

→

La Amsterdam s-a desfășurat o mare demonstrație de protest împotriva agresiunii americane în Vietnam

au declarat în această săptămînă...

INDIRA GANDHI, primul ministru al Indiei : *„Este esențial ca forțele armate izraeliene să se retragă de pe toate teritoriile ocupate ca urmare a recentului conflict. India, ca țară iubitoare de pace, acționează în vederea unei reglementări pașnice a crizei din Orientul Apropiat. Ne străduim să readucem stabilitatea în regiune. Sîntem deopotrivă preocupați să găsim o soluție pentru problema nerezolvată a refugiaților palestinieni și să le asigurăm acestora un viitor în care să se bucure de deplină securitate. Este obligatoriu ca toți membrii O.N.U. să-și respecte reciproc suveranitatea, integritatea teritorială și independența politică și, în baza Cartei O.N.U., este inadmisibil ca divergențele și conflictele să fie reglementate prin forță, ocupație și cucerire militară de teritorii. Speranța noastră cea mai fierbinte este că se va găsi o soluție durabilă, spre satisfacția tuturor celor interesați, astfel încît toate statele din regiune să poată trăi în pace și securitate deplină, libere de orice amenințări și acte de război”.* (Discurs rostit la Conferința internațională în sprijinul popoarelor arabe.)

GEORGE BROWN, ministrul afacerilor externe al Marii Britanii : *„Marea Britanie și Turcia consideră că o reglementare pașnică și durabilă trebuie să se inspire din următoarele două principii :*

1) Nu trebuie să se admită cuceriri teritoriale prin folosirea forței.

2) Fiecare stat are dreptul să trăiască în pace și securitate”. (Toast la banchetul oferit în onoarea președintelui Republicii Turcia, Cevdet Sunay.)

A. RAPACKI, ministrul afacerilor externe al R. P. Polone : *„Este necesar să fie folosite toate căile care duc spre slăbirea încordării și spre colaborare în Europa : respectarea principiilor coexistenței pașnice, independenței, suveranității tuturor popoarelor, normalizarea reală a relațiilor dintre toate statele din Europa pe baza recunoașterii situației de fapt, preîntîmpinarea răspîndirii armei nucleare și cel puțin dezarmare parțială regională treptată pe continentul nostru, precum și dezvoltarea multilaterală a colaborării, îndeosebi a celei economice, tehnice și științifice”.* (Toast la dineul în cinstea ministrului afacerilor externe al Norvegiei, J. Lyng.)

GENERALUL NORSTAD, fost comandant suprem al forțelor N.A.T.O. : *„Statele Unite ar trebui să facă totul pentru ca războiul din Vietnam să înceteze cît mai repede cu putință. Pentru a se ajunge la tratative este necesară încetarea necondiționată a bombardamentelor. Încetarea războiului ar avea rezultate favorabile pentru economia americană. În schimb, continuarea lui face imposibile orice pronosticuri serioase în această privință”.* (Discurs rostit la Washington.)

nam rămîne exemplul cel mai crud — sînt o componentă permanentă a strategiei globale a Statelor Unite ; acestea sînt convinse că aplicarea unei asemenea strategii le va permite să atingă importante obiective politice, provocînd o serie de conflicte pe care ele cred că le vor putea conduce cu arme convenționale pe scară teritorială limitată. Prin aceasta, S.U.A. încearcă să ascundă că fiecare din aceste „războaie locale“ poate genera o înfruntare globală.

Este deosebit de îngrijorător faptul că această strategie americană a fost acceptată de puterile vest-europene din N.A.T.O., tocmai în momentul în care conflictele din Vietnam și Orientul Apropiat au demonstrat scopul pe care o asemenea strategie își propune să-l atingă (...)

Și, în acest sens, funcția pe care ar trebui să o aibă N.A.T.O. în Mediterana prezintă o gravitate particulară.

Nu întîmplător, secretarul de stat al apărării S.U.A. declara la sfîrșitul anu-

— *...cu altă pălărie*
(Din **International Herald Tribune**)

lui trecut : „Zonele africane de interes strategic imediat sînt cele care flanchează Mediterana, regiunile Mării Roșii și, în general, bazinul mediteranean“. În acest sector se concentrează acțiunea și atenția Statelor Unite, care au o bază militară aeriană în Libia (Wheelus Field), continuă dezvoltarea rețelei de instalații pentru comunicații în Etiopia și Maroc și desfășoară, paralel, o activitate frenetică în tot continentul african, alături de alte forțe imperialiste, pentru a impune o cotitură în multe țări care și-au cucerit recent independența.

În același timp, Consiliul atlantic de la Paris afirma, la 9 mai 1967 — aproape parafrazînd declarațiile lui McNamara — că „după ce a examinat diferitele propuneri pentru întărirea apărării foarte importantelor zone laterale, miniștrii au adoptat planuri în acest scop“.

Intenția de a depăși starea de moliciune a N.A.T.O. în Mediterana, prin reorganizarea structurilor militare, se circumscrie acțiunii politice și strategice a Statelor Unite. De aici gravitatea reorganizării militare a alianței și a strînsei legături cu acele țări intens angajate în această politică.

În ultimii ani s-a creat noul „comando“ ibero-atlantic (Iberland), care va dispune de două comandouri subordonate la Lisabona și Madera — se spune — pentru a compensa „golul strategic creat în Europa meridională prin retragerea Franței, cu cîmp de acțiune la vest de Azore, la sud de Tropicul Cancerului și la est de peninsula Iberică...“ Portugalia este în centrul acestei suprafețe strategice. Iar prin propunerea de a se constitui și o forță submarină a N.A.T.O. în Mediterana (prezentată de generalul David D. Burchinel, vicecomandant al forțelor vest-europene N.A.T.O.) — se urmărește reevaluarea Maltei independente ca bază a N.A.T.O., cu toate efectele ce decurg din aceasta.

Toate acestea explică și importanța pe care americanii o acordă tot mai mult Greciei. Este adevărat că pentru logica democratică, Portugalia și Grecia sînt inacceptabile ca membri ai Europei civile, dar logica strategică și militară a S.U.A. cere prezența activă a unor asemenea țări în N.A.T.O.

Va învinge logica democratică sau cea militară ?

Nu negăm importanța inițiativei celor care cer alungarea anumitor regimuri ; dar aceasta nu se poate realiza decît dacă se va respinge strategia americană, în complexitatea sa, și numai dacă se va distruge N.A.T.O. Acceptînd această strategie generală a Statelor Unite și rolul nou al N.A.T.O. în Mediterana este clar că aceste țări vor juca un rol tot mai mare.

O mențiune deosebită trebuie făcută pentru prezența flotei a VI-a americane în Mediterana. Nu numai că se cere întărirea structurilor militare ale N.A.T.O., dar se teoretizează și se reclamă din partea statelor atlantice prezența flotei a VI-a americane. Înainte de toate trebuie observat că flota americană nu este înscrisă în nici un organ al N.A.T.O. ci este în directă dependență de Statele Unite. Ea este un instrument autonom al politicii americane în Mediterana și de presiune indirectă asupra țărilor N.A.T.O., cărora le impune grele servituți militare.

De exemplu, chiar de la începutul anului 1967, în urma unui acord între guvernul italian și cel al Statelor Unite, nava amiral a flotei a VI-a staționează la Gaeta în loc de Villefrance (Franța), împreună cu tot personalul îmbarcat. Aceleași autorități americane au declarat „că vor să regrupeze toate serviciile flotei a VI-a în Italia“. Astfel, ne găsim în fața unei lărgiri importante a infrastructurilor și servituților N.A.T.O. și americane interesînd întreg teritoriul național. În regiunea Friuli există comando-uri N.A.T.O., la Cividale și Udine, la fel la Verona și Vicenza în Veneto. Liguria adăpostește comando-ul pentru cercetări antisubmarine de la Spezia. Baze americane și N.A.T.O. se găsesc în Toscana, la Livorno și Pisa. În aceleași condiții este și Lazio, cu Gaeta și o parte din provincia Latina. Același lucru îl putem indica pentru Napoli, Puglia — unde, în Gargano, sînt în curs mari lucrări pentru N.A.T.O. — și, apoi, pentru Sicilia și Sardinia. În ultimul timp, Coasta Adriatică — de la aeroportul Miramare, din Rimini, la Pomposa —

este subiectul unor noi servituți militare a căror extensiune este greu de prevăzut.

Sîntem, deci, în fața unei prezențe masive a forțelor N.A.T.O. și americane la toate nivelele pe teritoriul național, prezență care limitează suveranitatea țării noastre și duce la multiplicarea acordurilor secrete a căror existență o cunoaștem, dar nu le cunoaștem conținutul sau scopul.

...Ce sens ar avea pretextul parității cu S.U.A. în cadrul N.A.T.O., cînd diferența dintre potențialul militar vest-european și cel al Statelor Unite este în continuă creștere? Superioritatea strategică americană, care crește din zi în zi, arată gradul de subordonare a N.A.T.O. și a țărilor din Europa occidentală față de puterea hegemonică.

Noua strategie americană, restructurarea N.A.T.O., grava distanță tehnico-strategică între Europa occidentală și S.U.A. — în loc să ducă la reevaluări mai raționale — i-a făcut pe conducătorii atlantici să pregătească un program cincinal de înarmare pentru a fi prezentat Consiliului atlantic. Sîntem deci în fața unei periculoase relansări a structurii militare a alianței. Ministrul Tremelloni a declarat că „a aprobat adoptarea, în interiorul alianței, a noii proceduri pentru definirea planurilor de forțe pe termen lung" („Notiziario Militare", 13 septembrie 1966). Este astfel în curs o masivă tentativă de a depăși criza politică atlantică, interesînd, la toate nivelurile, chiar și forțele economice monopoliste. Acest plan cincinal e menit să servească nu numai la o planificare militară, dar și la consolidarea întreprinderilor vest-europene, puternic interesate în vînzările de armament.

Arrigo BOLDRINI

The New York Times

O ILUZIE PERICULOASĂ

ILUZIA că statul congolez ar putea fi fărîmițat din nou și recolonizat de către albi face parte dintre iluziile faimoase de tipul „mie nu-mi face rău băutura". Progresele din Africa nu pot fi anulate, iar decolonizarea s-a instaurat o dată pentru totdeauna.

Președintele Mobutu afirmă categoric că în spatele ultimelor atacuri date de mercenari împotriva Congoului se află Portugalia, după cum președintele Nigeriei, Gowon, este convins că Portugalia încurajează rebeliunea biafreză. Generalul Mobutu declară că portughezii folosesc colonia Angola pentru a-i aproviziona și întări pe mercenari. Generalul Gowon declară că portughezii folosesc insula Sao Tome pentru scopuri similare în Nigeria. Lisabona dezminte cu fățărnicie aceste acuzații, dar s-au adunat atîtea dovezi încît este greu să se dea crezare dezmințirilor. Nu încape nici o îndoială că ultimii mercenari care au venit în Katanga au pătruns în Congo venind din Angola, de unde și-au adus și proviziile și către care își transmit radioinformațiile.

„E clar că Portugalia este amestecată, declară Mobutu. Portugalia este agresoare iar noi nu am provocat pe →

În portul Sianukville din Cambodgia o stradă a primit numele lui J. F. Kennedy. La solemnitatea organizată cu acest prilej, au asistat prințul Norodom Sianuk, șeful statului cambodgian, și Jacqueline Kennedy, soția fostului președinte al S.U.A.

au declarat în această săptămînă...

COUVE DE MURVILLE, ministrul afacerilor externe al Franței: *„Franța este preocupată ca în Orientul Mijlociu, unde situația este precară, să nu reînceapă războiul. De aceea nu vrem să ne asumăm responsabilitatea de a vinde arme ofensive în această regiune chiar dacă alte țări o fac... Problemele europene și în primul rînd problema germană nu pot fi reglementate prin forță. Din moment ce se exclude reglementarea prin forță, nu rămîne decît o singură altă soluție și aceasta este înțelegerea reciprocă. Este necesar să se realizeze înțelegerea reciprocă între toate țările interesate, adică între țările din Vest și cele din Est. Singurul mijloc pentru a progresa în această direcție este de a se pune capăt războiului rece, adică de a se începe prin destindere și de a continua apoi prin cooperare și prin înțelegere pentru a obține ca aceste țări, atîta vreme opuse unele altora, să poată începe prin a discuta în mod normal și să continue prin abordarea problemelor lor într-un spirit pozitiv, adică în dorința de a găsi o soluție. Republica Federală a Germaniei s-a angajat și ea pe o cale nouă, pe o cale mai constructivă decît cea a războiului rece. Această cale nouă reprezintă singura ei perspectivă de viitor".* (Interviu radio-televizat.)

SICCO MANSHOLT, vicepreședinte al Comisiei de la Bruxelles a Pieței comune: *„Marea Britanie nu are nici o alternativă la aderarea la Piața comună, iar cei șase n-au nici o alternativă la a o lăsa să adere. Comisia de la Bruxelles apreciază că simpla asociere a Marii Britanii nu este soluția potrivită. Ea ar echivala cu crearea unei zone a liberului schimb, și aceasta ar reprezenta cea mai rea posibilitate. Nu cred în devalorizarea lirei sterline, dar Marea Britanie trebuie să-și rezolve problema deficitului balanței conturilor prin anumite reforme economice structurale. Perioada de tranziție pe care ar implica-o aderarea ar oferi Marii Britanii posibilitatea de a ieși din dificultăți".* (Conferință de presă la Bruxelles.)

MARTIN LUTHER KING, laureat al Premiului Nobel pentru pace: *„Războiul din Vietnam a întărit forțele reacționarilor din Statele Unite. El a permis elementelor de extremă dreaptă, rasiștilor, cercurilor ostile sindicatelor și idealurilor umanitare să dezvolte un fals patriotism care le ajută să-și mobilizeze partizanii în lupta pentru putere și pentru Casa Albă. Războiul din Vietnam a făcut din Marea Societate un mit derizoriu și a redus aproape la neant progresele către echitatea socială".* (Discurs rostit în fața „Adunării naționale a muncitorilor pentru pace".)

nimeni". El este de părere că întreaga problemă face parte dintr-un complot de mare amploare pus la cale de trustul belgian „Union Minière", fostul proprietar al fabuloaselor mine din Katanga, ale cărui proprietăţi au fost naţionalizate de Mobutu. „Nu ne vor ierta niciodată pentru aceasta — spune el mai departe. În ciuda independenţei noastre politice eram o colonie economică şi a trebuit să ne dobîndim libertatea".

După părerea lui Mobutu, un plan strategic care urmăreşte dezintegrarea Congoului a fost conceput în folosul trustului Union Minière de către un belgian, numit colonelul Felix Van de Waelle, fost consilier militar al lui Moise Chombe. Se ştie că Chombe a fost condamnat la moarte în contumacie la Kinshasa şi se află acum în închisoare în Algeria după ce a fost răpit. Mobutu susţine că Van de Waelle, comandant al Şcolii militare Arlon din Belgia, a pus la punct o operaţiune strategică cu numele de cod „Kerelis", care prevede o serie de infiltrări separate de mercenari. Un grup sub comanda plantatorului belgian Schramme urma să atragă detaşamentele armatei congoleze în regiunea răsăriteană din jurul Bukavuului, apoi alte grupuri venind din Angola urmau să invadeze regiunea occidentală.

Mobutu declară că mercenari francezi, vest-germani şi belgieni au fost angajaţi în Europa şi trimişi în Angola prin Portugalia. El nu posedă încă informaţii confirmate cu privire la efectivele acestora sau comandamentul lor, dar este de părere că în coloana dinspre vest se aflau 250—300 de oameni. Aceştia s-ar fi aflat sub comanda unui „colonel" francez, Robert Denard. Grupul lui Schramme de la Bukavu includea o sută de mercenari albi, plus cîteva sute de foşti jandarmi ai lui Chombe. Justin Bomboko, ministrul de externe al lui Mobutu şi ajutorul cel mai apropiat al acestuia, sublinia că proiectul urmărea recucerirea proprietăţilor care au aparţinut lui Union Minière în Katanga, urmată de dezmembrarea Congoului şi stabilirea controlului asupra întregii acestei regiuni vaste dar anarhice. Bomboko este de părere că tendinţele acaparatoare pe care el le atribuie lui Union Minière se armonizează cu aspiraţiile portugheze care vizează distrugerea ţărilor africane negre mai mari cum ar fi Congo şi Nigeria.

Indiferent de obiective, este o aventură dintre cele mai periculoase. E o prostie să se creadă că lumea va rămîne nepăsătoare în timp ce o mînă de ucigaşi pornesc o nouă aventură colonială. Jocul brutal iniţiat astăzi în această ţară, cu încurajări mascate din străinătate, este cel mai periculos joc posibil pentru toţi cei interesaţi.

Nimeni nu va permite ca statul congolez să fie împărţit în fiefuri feudale ale mercenarilor. Dacă Union Minière este cu adevărat implicată în această afacere, ea va pierde orice şanse de compensaţie pentru proprietăţile naţionalizate. Portughezii nu fac decît să toarne gaz peste focul care ameninţă să-i distrugă.

C. L. SULZBERGER

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

BOSTON

DESPRE SĂRĂCIE

O PRECIZARE recentă şi presupus încurajatoare a Biroului de statistică din S.U.A. ne informează că în Statele Unite a scăzut sărăcia, ea cuprinzînd acum numai 30 milioane de persoane. Ştirea este prezentată ca fiind „îmbucurătoare", deoarece cu numai cîţiva ani în urmă existau 39 de milioane de săraci.

Este greu să se pună de acord definiţiile asupra sărăciei. Biroul posibilităţilor economice (cunoscut în mod obişnuit sub numele de „programul pentru combaterea sărăciei") are un alt standard de măsură decît acela al Biroului de statistică. Biroul de statistică foloseşte un criteriu bănesc. Biroul pentru posibilităţile economice priveşte sărăcia ca o situaţie în care oamenii sînt ameninţaţi de perspectiva unei vieţi irosite. Aceşti oameni au în mod normal perspectiva de a trăi ca o povară pe spinarea colectivităţii. Filozoful Gunnard Myrdal dă o altă definiţie sărăciei. El o caracterizează drept o „subclasă" formată din oameni care trăiesc în condiţii „atît de rele încît au pierdut pînă şi dorinţa de a progresa".

Definiţiile stabilite de Biroul pentru posibilităţile economice şi de Myrdal se apropie una de alta ; ele se referă probabil la aceleaşi grupuri. Nu există însă o precizare în privinţa numărului de persoane aflate în această categorie. De asemenea, nu este clar dacă sărăcia, aşa cum o definesc ei, include în linii mari cele 30 milioane persoane care trăiesc în sărăcie, conform normelor Biroului de statistică.

E probabil just să presupunem că în Statele Unite există mai puţin de 30 milioane persoane care au perspectiva unei vieţi irosite. Este însă probabil că numărul lor nu e mult mai scăzut. În orice caz nu toţi cei aflaţi în această situaţie sînt neapărat negri. Myrdal afirmă că negrii constituie „doar o treime sau un sfert din numărul oamenilor extrem de săraci din America".

Problema ghetto-urilor de negri din oraşe şi problema sărăciei se întretaie, dar nu se suprapun. Există numeroşi negri înstăriţi sau chiar bogaţi care trăiesc în unele din ghetto-urile pentru negri. Există milioane de mexicani, indieni, portoricani şi „albi săraci" care nu locuiesc în ghetto-uri dar care trăiesc ca o „subclasă", într-o sărăcie lucie.

Problema ghetto-urilor negrilor ar exista chiar şi fără o sărăcie extremă iar problema sărăciei în Statele Unite ar exista chiar şi fără negri. Dovada o constituie faptul că multe din persoanele care trăiesc într-o mare sărăcie nu sînt negri ; sînt cei uitaţi şi neglijaţi.

În consecinţă, problema sărăciei în Statele Unite nu reprezintă neapărat o problemă de rasă. Adevărata problemă nu este dacă albii din Statele Unite vor fi dispuşi să împartă cu negrii o parte mai mare din avutul lor. Adevărata problemă este dacă marea clasă mijlocie americană, care plăteşte cea mai mare parte a impozitelor, este dispusă şi doritoare în momentul de faţă să contribuie la cheltuielile necesitate de lichidarea unei situaţii care reprezintă un motiv de ruşine pentru propria lor ţară.

Oricine a călătorit prin lume ştie că există numeroase locuri unde sărăcia este cu mult mai grea decît în Statele Unite. Există de asemenea numeroase locuri unde trăiesc în sărăcie un procent mai mare de oameni. India are probabil o sărăcie mai grea decît în orice altă ţară, în ce priveşte atît numărul cît şi procentajul celor săraci.

Mizeria şi sărăcia sînt larg răspîndite şi în numeroase alte ţări asiatice, în Africa şi în America Latină.

Dar dacă observaţiile mele personale — ca reporter care am străbătut lumea timp de 38 de ani — sînt valabile, Statele Unite sînt singura ţară cu o serioasă sărăcie masivă în mijlocul bunăstării. În întreaga Europă occidentală nu ar fi posibil să se găsească 30 milioane de persoane care trăiesc cu perspectiva unei vieţi irosite.

În Anglia, Franţa şi Italia există pungi de populaţii neprivilegiate. În fiecare din aceste trei ţări am văzut multe locuri urîte. Şi în Danemarca am văzut unele urme de degradare. În Germania occidentală există de asemenea puncte neplăcute. Dar numărul persoanelor aflate în aceste locuri nu se compară cu numărul celor din Statele Unite. De asemenea, mizeria unui cartier însalubru sicilian nu înjoseşte respectul de sine al locuitorilor săi în măsura în care o face un centru al mizeriei din numeroase oraşe industriale din Statele Unite. Linia despărţitoare este trasă desigur nu de venitul bănesc, ci de faptul că cineva este sau nu necesar.

În timpul celor opt ani petrecuţi la Londra, vizitatori americani mi-au cerut adeseori să le arăt un cartier londonez insalubru. Am căutat să le satisfac această dorinţă în măsura posibilităţilor mele. I-am dus în cele mai sărace, mai mizere, mai neglijate părţi ale Londrei, în care domnea o atmosferă de încordare rasială ; i-am dus şi în diferite alte oraşe engleze. Am făcut acelaşi lucru în cartierele insalubre din jurul Parisului. De fiecare dată am înregistrat o reacţie de neîncredere. Mi se spunea : „Dar acesta nu este cu adevărat un cartier insalubru".

Un american obişnuit cu cele mai rele cartiere insalubre din Detroit ori Harlem, sau cu Skid Row din Chicago, sau cu cele din Washington, recunoaşte cu greu sărăcia la Londra, Paris, Roma sau Neapole. Există desigur puncte sordide în orice oraş occidental. Există pungi de populaţii neglijate în orice ţară europeană, din Irlanda pînă în Grecia. Realitatea este însă că Statele Unite au tolerat în mijlocul lor un grad şi o cantitate de sărăcie pe care alte ţări înaintate nu le îngăduie. Pe această scară a valorilor, Statele Unite sînt cea mai înapoiată dintre toate ţările occidentale moderne.

Joseph C. HARSCH

DIE TAT

CÎND VA LUA FRANCO HOTĂRÎRILE CE SE IMPUN?

O DATĂ CU ALEGEREA membrilor „Consiliului național al mișcării", care urmează să constituie o a doua Cameră, într-un anume sens un Senat, s-a încheiat procesul destul de complicat al restructurării și reînnoirilor Cortesului, organul legislativ al Spaniei. Reformele de stat, care în cursul verii și toamnei intraseră într-o fază de stagnare, vor putea fi continuate. Problema cea mai importantă, dar și cea mai dificilă, a viitorului apropiat o va constitui hotărîrea cu privire la noua lege a sindicatelor, menită să includă organizația sindicatelor de stat în procesul general al relaxării pe planul politicii interne și al democratizării treptate a țării. Cabinetul se ocupă de mai multă vreme de această problemă, iar reprezentanții sindicatelor de stat și asociațiile muncitorești ale țării și-au exprimat pozițiile în cadrul unor rezoluții și declarații. Linia generală a deziderateloor lor urmărește o delimitare clară între stat și sindicate. Se cere ca pe viitor conducerea salariată a sindicatelor, numită în prezent de guvern, să depindă de membrii sindicatelor.

Nu este de presupus că noul guvern și Cortesul se vor declara de acord cu o reformă atît de amplă, deoarece prin aceasta s-ar deschide în mod practic restabilirea libertății asocierii și organizării în partide. Problema se află astăzi în centrul tuturor disputelor politice interne și luptelor pentru putere în Spania. Chiar cu prilejul alegerilor pentru Cortes, trecerea spre sistemul alegerilor libere și directe nu a fost decît foarte limitată. Din cei 563 de membri ai Cortesului, numai 108 au fost aleși direct de către populație ; dar chiar în cazul acestora, nu au fost lăsați să aleagă decît capi de familie și femei căsătorite sau cele care conduc independent o gospodărie. Prin aceasta, s-a oferit pentru prima oară posibilitatea ca unul sau celălalt din purtătorii de cuvînt ai opoziției, în măsura în care recunoaște principiile regimului, să intre în parlament, în timp ce marea majoritate a membrilor Cortesului continuă să fie oamenii regimului. Cu prilejul reformei sindicatelor de stat se va avea de asemenea grijă să se asigure controlul guvernului și regimului. Prin aceasta, legea sindicatelor va deveni de fapt centrul divergențelor politice interne și al luptei pentru putere în viitorul apropiat.

Recent a avut loc un proces în fața Tribunalului din Madrid, care are o importanță principială. Pe banca acuzaților nu s-au aflat de data aceasta literați avangardiști ca dramaturgul Fernando Arrabal, nici nobili care fac front împotriva aliatului american al lui Franco, nici comuniști sau naționaliști basci, ci sindicaliști catolici moderați care resping principiul sindicatelor de stat, văzînd în el pericolul unor evoluții totalitare care ar fi incompatibile cu concepția creștină despre lume. Acuzatorul i-a învinuit că fac parte din „Uniunea sindicalistă a muncitorilor", considerată ilegală.

În ultimii ani au luat ființă în Spania o serie de organizații sindicale și studențești care desfășoară subteran o activitate mai mult sau mai puțin ascunsă, dar care deseori se manifestă destul de deschis fără ca spaniolul de rînd să-și dea seama dacă apartenența la aceste organizații este legală sau constituie un delict.

Chiar membri ai guvernului recunosc deschis că există *de facto* organizațiile de cadre ale unor partide, tolerate în mod tacit, deși *de jure* sînt interzise.

Problema întoarcerii oficiale la libertatea de asociere și la o anulare cel puțin progresivă a interzicerii partidelor politice nu mai poate fi amînată. Dacă dorește să pună capăt șirului lung de procese politice care încarcă astăzi atmosfera politică a țării — ceea ce în exterior stîrnește impresia greșită că țara se află în ajunul unor transformări revoluționare —, guvernul de la Madrid va fi nevoit să lărgească și procesul reformelor de stat, să stabilească în mod limpede etapele acestui proces. Noua lege a sindicatelor va constitui o piatră de încercare în această privință. Este adevărat că momentul de față nu este prea fericit, deoarece criza economică a Spaniei, care în viitorul apropiat se va ascuți probabil, aduce cu sine elemente sociale și politice interne explozive ; în perioada de avînt a anilor trecuți, procesul de democratizare ar fi putut fi înfăptuit fără îndoială în mod mai ușor. Date fiind însă problemele sociale și economice provocate astăzi de scumpirea crescîndă și de inevitabila scădere a producției, devine din ce în ce mai necesar de a oferi populației posibilitatea să participe la făurirea destinului ei. Problema cînd anume se va hotărî generalul Franco să continue cu consecvență reformele statului și reorganizarea guvernului său — este astăzi întrebarea ce se situează pe primul plan al politicii.

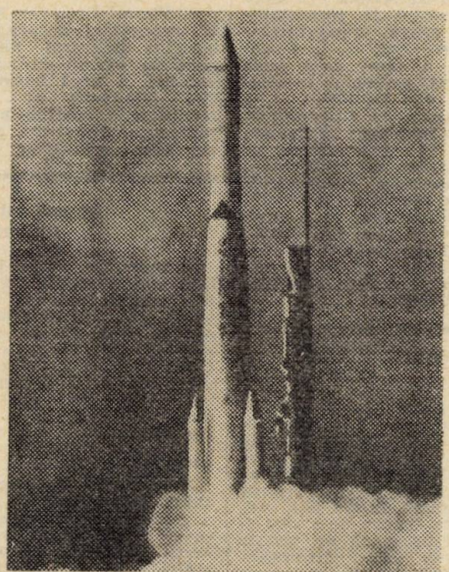

Lansarea satelitului meteorologic american Essa 6, destinat să transmită fotografii ale formațiilor de nori

Germán Zea HERNÁNDEZ

ministrul afacerilor externe al Columbiei

O nouă echipă guvernamentală a preluat la 7 august 1966 conducerea Columbiei, avînd ca președinte pe Carlos Lleras Restrepo, reprezentant al coaliției formate de cele două partide, conservator și liberal. Portofoliul afacerilor externe a fost înmînat lui Germán Zea Hernández, membru al partidului liberal.

Doctorul Zea Hernández s-a născut la 15 aprilie 1905 în capitala Columbiei, Bogotá. După terminarea studiilor, desfășoară diverse munci administrative de răspundere în orașul natal. A fost consilier municipal al Bogotei în 1934, apoi Alcalde Mayor (primar) în 1938, funcție pe care o deține pînă în 1941.

Începînd din 1935, Zea Hernández este membru în Camera Reprezentanților, activînd pe tărîm parlamentar, cu întreruperi, pînă în anul 1948.

În alegerile prezidențiale din 1950, este ales șef al statului Laureano Gómez, liderul partidului conservator, care procedează la eliminarea liberalilor din guvern. Germán Zea Hernández, membru al partidului liberal, este acuzat de Consiliul de război de a fi participat la diverse acțiuni subversive împotriva președintelui conservator. Condamnat la cîteva luni detențiune, părăsește Columbia în 1951. După o ședere de cîțiva ani la New York, timp în care se realizase o înțelegere între cele două partide privind alternarea lor la putere și desemnarea în comun a președintelui, revine în țară la 10 mai 1957. La întoarcere, este ales senator din partea statului Cundinamarca și numit apoi ministru al justiției (1958—1960).

Activitatea diplomatică a lui Germán Zea Hernández începe în 1960, prin numirea sa ca ambasador al statului columbian la Organizația Națiunilor Unite. La finele anului 1965 se înapoiază în țară pentru a conduce campania electorală în vederea alegerii ca președinte a lui Carlos Lleras Restrepo.

Exprimînd poziția guvernului columbian într-o serie de probleme internaționale, ministrul de externe Zea Hernández se pronunță în favoarea coexistenței pașnice și a cooperării între popoare, „pe baza cărora se poate realiza mai bine schimbul de valori materiale și culturale dintre state". În acest sens, Columbia se manifestă pentru lărgirea legăturilor sale comerciale cu alte state, independent de sistemul lor social-politic. Cu cîtăva vreme în urmă, președintele Restrepo a anunțat intenția guvernului columbian de a extinde sfera relațiilor sale economice asupra țărilor socialiste. În ceea ce privește raporturile Columbiei cu celelalte state latino-americane, ziarul „El Tiempo", menționînd punctul de vedere al guvernului, sublinia că „relațiile noastre externe au în prezent drept obiectiv asigurarea unității țărilor continentului și integrarea lor treptată într-o acțiune comună în lupta împotriva subdezvoltării".

A. V.

poșta redacției

ANII ADMINISTRAȚIEI TRUMAN

E. Popovici, București : În cartea „Președinția lui Truman", Cabel Philips, membru al biroului din Washington al ziarului „The New York Times", relatează unele episoade care, după părerea lui, sugerează unele asemănări între Administrația Truman și Administrația Johnson. În aprilie 1945, cînd a devenit președinte, ca urmare a morții lui F. D. Roosevelt, Harry Truman era un om politic puțin cunoscut. În cei doi ani care au urmat, activitatea sa nu a fost remarcabilă. Adversarii politici îi reproșau că a încredințat posturi de răspundere unor partizani ai săi din statul Missouri. Cel mai mare val de greve din istoria Statelor Unite — numai în 1946 s-au pierdut 116 milioane de zile-muncă — a reflectat nemulțumirea generală față de creșterea incontrolabilă a prețurilor. În 1946, pentru prima dată după 17 ani, republicanii au izbutit să obțină majoritatea în Congres. „Nu este o exagerare — scria Walter Lippmann — să se afirme că situația Administrației Truman reprezintă o problemă gravă pentru țară". În noiembrie 1947, Truman a făcut un pas neobișnuit : i-a oferit generalului Eisenhower desemnarea pentru funcția prezidențială din partea partidului democrat, urmînd ca el însuși să-și rezerve postul de vicepreședinte. Șocat de această propunere fără precedent, Eisenhower a respins-o. Truman a candidat și, după cum se știe, a obținut în 1948 o victorie categorică asupra candidatului republican, Thomas Dewey. De notat că, după înfrîngerea republicană în alegerile parțiale din 1946, senatorul William Fulbright a propus oficial ca Truman să demisioneze, iar conducerea guvernului să fie încredințată unui secretar de stat numit (nu exista vicepreședinte). Dar în 1948 partidul democrat nu era încă handicapat de războiul lipsit de speranță din Coreea. Acest război a contribuit într-o măsură hotărîtoare în 1952, cînd competiția s-a desfășurat între Adlai Stevenson și Dwight Eisenhower, la victoria candidatului republican, care promisese că va pune capăt războiului.

ALTE EPISOADE ALE CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Ioan Blaga, Arad : 1) Întrucît și alți cititori au exprimat același interes față de lucrările în care sînt evocate episoadele din cel de-al doilea război mondial, interes confirmat și de numeroasele întrebări privind unele sau altele dintre aceste episoade, după cartea „Arde Parisul ?" (a cărei prezentare se încheie în acest număr) vom reproduce în curînd capitole dintr-o altă lucrare consacrată perioadei războiului. Sperăm că vă va satisface pe deplin. 2) Nu din vina noastră nu mai publicăm publicitate cinematografică. Direcția Difuzării Filmelor este cea care a renunțat la această modalitate de popularizare a filmelor noi.

ÎNTRE TRATATUL DE LA SÈVRES ȘI CEL DE LA LAUSANNE

Dezideriu Mach, Cîmpia Turzii : Războiul greco-turc din 1921—22 își are originea în tratatul de la Sèvres, din 10 august 1920, prin care, între altele, puterile aliate atribuiseră Greciei Tracia orientală (inclusiv orașul Gallipoli) împreună cu districtul Smirna (Izmir). În iunie 1920, grecii au ocupat Bursa și Bandirma, pe țărmul Mării Marmara. În octombrie au ajuns pînă la Yenisehir și Inegol. Turcia refuzase însă să ratifice tratatul de la Sèvres și opunea rezistență înaintării grecești. Revenirea la tron a regelui Greciei, Constantin, la 2 octombrie, urmată de înlăturarea din armată a ofițerilor venizeliști, a slăbit forța ofensivă a armatei grecești. În septembrie 1921, ea a fost obligată să se retragă de forțele armate turce comandate de Kemal Atatürk. Conferința interaliată întrunită la Paris la 24 martie 1922 a recomandat încheierea unui armistițiu, dar guvernul turc a cerut retragerea în prealabil a trupelor grecești din Anatolia. La 26 august 1926, turcii au obținut o mare victorie la Afyon, iar la 9 septembrie au recucerit Smirna și au ajuns apoi pînă la Bosfor, ocupînd Istanbulul. Armistițiul încheiat la 11 octombrie 1922 la Mudanya prevedea reluarea tratativelor de pace la Lausanne. Tratatul de la Lausanne, semnat la 24 iunie 1923, a stabilit definitiv frontiera dintre Grecia și Turcia.

MISTERUL DELGADO

Dan Lucian Picu, București. Despre împrejurările asasinării generalului portughez Umberto Delgado la granița dintre Spania și Portugalia am relatat pe larg în 1965, atunci cînd s-a produs crima. De curînd s-a emis ipoteza că, totuși, cadavrele descoperite în locul respectiv ar fi fost ale altor oameni. Această ipoteză n-a primit însă nici o confirmare. Nu deținem informațiile necesare pentru a răspunde la celelalte două întrebări ale dv.

FRANZ FERDINAND, NAPOLEON AL III-LEA

Neculai Cozma, comuna Cozmești, raionul Huși : 1) Așa cum s-a arătat în răspunsul din nr. 43/1967, la care vă referiți, împăratul Franz Joseph a avut un singur fiu, pe arhiducele Rudolf de Habsburg, mort la Mayerling în 1889. Franz Ferdinand, asasinat la Sarajevo la 28 iunie 1914, era nepotul lui Franz Joseph și moștenitorul tronului austro-ungar. 2) În momentul bătăliei de la Sedan, Napoleon al III-lea era grav bolnav și aproape în imposibilitate de a se mișca. După înfrîngerea sa și proclamarea, la 4 septembrie 1870, a celei de-a treia republici, a fost prizonier în Germania. Fiind pus în libertate, a plecat în Anglia, la Chislehurst. Proiecta să se înapoieze în Franța, în speranța că prezența sa va stimula o mișcare de restaurație. Cum însă operația chirurgicală la care fusese supus nu a izbutit, a murit la Chislehurst la 9 ianuarie 1873. Unicul său fiu, Napoleon Eugen Ludovic, a murit în anul 1879, la vîrsta de 23 de ani, ceea ce a închis definitiv capitolul bonapartismului.

MODALITĂȚILE RETRAGERII DIN N.A.T.O.

Constantin Albu, Galați : Dreptul statelor membre ale N.A.T.O. de a se retrage din organizație este exprimat în articolul 13 al Tratatului care are următoarea formulare : „După ce tratatul va fi fost în vigoare 20 de ani, oricе parte poate înceta de a mai fi parte la un an după ce va da încunoștiințarea de denunțare guvernului Statelor Unite, care va informa guvernele celorlalte părți despre depunerea fiecărei încunoștiințări de denunțare". Pentru aspectele de actualitate ale problemei, citiți articolul despre N.A.T.O. din numărul de față al revistei.

CUM A MURIT FELDMAREȘALUL ROMMEL ?

Alexandru Vrânceanu, București : Sinuciderea mareșalului Erwin Rommel a fost o sinucidere forțată. Comandantul așanumitului Afrika Korps obținuse, între februarie 1941 și octombrie 1942, o serie de victorii importante în luptele cu trupele engleze din Africa. Răsunătoarea înfrîngere pe care a suferit-o în bătălia de la El Alamein, începută la 23 octombrie 1942, a constituit un moment de cotitură în desfășurarea războiului pe pămîntul african. Comandantul trupelor care l-au înfrînt era generalul locotenent Bernard Montgomery, înnobilat ulterior cu titlul de Viconte de Montgomery de Alamein. A urmat o lungă retragere pînă la lovitura pe care a reprezentat-o pentru forțele hitleriste debarcarea anglo-americană în Africa de nord franceză. În mai 1943, războiul din Africa a luat sfîrșit. Rommel a trecut la comanda trupelor germane din Europa, dar — afirmă specialiștii — Hitler nu mai ținea seama de opiniile sale. La 17 iulie 1944 a fost rănit în cursul unui bombardament aliat. Trei zile mai tîrziu avea să eșueze complotul generalilor contra lui Hitler. Dacă acest complot ar fi reușit, funcția supremă i-ar fi fost încredințată lui Rommel. Conspiratorii, prinși și torturați, au dezvăluit acest lucru Gestapoului. La 14 octombrie 1944, doi generali SS i-au adus la locuința sa din Herrlingen un ultimatum din partea lui Hitler. După o scurtă discuție cu ei, Rommel a intrat în camera soției sale și i-a spus : „Am venit să-mi iau rămas bun. Pînă într-un sfert de oră voi fi mort. Führerul îmi dă posibilitatea să aleg între a lua otravă și a fi tîrît în fața unui tribunal militar. Mi-au adus otrava. Mi-au spus că își face efectul în trei secunde". A durat mai mult. Rommel a murit în chinuri teribile într-o mașină SS. A fost înmormîntat cu cele mai înalte onoruri militare, inclusiv o splendidă coroană din partea lui Hitler.

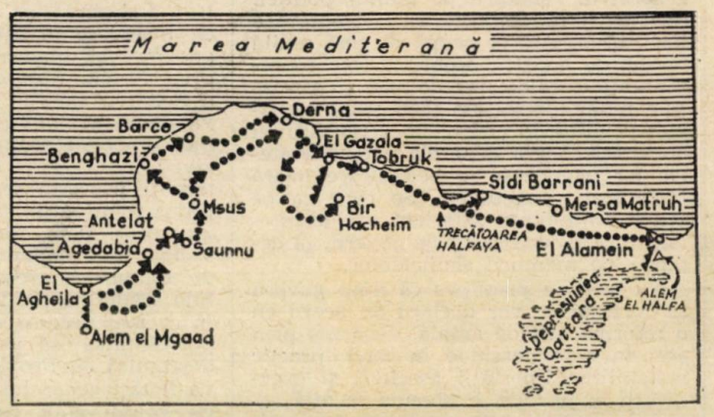

Itinerarul trupelor lui Rommel în nordul Africii, pînă la El Alamein, unde au fost învinse în octombrie 1942

O ISTORIE A REVOLUȚIEI IRLANDEZE

E. Victor, Craiova : Ne pare bine că reportajul despre Irlanda v-a suscitat interesul. Sîntem de acord cu dv. că editarea în limba română a unei istorii a revoluției irlandeze ar contribui la clarificarea multor probleme interesante. Supunem, deci, această sugestie editurilor specializate.

FEMEI DISTINSE CU PREMIUL NOBEL

I. Economu, Cluj : Pînă în prezent s-a acordat premiul Nobel următoarelor femei : Marie Curie — în 1903, pentru fizică și în 1911 pentru chimie ; Irène Marie Curie — în 1935, pentru chimie ; Gerty T. Cori — 1947, pentru medicină ; Maria Goeppert Mayer — 1963, pentru fizică și Dorothy Mary Crowfoot-Hodgkin — 1964, pentru chimie.

N. Letrub, București : Cu prilejul celei de-a 10-a aniversări a creării Pieței comune, în „Lumea" a apărut un articol în care erau clarificate toate problemele ridicate de dv. Notăm propunerea dv. de a publica un nou articol despre Kenya.

Ștefan Lițu, Cîmpulung Moldovenesc : Am citit cu atenție sugestiile dv. și vom reflecta la posibilitatea de a le traduce în viață. Considerăm că rubrica „Scriitori-diplomați" răspunde, cel puțin în parte, unuia din deziderатele dv. La fel și „Reflectorul".

Ion Hoffmann, Reșița : „Lumea" fiind o revistă de politică externă, temele propuse de dv. nu se înscriu în profilul ei.

Costel Ciupercă, Sibiu. Articolul „Despre sărăcie" din „Christian Science Monitor", publicat la rubrica „Puncte de vedere", răspunde și întrebării dv. în legătură cu țările avînd un nivel de trai superior celui din Noua Zeelandă.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

Intreprinderea de prefabricate din beton CRAIOVA

produce și vinde pe bază de repartiție:

• Tuburi precomprimate pentru alimentări cu apă și canalizări de presiune : 10—7—4 și 2 atmosfere, canalizări și tuburi de rezistență de dimensiunile 1 000, 800, 600 și 400 mm pentru podețe, drumuri și șosele • Spalieri de vie de lungimi 2,40 și 3,25 m • Diverse elemente prefabricate pentru construcții civile și industriale ca : ferme precomprimate, pane de acoperiș PB1 și PB2, stîlpi, grinzi, chesoane de acoperiș C2 și C6, panouri • Panouri industriale și pentru construcții de locuințe • Fîșii cu goluri rotunde de H 14 cm L de la 2,60 la 4 m și fîșii de H 19 cm L de la 4,40 la 5 m • Stîlpi electrici precomprimați tipul SE1, SE3, SE4 și SE6 sînt livrați și la preț de amănunt, direct la solicitanți.

Combinatul de celuloză și hîrtie Brăila

PRODUCE:

Celuloză chimică din stuf
pentru celofibră
Celuloză papetară din stuf
Cartoane duplex-triplex
Produse cloro-sodice

Lei 2